

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra Obecné antropologie

Bc. Tereza Janková

**Diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem ve
vybraných fyzických charakteristikách u žen:**

navazující studie

Diplomová práce

Vedoucí práce: **Mgr. Zuzana Štěrbová**

Praha 2017

Bibliografický záznam

JANKOVÁ, Tereza. *Diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem u heterosexuálních žen ve fyzických charakteristikách: navazující studie*. Praha: Karlova Univerzita, Fakulta humanitních studií, Katedra Obecné antropologie, 2017. 117 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Zuzana Štěrbová.

Klíčová slova

Diskrepance, partnerské preference, výběr partnera, fyzické charakteristiky, partnerské přizpůsobení, stabilita vztahu

Keywords

Discrepancy between ideal and actual partner, mate preferences, mate choice, physical traits, relationship satisfaction, relationship stability

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. června 2017

Tereza Janková:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí diplomové práce Mgr. Zuzaně Štěrbové za trpělivé vedení, pomoc a rady.

Abstrakt

Partnerské preference hrají významnou roli ve volbě partnera. Výběr partnera se však může od partnerských preferencí do značné míry lišit. Mezi obrazem ideálního partnera a skutečným partnerem tak vzniká diskrepance, která může mít vliv na partnerskou spokojenost a stabilitu vztahu. V návaznosti na studii z roku 2013 zaměřenou na diskrepanci mezi ideálním a skutečným partnerem ve vybraných fyzických charakteristikách bylo cílem této studie sledovat, a) jak se mění obraz ideálního partnera v čase, b) zda je obraz ideálního partnera ovlivněn partnerem aktuálním, c) zda má diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem vliv na partnerské přizpůsobení a d) zda má diskrepance vliv na stabilitu vztahu.

Finální vzorek tvořilo 133 heterosexuálních participantek ve věku 18 až 43 let (průměrný věk = 29,28, SD = 5,744). Participantky vyplnily online dotazník obsahující základní sociodemografické údaje, údaje o zkušenostech s dlouhodobými vztahy, dotazník zaměřený na partnerské přizpůsobení (R-DAS) a ze standardizovaných obrázkových stimulů vybraly charakteristiky svého ideálního a skutečného partnera (pokud byly ve vztahu). Výsledky ukázaly změnu obrazu ideálního partnera oproti prvnímu testování (2013). V případě testování vlivu aktuálního partnera na obraz ideálního partnera analýzy ukázaly signifikantní výsledek pouze v případě tělesného ochlupení. Vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem na partnerské přizpůsobení se ukázal pouze v případě BMI. Žádný vliv diskrepance nebyl nalezen v případě stability vztahu.

Podle našich výsledků jsou preference pro fyzické charakteristiky poměrně stabilní v čase, přičemž vliv aktuálního partnera je jen zanedbatelný. Tato skutečnost může napovídat tomu, že se partnerské preference mohou utvářet různými mechanismy např. v raném dětství či dříve, nebo mohou být předmětem dědičnosti. Výsledky dále ukázaly pouze nepatrný vliv diskrepance na partnerské přizpůsobení a žádný vliv na stabilitu vztahu. Stabilita vztahu byla v tomto případě zásadním ukazatelem, protože nebyla omezena na subjektivní hodnocení. To naznačuje, že významnější roli by mohla hrát diskrepance ve fyzických charakteristikách u mužů, pro něž jsou fyzické charakteristiky při výběru partnera důležitější. Větší efekt by také mohla mít diskrepance v osobnostních charakteristikách.

Abstract

Mate preferences play an important role in an actual mate choice. However, preferred and actual characteristics of mates could differ in some extent. There is discrepancy between ideal partner preferences and actual mate choice. This study is following study conducted in 2013 which was focused on mate preferences and actual mate discrepancy in physical characteristics. The main aim of this study is to investigate, a) how can mate preferences differ over time, b) whether are mate preferences influenced by actual partner, c) whether has discrepancy between preferred and actual partner influence on dyadic?? adjustment and d) whether **has** discrepancy influence on relationship stability.

The final sample of this study consisted of 113 heterosexual women in the age of 18 – 43 (mean age = 29,28, SD = 5,744). Respondents completed an online survey which consisted of sociodemographical informations, informations about experience with long-term partners, revise dyadic adjustment scale (R-DAS) and standardized stimuli of physical characteristics of ideal and actual partner (if respondents were in relationship). Results have showed that partner preferences changed over the first test (2013). In the case of influence of actual partner on the ideal partner preferences was shown significant result only in the case of body hair. The impact of discrepancy between ideal and actual partner on dyadic adjustment has only been shown in BMI. No influence of discrepancy was found in the case of relationship stability.

According to our results, the preferences for physical characteristics are relatively stable over time, with the influence of the actual partner being negligible. This may indicate that partner preferences can be shaped by different mechanisms, e.g. in early childhood or earlier, or may be subject of inheritance. The results also showed only a slight impact of discrepancy on dyadic adjustment and no effect on relationship stability. In this case, stability of the relationship was a crucial because it was not limited to subjective evaluation. This suggests that discrepancies in the physical characteristics could play more significant role in men for whom physical characteristics are more important in mate choice. A bigger effect could also have discrepancies in personality traits.

Obsah

Úvod.....	9
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 Evoluční perspektiva výběru partnera.....	12
2 Preference při volbě partnera.....	14
2.1 Mezipohlavní rozdíly v partnerských preferencích.....	15
2.2 Partnerské preference žen	17
2.3 Minimální standardy, „mate value“ a jejich vliv na preference a výběr partnera	21
2.4 Model ideálních standardů	22
3 Diskrepance mezi partnerskými preferencemi a skutečným výběrem partnera	26
3.1 Důvody existence diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem.....	26
3.2 Výzkumy zabývající se diskrepancí mezi ideálním a skutečným partnerem.....	28
3.3 Metodická omezení studií	31
4 spokojenost v partnerském vztahu.....	34
5 Stabilita partnerského vztahu	40
5.1 Faktory ovlivňující stabilitu partnerského vztahu.....	41
II. EMPIRICKÁ ČÁST.....	44
6 cíle a hypotézy výzkumu	44
7 Materiál a metody výzkumu	46
7.1 Původní studie z roku 2013.....	46
7.1.1 Výzkumný vzorek.....	46
7.1.2 Sběr dat	46
7.1.3 Dotazníky a fyzické charakteristiky	47
7.2 Navazující studie.....	49
7.2.1 Výzkumný vzorek.....	49
7.2.2 Sběr dat	49
7.2.3 dotazníky a fyzické charakteristiky	50
7.2.4 Popis dotazníků.....	52
8 Vyhodnocování dat.....	57
8.1 Deskriptivní analýza.....	57
8.1.1 Chybějící data	57
8.1.2 Deskriptivní statistika	58

8.2	Statistická analýza	59
8.2.1	Stabilita obrazů ideálního partnera – korelační analýza	60
8.2.2	Vliv aktuálního partnera na obraz ideálního partnera.....	65
8.2.3	Stabilita obrazů ideálního partnera – t-test	66
8.2.4	Vliv diskrepance na partnerskou spokojenost	70
8.2.5	Vliv diskrepance na stabilitu vztahu	74
9	Shrnutí výsledků a diskuse	75
9.1	Shrnutí výsledků.....	75
9.2	Diskuse.....	76
9.2.1	Stabilita obrazů ideálního partnera	76
9.2.2	Vliv aktuálního partnera na obraz ideálního partnera.....	77
9.2.3	Vliv diskrepance na partnerské přizpůsobení	78
9.2.4	Vliv diskrepance na stabilitu vztahu	80
9.3	Přínosy studie	81
9.4	Limity studie	82
9.5	Návrhy pro budoucí výzkumy.....	82
9.6	Etické otázky výzkumu	83
9.7	Závěr	84
	Použitá literatura	85
	Seznam Příloh	95

ÚVOD

Výběr partnera je velmi důležitým aspektem v životě téměř každého jedince, jelikož významně ovlivňuje kvalitu partnerského a sociálního života, zdraví a v případě reprodukce i předání genů do další generace. Výběr partnera může být ovlivněn několika faktory, mezi něž řadíme i partnerské preference (Buss, 2009). Partnerské preference jsou systematicky zkoumány zejména v případě socioekonomických, osobnostních a fyzických charakteristikách. Partnerské preference lze rozdělit na obecné, jež vznikly v evoluční historii našeho druhu, kdy naši předkové čelili nástrahám spojeným s párováním a rozmnožováním. Vedle obecných existují též preference individuální, které vycházejí z vlastní zkušenosti jedince. Ukazuje se, že individuální koncepty partnerských preferencí nejsou neměnné, ale mohou být ovlivněny aktuálním partnerem, diskrepance se tudíž nemusí projevit (Fletcher, Simpson, & Thomas, 2000). Partnerské preference však nemusí odpovídat reálnému výběru partnera (Todd, Penke, Fasolo, & Lenton, 2016). V mnoha případech sledujeme značnou diskrepanci mezi preferovanými charakteristikami a charakteristikami, jimiž disponuje skutečný partner. K této skutečnosti vedou různé příčiny, jako jsou omezené možnosti při výběru partnera, konkurence na pomyslném partnerském trhu aj. Jedinci jsou tak ohledně výběru partnera často nuceni dělat kompromisy (D. M. Buss & Schmitt, 1993). Vzniklá diskrepance pak může následně mít vliv na partnerskou spokojenost, popř. na stabilitu vztahu (Simpson et al., 2001).

Překládaná práce navazuje na mezikulturní studii, která se uskutečnila v roce 2013 a byla zaměřena na různé aspekty partnerských vztahů u heterosexuálních a homosexuálních mužů a žen z České republiky a Brazílie (např. Štěřbová et al., 2017; Valentova et al., 2016a). Původní studie poskytla možnost srovnání velkého vzorku participantů ze dvou kulturně odlišných zemí, mohly se tak projevit obecné tendence jedinců v rámci zkoumaných aspektů párování a sexuální orientace. Pro účely této práce jsme dále pracovali pouze s heterosexuálními ženami z České republiky z důvodu malého vzorku neheterosexuálních žen a neheterosexuálních i heterosexuálních mužů. V této studii jsme se zaměřili na fyzické charakteristiky, které mohou hrát důležitou roli v partnerských preferencích či výběru partnera (Gangestad & Scheyd, 2005; Waynforth & Dunbar, 1995). Pokud se pak preferované fyzické charakteristiky rozcházejí s charakteristikami skutečného partnera, může to mít vliv na spokojenost ve vztahu. Většina existujících studií týkajících se

diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem je zaměřena na osobnost jedinců, kdežto na fyzický vzhled je jich významně méně.

Tato studie si vytyčila několik cílů. Jedním z nich bylo sledovat stabilitu konceptu ideálního partnera, a testovat vliv aktuálního partnera na obraz ideálního partnera. Dále jsme zjišťovali potenciální vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem na subjektivně vnímanou kvalitu vztahu (konkrétně na partnerské) a stabilitu vztahu

Teoretický úvod zpracovává témata partnerských preferencí, diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem, partnerské spokojenosti a stability vztahu. Práce vychází především z paradigmatu evoluční psychologie.

V první kapitole teoretické části se snažíme ukázat evoluční perspektivu pohlavního výběru a párování jedinců.

Druhá kapitola se věnuje partnerským preferencím a zmiňuje různé přístupy při jejich studiu. Ukazujeme také mezipohlavní rozdíly v preferencích. Ženy kladou v průměru větší důraz na zdroje, dominanci či sílu muže (Barrett et al., 2007), zatímco mužské preference jsou orientovány především na fyzickou atraktivitu žen, která je ukazatelem jejich reprodukčního potenciálu (Eastwick & Finkel, 2008). Dále se v této kapitole věnujeme partnerským preferencím žen, přičemž se zaměřujeme především na evolučně relevantní fyzické charakteristiky: tělesná a obličejová maskulinita (Dixson et al., 2016), relativní výška (Pawlowski & Koziel, 2002), poměr nohou vůči trupu (LBR) (Whitley et al., 2009), poměr obvodu pasu k obvodu hrudníku (WCR) (Maisey et al., 1999), tělesné ochlupení (Dixson et al., 2007) a vousy (Dixson et al., 2016). Nakonec ukazujeme, jak se preference mohou měnit v závislosti na aktuálním partnerovi a jak mohou být uplatněny ve výběru partnera.

V další části se zabýváme tím, jak se partnerské preference reálně promítají do volby partnera. Ukazuje se, že pokud jde o skutečnou volbu partnera, lidé ze svých nároků často slevují. V některých případech se tak ukazuje značná diskrepance mezi charakteristikami ideálního a skutečného partnera (Todd et al., 2007). Výsledky výzkumů nejsou v tomto ohledu zcela konzistentní.

V posledních dvou kapitolách teoretické části se věnujeme partnerské spokojenosti a stabilitě vztahu. Vedle jejich vymezení se snažíme poukázat na hlavní faktory, které je ovlivňují. Snažíme se také ukázat, že diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem může být jedním z důležitých prediktorů partnerské spokojenosti a stability vztahu.

V empirické části práce představujeme dotazníky a stimuly, které byly využity ke sběru dat a testujeme dané hypotézy. Stabilitu partnerských preferencí z původní a navazující studie testujeme pomocí korelačních analýz a párových t-testů, vliv aktuálního partnera na obraz ideálního partnera testujeme prostřednictvím Fisherovy Z-transformace. Dále vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem na partnerské přizpůsobení testujeme pomocí lineární regresní analýzy. Nakonec ke zjištění vlivu diskrepance na stabilitu vztahu jsme použili logistickou regresní analýzu. V diskusi se snažíme reflektovat výsledky naší studie v souvislosti s teorií představenou v teoretické části práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 EVOLUČNÍ PERSPEKTIVA VÝBĚRU PARTNERA

Teoretický základ této práce tvoří Darwinova evoluční teorie a z ní vycházející evoluční psychologie (Barrett, Dunbar & Lycet, 2007; Darwin, 2007). Podstatou této evoluční teorie je přirozený (též přírodní) a pohlavní výběr. Tyto dva principy fungují napříč živočišnou říší, avšak pro účely této práce se zaměříme pouze na lidský druh.

Přirozený výběr chápal Darwin jako soutěž jedinců o přežití a rozmnožení se, jako mechanismus, který vede ke vzniku účelných novinek v přírodě a který je tak základem biologické evoluce (Darwin, 2007). Pohlavní výběr postuloval Darwin jako součást přirozeného výběru, ve kterém jedinci také soutěží, nikoli však o přežití, ale o získání sexuálního partnera a předání svých genů do další generace (Darwin, 2007). Také pohlavní výběr má významný dopad na evoluci.

V závislosti na tom, zda se pohlavní výběr odehrává v rámci jednoho pohlaví či mezi pohlavími, rozdělujeme jej na výběr vnitropohlavní a mezipohlavní. Vnitropohlavní výběr představuje soutěž mezi jedinci stejného pohlaví o přístup k pohlaví druhému, tedy soutěž mezi samci o potenciální partnerku (Darwin, 2007). To vede k vyvinutí znaků, které jedinci přinášejí výhodu v soutěži se soupeřem (velké špičáky, paroží apod.). V případě mezipohlavního výběru si jedinec jednoho pohlaví vybírá jedince pohlaví druhého. V mnoha případech si samice vybírá samce, a to na základě určitých fyzických či behaviorálních znaků. Tyto znaky by měly signalizovat zdatnost a kvalitu jedince, v kterémžto případě pomáhají produkovat optimální množství životaschopných potomků nebo také přinášejí výhodu v podobě investic, kterými samec zaopatří své potomky (Barrett et al., 2007).

Podle evolučních teorií je tedy důležité nejen předání vlastních genů do další generace, ale také úspěšnost v předání genů vlastních potomků. Pokud se naši potomci nerozmnoží, jedná se evolučně o stejnou „prohru“, jako bychom se nerozmnožili sami (Dawkins, 2003). Biologickou zdatnost neboli fitness vlastních potomků lze ovlivnit např. volbou vhodného partnera, která má význam pro genetickou výbavu potomků, a tedy pro jejich potenciální kvalitu. Volbou partnera může jedinec také zajistit následné investice do potomků, které jsou důležité pro jejich dobrý vývoj a přežití do reprodukčního věku, např. poskytováním potravy a ochrany – jedná se o sekundární rodičovské investice. Vedle těchto existují také primární

neboli nutné rodičovské investice, které mohou mít vliv na mezipohlavní rozdíly výběru partnera.

Na základě Batemanova principu (Bateman, 1948) a Triversovy teorie asymetrických investic (Trivers, 1973) se vysvětlují rozdíly ve výběru partnera mužů a žen. Asymetrie mezi pohlavími začíná již velikostí a množstvím pohlavních buněk. Samičí produkce makrogamet vyžaduje oproti samčí produkci mikrogamet více energie, a tak jsou již v této fázi investice vyšší na straně samice. Dále se počítají nutné minimální investice do rozmnožení se, které jsou kvůli době těhotenství, porodu a době laktace také vyšší u žen. U mužů představuje tuto nezbytnou minimální investici pouze pohlavní styk (Trivers 1973). Avšak, ačkoli je reprodukční potenciál mužů a žen výrazně odlišný, skutečný reprodukční úspěch obou pohlaví je více méně stejný (Bateman, 1948).

Strategie výběru partnera se tak přizpůsobují daným podmínkám. Muži by se tedy díky potenciálně neomezenému reprodukčnímu potenciálu měli orientovat spíše na kvantitu svých potomků, tzn. rozmnožování s co největším počtem žen. Ženy by však vzhledem ke svému omezenému reprodukčnímu potenciálu měly sázet na kvalitu potomků, tedy vybrat si co nejkvalitnějšího partnera (Bateman, 1948).

Lidé jsou nicméně v tomto ohledu specifictí a tyto předpoklady pro ně nemusí platit v plné míře. Lidský potomek je totiž oproti potomkům jiných druhů náročnější na péči, a to především v raném období, kdy je na své rodiče zcela odkázán. To znamená, že i muži následně investují do svých potomků více, než je tomu u jiných živočišných druhů, což má za následek také intenzivní pohlavní výběr na straně muže. Muž je svázán péčí o potomka, do kterého vkládá velké množství své energie a zdrojů, což jej značně omezuje v možnosti mít další potomky s jinými partnerkami. V tomto případě se mužům do výběru vyplatí také investovat (Barrett et al., 2007).

2 PREFERENCE PŘI VOLBĚ PARTNERA

Z evolučního hlediska je v životě každého jedince jedním z nejdůležitějších počinů předání svých genů do další generace. Vlastním rozmnožením to ovšem nekončí. Neméně podstatné je, aby se rozmnožili také potomci, a geny se tak šířily stále dál. Velkou výhodou v této „soutěži“ o předávání genů pak mohou být určité vlastnosti, které potomci zdědí po rodičích, ale také vlastnosti rodičů, díky nimž mohou sami své potomky lépe zabezpečit. Takové vlastnosti představují důležitá vodítka při výběru partnera a jsou žádoucí pro jedince opačného pohlaví. A právě pro tyto žádoucí vlastnosti se u jedinců utvořily preference (Buss & Schmitt, 1993; Finkel et al., 2012; Waynforth & Dunbar, 1995).

Preference, kterými jsme vybaveni pro výběr potenciálního partnera, se vyvinuly v naší evoluční minulosti jako adaptace na dané podmínky (Buss, 2009). Současné preference tak odrážejí primární selekční tlaky, tedy problémy, kterým museli naši předkové čelit, a pomáhají nám utvářet obraz o reprodukční historii druhů, včetně toho lidského (Buss, 1989). Jedná se tedy o adaptivní psychologické mechanismy, jimiž jedinci preferují partnery s takovými znaky či vlastnostmi, které jim mohou přinést v rozmnožovacím procesu jistou výhodu. (Buss, 2009; Třebický, Kleisner, Havlíček, 2012; Valentova, Štěrbová, Bártová, Varella, 2016a). Jinými slovy umožňují jedincům za daných okolností dosáhnout co nejvyšší reprodukční zdatnosti (fitness).

Ke studiu partnerských preferencí existuje několik různých přístupů. Můžeme sledovat rozdíly v preferencích mužů a žen, které vyplývají především z evoluční koncepce asymetrických rodičovských investic (např. Eastwick & Finkel, 2008; Trivers 1973). V rámci tohoto konceptu můžeme sledovat preference pro fyzické a osobnostní charakteristiky a míru jejich vlivu na výběr partnera (např. Botwin, Buss, Shackelford, 1997). Lze se zaměřit také na distinkci mezi obecnými a individuálními preferencemi. Co se obecných preferencí týče, nacházíme velkou míru shody u jedinců napříč různými kulturami, tudíž se pravděpodobně utvářely v naší evoluční historii jako adaptace. Individuální preference se formují prostřednictvím vlastní zkušenosti každého jedince (Figueredo, Sefcek, Jones, 2006; McCrae et al., 2012). Dále je možno zabývat se rozdíly v preferencích pro krátkodobé a dlouhodobé vztahy (Wiederman & Dubois, 1998; Muggleton & Fincher, 2017). V neposlední řadě lze zkoumat faktory, které preference ovlivňují, jako např. populace, sexuální orientace či změny v průběhu menstruačního cyklu žen (Little, Jones, & Burriss, 2007; Valentova et al., 2016a).

2.1 Mezipohlavní rozdíly v partnerských preferencích

Muži a ženy vykazují v průměru odlišné partnerské preference, což je zapříčiněno rozdíly, které mezi oběma pohlavími existují. Jedná se zejména o asymetrii týkající se rodičovských investic, reprodukčního potenciálu nebo jistoty maternity či paternity (Bateman, 1948; Trivers, 1973). Tato asymetrie může ovlivňovat partnerské zájmy jedinců v závislosti na jejich pohlaví, kteří pak preferují partnery s takovými znaky či vlastnostmi, které jim přináší přímou či nepřímou výhodu z hlediska reprodukce a zaopatřování potomků.

Jedním ze způsobů, jak tyto pohlavně typické preference zkoumat, je průzkum seznamovacích inzerátů (např. Bereczkei et al., 1997; Buss & Schmitt, 1993; Pawlowski & Dunbar, 1999). Několik výzkumníků provádělo analýzu těchto inzerátů, přičemž se zaměřovali na žádané a nabízené charakteristiky jedinců hledajících partnera. Inzeráty odrážejí ústřední dimenze partnerských preferencí, které mají velký evoluční význam (Pawlowski & Dunbar, 1999). Ukazuje se, že muži hledají partnerky, které jsou fyzicky atraktivní a obecně mladší, než jsou sami. Ženy naopak hledají muž s dobrým finančním zázemím, ve věku o něco vyšším, než je jejich (Bereczkei et al., 1997). Ženy a muži zároveň tyto druhým pohlavím žádoucí charakteristiky vyzdvihují u sebe samých (Bereczkei et al., 1997).

Pro ženy vždy představovaly okolnosti spojené s těhotenstvím a následnou péčí o potomky velkou zátěž. Vyšší počáteční investice do potomka, snížený reprodukční potenciál, ale také omezené možnosti získání potravy a zajištění ochrany při péči o dítě, to vše byly obtíže, které ohrožovaly život ženy i potomka. Ženám se tak nemuselo podařit vychovat životaschopné potomky, pokud se u nich neobjevily preference pro takové muže, kteří by jim poskytli ochranu a zdroje (Barrett et al., 2007; Buss, 2009; Conway et al., 2015; Flegr, 2009 aj.). Existují však i další kritéria pro preference žen, která vedla k úspěšnému rozmnožení jich samotných a následně také jejich potomků. Jedním z nich je preference pro muže s tzv. „dobrymi geny“ (Hamilton, 1964). Tyto „dobré geny“ lze rozpoznat skrze fenotyp muže a jsou ukazatelem jeho dobrého zdraví a schopnosti vypořádat se s tlaky z prostředí (Hamilton, 1964). Výhodu přináší ženám také preference takových znaků, které jsou preferovány ostatními ženami či které představují pro svého nositele jistý hendikep. V prvním případě budou tyto znaky pravděpodobně přeneseny z otce na potomky, a ti tak budou dále preferováni (Fischer, 1930). V druhém případě je hendikep muže signálem pro ženu, že jeho nositel je natolik zdatný, protože dokázal přežít až do reprodukčního věku

(Zahavi, 1975). Ženy, u kterých se výše zmíněné preference vyskytly, předaly úspěšně své geny dál, a tak i jejich potomci.

U mužů sledujeme poněkud odlišené preference, než je tomu u žen. Obecně se ukazuje, že muži preferují takové znaky, které vypovídají o vysoké reprodukční schopnosti ženy. Vzhledem k faktu, že je reprodukce žen omezena meziporodními intervaly a menopauzou, mají muži tendenci preferovat mladé ženy v reprodukčním věku, které jsou schopné porodit nejvíce potomků. Z výzkumu seznamovacích inzerátů vyplývá, že muži obecně preferují partnerku mladší, než jsou oni sami (Conway et al., 2015). Buss (1989) udává, že muži preferují partnerky mladší v průměru o 2,66 let. Také tvar postavy může být ukazatelem plodnosti ženy. Muži vykazují obecné preference pro ženy s hodnotou WHR¹ kolem 0,7, která souvisí s optimální hladinou estrogenu, a svědčí tak o plodnosti a zdraví ženy (Butovskaya et al., 2017; Swami & Tovée 2005). Míra preferované WHR se zdá být univerzální. Nedávná mezikulturní studie ukázala, že muži ze dvou kulturně odlišných zemí, Brazílie a České republiky, preferovali stejnou míru WHR (Valentova, Bártová, Štěrbová & Varella, 2017). Také se ukazuje, že preference pro pevnost prsou nepodléhá kulturním rozdílům. Pevná prsa vypovídají o mládí ženy, tudíž také souvisí s její plodností (Valentova et al, 2017). Velikost prsou však již tomuto faktoru podléhá. Ukázalo se, že brazilští muži dávají přednost většímu poprsí, kdežto čeští muži preferují střední velikost (Havlíček et al., 2016; Valentova et al, 2017). Také BMI² je předmětem mužských preferencí, ukazují se však významné kulturní rozdíly (Courtiol, Picq, Godelle, Raymond, & Ferdy, 2010). Tyto a mnoho dalších charakteristik vypovídají o mládí a plodnosti ženy, což ji činí fyzicky atraktivní. Mužské partnerské preference se tedy vztahují ke znakům fyzické atraktivity ženy (např. Eastwick & Finkel, 2008; Waynforth & Dunbar, 1995).

Abychom mohli usuzovat o všeobecně pohlavně typických preferencích, které se vyvinuly jako adaptace na určité podmínky, je zapotřebí mezikulturních studií. Jedna z nejkompexnějších studií zkoumající partnerské preference heterosexuálních mužů a žen z 37 kultur, 6 kontinentů a 5 ostrovů, s celkovým vzorkem přes deset tisíc jedinců (N = 10,047) proběhla pod vedením Davida M. Busse (1989). Účastníci měli za úkol ohodnotit 18 charakteristik u potenciálního partnera (např. spolehlivost, inteligence, pracovitost, společenskost, věk, finanční vyhlídky, cudnost) na čtyřbodové škále od nežádoucí až po velmi žádoucí. Výsledky poskytují silnou podporu pro existenci univerzální preference žen

---

¹ WHR – waist-to-hip ratio (poměr pasu a boků)

² BMI – body mass index (index tělesné hmotnosti)

pro dobré finanční vyhlídky mužů, a preference mužů pro relativně mladé ženy (cca 25 let), které jsou fyzicky atraktivní. Dále se ukazuje, že ženy preferují další charakteristiky mužů spojené se socioekonomickým statutem, konkrétně ambicióznost a pracovitost. Muži naopak často oceňují panenství žen, což můžeme chápat z hlediska zajištění jistoty otcovství muže (Buss, 1989).

Z výše zmíněného tedy můžeme říci, že ženy obecně preferují charakteristiky mužů, které souvisí s jejich schopností postarat se o ženu a potomky, a znaky, jež jsou vodítkem kvalitní genetické výbavy jedince, které následně částečně předá svým potomkům. Muži naopak preferují znaky, které vypovídají o plodnosti ženy. Mužské preference jsou tak zaměřené především na mládí a fyzickou atraktivitu ženy.

2.2 Partnerské preference žen

Mezi partnerské preference žen spadá mnoho různých charakteristik, které se týkají socioekonomického statusu (Finkel & Eastwick, 2008), osobnostních charakteristik (např. Figueredo, Sefcek & Jones, 2006) a také fyzických charakteristik (Stulp & Barrett, 2014).

Co se týče socioekonomického statusu, ženami pravděpodobně nejčastěji udávanou preferovanou vlastností u mužů jsou zdroje, kterými muž buďto disponuje nebo alespoň vykazuje potenciál pro jejich vlastnictví do budoucna. Z výzkumů vyplývá, že zdroje partnera jsou pro ženy přibližně dvakrát důležitější než pro muže (Hudson & Henze, 1969; Finkel & Eastwick, 2008). Vlastnictví a potenciál nabytí zdrojů nelze vždy dobře rozpoznat, proto jsou partnerské preference žen zaměřeny i na další charakteristiky a vlastnosti, které se zdroji úzce souvisí. Jednou z nich je společenský status. Vyšší postavení muže na společenském žebříčku, např. prostřednictvím vlastní dominance či společensky ceněné profese, znamená pro ženu potenciální výhody. Předpokládá totiž aliance s jinými vysoce postavenými jedinci, více zdrojů k zaopatření rodiny a přenesení tohoto postavení na potomky (Buss, 2009; Shackelford, Schmitt, & Buss, 2005). Ženy dále více než muži vykazují preference pro profesní status a vysokoškolské vzdělání (Buss & Barnes, 1986).

Mezi další významné prediktory socioekonomického statusu patří inteligence. Na jedné straně je inteligence spojována s lepšími studijními schopnostmi a následně pak s lepším pracovními příležitostmi. Na druhé straně je však spojena s primárnějšími schopnostmi, jako je dobrý úsudek, schopnost ovlivnit jedince ve svůj prospěch, schopnost vidět problémy z širší perspektivy a nalézat jejich úspěšné řešení (Buss, 1989; Barkow,

1989). V neposlední řadě se preference žen vztahují také k věku muže, obecně pak v závislosti na vlastním věku preferují starší muže. Mladým jedincům většinou trvá, než dosáhnou vzdělání, zkušeností, společenského postavení a ekonomického zázemí. Protože s věkem se s velkou pravděpodobností mění nejen dostupnost zdrojů, vykazují ženy preferenci pro starší muže (Antfolk et al., 2015; Buss, 2009; Conway et al., 2015; Silverthorne & Quinsey, 2000).

Z osobnostních charakteristik ženy opět u partnerů preferují takové, které ukazují na partnerovu schopnost zajistit zdroje a zaopatřit rodinu. Jedná se především o ambice, pracovitost, spolehlivost, stabilitu, závázanost, laskavost, upřímnost aj. (Buss, 2009; Figueredo, Sefcek & Jones, 2006). Muž s těmito charakteristikami pravděpodobně dosáhne lepšího vzdělání, příjmu a bude jej stabilně poskytovat své rodině. Díky závaznosti a upřímnosti partnera může mít žena jistotu, že ze zdrojů bude mít výhodu výlučně její rodina. Dále jsou tyto preference spojeny se společensky žádoucími charakteristikami, které mohou vést ke společenskému vzestupu jedince, podporují též sklony ke spolupráci a reciprocitě (Botwin, Buss & Shackeord, 1997; Valentova et al., 2016a).

Významnou roli v partnerských preferencích žen hrají také fyzické charakteristiky, které demonstrují mužovu sílu, maskulinitu, dominanci aj. (Gangestad & Scheyd, 2005). Kromě toho mohou být fyzické charakteristiky navíc ukazatelem mužské plodnosti, zdraví a schopnosti ochránit rodinu. Jedná se zejména o WCR³ (Maisey et al., 1999), tělesný vzrůst (Pawlowski, 2003), LBR⁴ (Whitley et al., 2009) a ochlupení (Dixson et al., 2007).

Významnou roli v partnerských preferencích žen pro fyzické charakteristiky hraje maskulinita, jelikož je známkou pohlavní dospělosti mužů a tedy plodnosti, fyzické síly a zdraví muže. Obecně ženy preferují maskulinnější muže, však v těchto preferencích existuje jistá hranice, jelikož přílišná maskulinita muže vypovídá o jeho agresivitě (Lyons et al., 2016). Dixson a kolegové (2016) vytvořili stimuly pro pět úrovní maskulinity tváře. Počítačovou manipulací vytvořili z původní fotografie čtyři další úrovně maskulinity/femininity tváře. Ukázalo se, že krajní maskulinita a femininita tváře byly hodnoceny jako nejméně atraktivní, nejatraktivnější byla středně maskulinní, nemanipulovaná tvář (Dixson et al., 2016). Ve dvou dalších studiích zkoumali výzkumníci preference žen pro tělesnou maskulinitu. Vzorek tvořily ženy z Velké Británie, Srí Lanky, USA a Nového Zélandu (Dixson et al., 2003; Dixson, Dixson, Bishop, & Parish, 2010). Ze

---

³ waist-to-chest ratio – poměr obvodu pasu k obvodu hrudníku

⁴ Leg-to-body-ratio – poměr nohou vůči trupu

čtyř typů stimulů mužské postavy (ektomorfní, endomorfní, mezomorfní a průměrná) byla mezomorfní – maskulinní postava hodnocená jako nejatraktivnější u žen ze všech čtyř zemí (Dixson et al., 2003; Dixson et al., 2010).

Jedním z nejdůležitějších fyzických znaků, který ovlivňuje partnerské preference žen, je výška muže, protože vypovídá hned o několika důležitých schopnostech a vlastnostech muže (Pawłowski & Koziel, 2002). Výška jednak značí potenciál muže přístupu ke zdrojům a může být též ukazatelem dominance muže, tedy sociálního statusu. (Sorokowski & Pawłowski, 2008; Stulp et al., 2014). Výška je dále známkou schopnosti muže postarat se o ochranu rodiny před potenciálním nebezpečím (Buss, 2009). Navíc se ukazuje, že vzrůst jedince souvisí s jeho reprodukčním úspěchem a zdravím, kdy u vyšších jedinců existuje nižší pravděpodobnost výskytu kardiovaskulárních onemocnění (Pawłowski, 2003; Stulp & Barrett, 2014). Zdravý a odolný jedinec nenakazí své potomky chorobami či parazity, bude déle schopen poskytovat zdroje a jeho odolnost mohou potomci zdědit. Existují však také jistá rizika spojená s ženskou preferencí pro vysoké muže. Pokud je muž příliš vysoký v porovnání se ženou, roste pro ženu riziko komplikací při porodu, což ohrožuje ženu i dítě. Žena tak musí mezi výhodami a nevýhodami plynoucí z výšky partnera učinit kompromis (Stulp & Barrett, 2014). Zdá se tak, že preferovaná výška závisí na vlastní výšce jedince. Studie z roku 2003 (Pawłowski, 2003) jako první zkoumala preference pro relativní výšku, tedy poměr mezi vlastní výškou a výškou partnera. Z hodnocení obrázkových stimulů zobrazujících 6 stupňů výškových rozdílů mezi partnery vyšlo, že ženy i muži přizpůsobují své preference pro výškový rozdíl své vlastní výšce (Pawłowski, 2003). Ženy tedy preferují vyšší muže, než jsou samy, ne však více než o 25 cm. Zároveň preferují větší výškový rozdíl mezi sebou a partnerem než muži (Stulp & Barrett, 2014; Valentova et al., 2016b).

Do partnerských preferencí se promítá také poměr délky nohou vůči tělu, který je označován jako LBR. Jedinec s krátkými nohama, tedy méně než polovina celkové výšky, má zvýšenou pravděpodobnost rozvoje kardiovaskulárních chorob či rakovinových onemocnění (Smith et al., 2001; Whitley et al., 2009). Delší nohy tak představují výhodu z hlediska zdravotního stavu a značí, že jedinec prošel stabilním vývojem (Leitch, 2001). Navíc dlouhé nohy především v minulosti znamenaly výhodu při běhu a lovu, tedy při získávání zdrojů (Ropret, Kukulj et al., 1998). Jiná studie ukázala, že ženy u mužů hodnotí jako atraktivní dlouhé nohy, nikoli však nejdelší. Maximálního hodnocení atraktivity dosahují nohy digitálně prodloužené o 5 %, další prodloužení už hodnocení atraktivity snižuje (Sorokowski & Pawłowski, 2008). Příliš dlouhé nohy na úkor trupu mohou značit

pohlavní nedospělost, zhoršenou funkci plic aj. (Sorokowski & Pawlowski, 2008).

Některé dřívější výzkumy považovaly WHR muže za významný prediktor ženských preferencí (Furnham, 1989; Singh, 1995). Existuje souvislost mezi WHR a zdravotním stavem jedince, kdy nízké hodnoty značí zvýšenou pravděpodobnost kardiovaskulárních onemocnění, diabetes aj. (Bjorntorp, 1988). Nicméně další výzkum z roku 1999 (Maisey et al.) ukázal, že významnější roli v ženských preferencích pro muže hraje WCR. Ve studii hodnotily ženy mužské siluety pro BMI, WHR a WCR. Ukázalo se, že WCR mělo největší vliv na hodnocení mužské atraktivity. Ženy preferovaly muže, jejichž trup měl tvar obráceného trojúhelníku, což zdá se vypovídá o fyzické síle muže (Fan et al., 2005; Maisey et al., 1999). Svalstvo v horní oblasti těla roste právě anabolickým působením testosteronu, který také způsobuje produkci spermií. WCR tak může být dobrým indikátorem plodnosti muže, jelikož jeho rozvoj v období puberty je ovlivněn působením mužských pohlavních hormonů (Swami & Tovée, 2005).

Také míra ochlupení může být znakem ovlivňující preference žen. Ochlupení je sekundární pohlavní znak, který se rozvíjí vlivem zvýšení hladin testosteronu během období puberty, a tak značí pohlavní dospělost muže a je ukazatelem jeho stáří (Dixson et al., 2007). Ženy ale preferují různou míru ochlupení od „bez ochlupení“ až po „velkou míru ochlupení“ (hl. vousy a hrudník), což je kulturně podmíněné (Dixson et al., 2007). Co se týče vousů, ženy hodnotí jako nejatraktivnější lehké a husté strniště, zatímco plnovous a hladce oholená tvář jsou hodnoceny jako méně atraktivní (Dixson et al., 2016). Dále sledujeme také mezikulturní rozdíly v preferenci pro vousy. Např. ženy z Brazílie preferují muže s delšími vousy než ženy z České republiky (Valentova, Varella, Bártová, Štěrbová & Dixson, 2016c). Také v případě tělesného ochlupení se preference kulturně liší. Ukázalo se, že u žen z Velké Británie a Srí Lanky mělo ochlupení hrudníku pozitivní vliv na hodnocení atraktivity (Dixson et al., 2003), zatímco ženy z USA a Nového Zélandu preferovaly muže s oholeným hrudníkem (Dixson et al. 2010).

Obecné preference žen pro fyzické charakteristiky mužů tedy směřují k takovým charakteristikám, které mohou být dobrým ukazatelem pohlavní dospělosti muže, a tak plodnosti, jeho síly, zdraví a společenského postavení.

2.3 Minimální standardy, „*mate value*“ a jejich vliv na preference a výběr partnera

Partnerské preference jakožto i partnerský výběr úzce souvisí s *mate value*. Hodnota partnera na partnerském trhu je dána charakteristikami jedince a značí, jak žádaný a atraktivní je jedinec pro potenciální partnery na pomyslném partnerském trhu. Na míře partnerské hodnoty se podílí mnoho proměnných např. fyzické a osobnostní charakteristiky, socio-demografické faktory jako věk, status, zdroje atd. (Brase & Guy, 2004). Lze říci, že jedinci, kteří disponují obecně preferovanými charakteristikami, mají vysokou partnerskou hodnotu. Základem romantického párování je pak vnímání vlastní partnerské hodnoty (Fletcher, 2000). Jedinci mají tendenci tvořit páry s takovými partnery, jejichž *mate value* není o moc vyšší ani nižší než jejich vlastní. Schopnost odhadnout vlastní partnerskou hodnotu se tak zdá být adaptivní. Podle teorie sociální směny (*social exchange theory*; Thibaut & Kelley, 1959) můžeme výběr partnera přirovnat k sociálnímu trhu, kde se jedinci snaží maximalizovat svůj zisk, a tak vlastní hodnoty nabízí výměnou za žádoucí hodnoty partnera. Přesné vnímání vlastní hodnoty tak brání jedincům investovat mnoho úsilí a času do výše hodnoceného partnera, pokud existuje pouze malá šance na úspěch. Na druhé straně chrání jedince od vyplývání vlastního potenciálu s partnerem menší partnerské hodnoty (Regan, 1998). Tak se nakonec vždy spárují jedinci s podobnou partnerskou hodnotou.

Vedle partnerské hodnoty hrají roli při uvažování o potenciálním partnerovi také tzv. minimální standardy (Regan, 1998; Zeiglerhill, 2009). Jedná se o nejnižší přijatelnou úroveň charakteristik, které daný jedinec musí dosahovat, aby byl pro jiného jedince potenciálním partnerem (Regan, 1998). Jinými slovy jde o míru preferovaných vlastností, pod kterou jedinec při výběru partnera neklesne. Jedinec například preferuje partnera s vysokou školou, ale vybral by si i jedince se středoškolským vzděláním. Střední škola je však v tomto případě minimální standard a pokud jej jedinec nebude dosahovat, k výběru nedojde. Požadované minimální standardy se různí, stejně jako se liší vlastnosti jedinců, kteří jimi disponují. Minimum požadované v určitých charakteristikách může být ovlivněno různými faktory. Jedním z těchto faktorů je sebehodnocení. Ukazuje se, že pokud jedinec vnímá své hodnoty např. v oblasti atraktivity vysoko, klade na stejnou dimenzi u partnera vysoké minimální standardy v porovnání s ostatními jedinci (Fletcher, 2000). Čím výše tak jedinec vnímá vlastní partnerskou hodnotu, tím přísnější má nastavená kritéria pro potenciálního partnera. Roli zde může hrát např. párovací strategie. Pokud se jedná o dlouhodobý vztah, drží si ženy

i muži poměrně vysoké standardy pro potenciální partnery. Avšak kvality, které jsou požadovány u dlouhodobého partnera se mohou lišit od těch pro partnera na jednu noc. Muži by tak měli rozšířit svou oblast potenciálních krátkodobých partnerek tím, že pro ně sníží své minimální standardy. Jak však vyplývá z teorie asymetrických investic (Trivers, 1973), pro ženy zůstávají náklady z krátkodobého i dlouhodobého vztahu stejné (v případě otěhotnění), tudíž si minimální míru standardů udržují i pro krátkodobý vztah (Regan, 1998; Zeiglerhill, 2009).

V kontextu výběru partnera existují dva modely, které jsou postaveny na konceptu minimálních standardů a směny partnerských hodnot na partnerském trhu. Jedná se o model hierarchický a aditivní (pro přehled Havlíček & Kučerová, 2016). Podle hierarchického modelu disponují potenciální partneři dvěma druhy charakteristik, kterým jedinci opačného pohlaví připisují různou hodnotu. Jedná se o charakteristiky důležité, může je jednat např. o atraktivitu, zdroje, status aj., a bonusové, jako smysl pro humor, kreativita aj. (Havlíček & Kučerová, 2016). Pokud míra důležitých charakteristik spadá pod minimální standard v daném rysu, vylučuje vybírající jedinec takovou osobu z okruhu svých potenciálních partnerů. Deficit důležitých charakteristik pak nevyrovnají ani vysoké hodnoty vlastností bonusových (Havlíček & Kučerová, 2016). Aditivní model naopak umožňuje, aby vysoké hodnoty v určitých charakteristikách vykompenzovaly nízké hodnoty v jiných, přičemž nehraje roli, zda se jedná o charakteristiky důležité či bonusové. Tedy až výsledek kombinace veškerých charakteristik ukazuje, zda je jedinec vhodný pro vytvoření vztahu (Havlíček & Kučerová, 2016).

2.4 Model ideálních standardů

Jednu z perspektiv lidského párování představuje Model ideálních standardů – *Ideal Standard Model* (ISM; Fletcher, Simpson, Thomas, & Giles, 1999; Fletcher et al., 2000). Tento model se snaží popsat, jakou roli hrají naše ideály ohledně partnera a vztahu. Vychází ze dvou přístupů: sociálně kognitivního, který popisuje formu ideálů, a evolučního, který zkoumá ideály co do jejich obsahu. ISM tak vymezuje ideální standardy, a také analyzuje a vysvětluje jejich strukturu, obsah a funkci v intimních vztazích (Fletcher et al., 1999; Simpson et al., 2001; Preotu & Turliuc, 2013). Ideální partnerské standardy, tedy preference, hrají v intimních vztazích důležitou roli. Můžeme je definovat jako jednotlivé charakteristiky, které jsou žádané u potenciálních partnerů (Simpson et al., 2001; Preotu &

Turliuc, 2013). Ideály slouží jako ústřední struktury v intimních vztazích, vymezují řadu očekávání a standardů, a tak by měly mít vliv na specifické nastavení vztahu. Lidé je nevědomě ale intenzivně používají při řízení partnerských vztahů, přičemž díky nim vnímají kvalitu vztahu (Fletcher et al., 1999; Campbell & Fletcher, 2015).

Podle ISM tvoří ideální standardy tři různé, byť související složky: já, ideální partner a ideální vztah (Fletcher et al., 1999). Všechny tři složky spolu určitým způsobem interagují. Například, jedinec má představu o svém ideálním partnerovi, který je atraktivní a vřelý. Představuje tak osobní ideál jedince a ukazuje, po čem *jedinec* touží. Popisuje *ideálního partnera* a určuje, jak by měl vypadat *ideální vztah* s takovýmto jedincem (Fletcher a Simpson, 2000). Otázkou však stále zůstává, jak velká tato souvislost je. Nevíme, do jaké míry spolu ideální partner a vztah souvisí. Ideální vztah a partner by měli být silně konzistentní a lidé by si měli hledat partnera, který jim umožní dosáhnout ideálního vztahu. Pokud např. jedinec považuje humor a legraci jako nezbytnou součást vztahu, měl by smysl pro humor hrát velkou roli v jeho partnerských preferencích. (1999).

Kvality ideálního partnera jsou reprezentovány třemi faktory či dimenzemi, kvality ideálního vztahu pouze dvěma. Studie Fletchera a kol. (1999) provedli analýzu obsahu ideálních standardů: faktory pro ideálního partnera jsou v 1) *vřelost-důvěryhodnost*, mezi něž patří charakteristiky jako upřímnost, komunikace, vnímavost aj.; 2) *vitalita-atraktivita*, kterou charakterizuje např. zdraví, síla, osobnostní charakteristiky; 3) *status-zdroje*, tedy věk, zaměstnání, finanční zdroje či vyhlídky. Faktory ideálního vztahu jsou 1) intimita-věrnost, zahrnující charakteristiky jako respekt, upřímnost, důvěra atd.; 2) *Vášeň vztahu* s položkami jako vzrušení, zábava, nezávislost aj. (Fletcher et al., 1999). Každá z těchto dimenzí má představovat jinou cestu při výběru partnera a zvyšování fitness (Fletcher & Simpson, 2000). Např. pokud se preference jedince soustředí na intimitu a závazek, pravděpodobně tak najde partnera, který bude dobrým manželem a rodičem. Pokud preferuje dimenzi atraktivity a zdraví, zvyšuje tak své šance, že nalezne partnera fyzicky kvalitního a fertilního, který předá tyto dobré geny jeho potomkům. Nakonec koncentrace jedince na status a zdroje pravděpodobně povede k partnerovi, který je bohatý a vysoko postavený na společenském žebříčku (Fletcher & Simpson, 2000).

Dále vyvstává otázka ohledně funkce ideálních standardů. ISM předpokládá, že ve vztahu plní tři funkce, a to prostřednictvím vnímané diskrepance mezi jedincovými ideály a skutečným partnerem a vztahem. 1) *Hodnocení* – hodnocení kvality partnera a vztahu. 2) *Regulace* – přizpůsobení se skutečnému partnerovi nebo změna partnera. 3) *Vysvětlení* –

vysvětlení spokojenosti, problému či konfliktů ve vztahu (Fletcher et al., 1999; Fletcher a Simpson, 2000; Simpson et al., 2001).

Vnímání diskrepance či konzistence mezi ideály a skutečným partnerem a vztahem je v tomto ohledu zásadní. Často v partnerských vztazích narážíme na situaci, kdy jedinec vidí svého aktuálního partnera v lepším světle, než ve skutečnosti je. Tato tendence idealizovat si partnera, přibližovat jej svým ideálům a posilovat tak konzistenci, souvisí se spokojeností daného jedince, a tak nižší pravděpodobností ukončení vztahu (Fletcher a Simpson, 2000). Na druhé straně se setkáváme se situací, kdy jedinec po několika letech soužití a před založením rodiny vztah opustí. Začne si z jistého důvodu uvědomovat nevhodnost partnera, diskrepance mezi jeho ideály a vnímáním partnera se rozšiřuje a nelze s ní nic udělat. Tato diskrepance mezi ideály jedince a jeho vnímáním současného partnera či vztahu může mít tedy různé důsledky, a to v závislosti na motivační síle, která za daných okolností převládá. V tomto kontextu existují dvě motivační síly, které jsou obě adaptivní. Jedná se o snahu o idealizaci a snahu o přesnost (Fletcher & Simpson, 2000).

Lidé jsou často motivováni k tomu, aby minimalizovali diskrepanci a maximalizovali konzistenci mezi svými ideály a vnímáním partnera či vztahu. Dosáhnou tak pozitivního pohledu na partnera i vztah, budou spokojenější a vyhnou se vysokým nákladům, které jsou spojeny s opuštěním partnera. Vysoká diskrepance je totiž spojena s pocitem nespokojenosti se současným partnerem a vztahem (Fletcher et al., 1999). Někdy jsou ale motivace jiné a jedinec je nucen pečlivěji posuzovat kvality partnera. Pokud diskrepance existuje, může tuto skutečnost jedinec řešit několika způsoby. V situacích podporující idealizaci mohou být lidé motivováni ke snížení partnerské diskrepance. Jedinec prostřednictvím nevědomých psychologických mechanismů přivádí do souladu svého partnera a vztah se svými ideály. Snaží se buď vytvářet změny ve vztahu v průběhu tak, aby se partner a vztah co nejvíce přizpůsobili ideálu jedince. Může také změnit svůj pohled na partnera nebo vztah, aby byli co nejvíce v souladu s ideály jedince. Mohou také přizpůsobit ideály tak, aby co nejvíce odpovídaly vnímání jejich partnera či vztahu. (Fletcher et al., 1999; Simpson et al., 2001). Posilovací mechanismy by se měly spustit hlavně v situacích, kdy je pár mladý a nemusí řešit zásadní rozhodování ohledně společné budoucnosti, nebo když se již tato rozhodnutí ohledně svatby či dítěte stala skutečností a pár se usadí. Naopak v situacích, kdy je potřeba vnímat skutečné kvality partnera jsou lidé motivováni dobře uvážit všechny vlastnosti jedince. Jedná se o situace, ve kterých jedinci dělají důležitá rozhodnutí, jako je svatba, založení rodiny apod. Pokud jedinec dojde k závěru, že diskrepance je příliš vysoká a nedá

se odstranit či umírnit, vztah pravděpodobně opustí (Fletcher et al., 1999, Fletcher a Simpson, 2000).

Roli ve vnímání diskrepance či konzistence hraje také individuální flexibilita jedince. Tato flexibilita či schopnost tolerance odráží, jak velkou diskrepanci je jedinec ochotný akceptovat. Méně flexibilní jedinci přijímají jen malou diskrepanci, takže velké rozdíly mezi jeho ideály a vnímáním skutečného partnera jsou nepřijatelné (Simpson et al., 2001). Čím flexibilnější však člověk je, tím se zvyšuje jeho ochota přijmou větší diskrepanci. Zdá se, že lidé přizpůsobují svou flexibilitu různým kontextům, nikoli však ideální standardy. Míra flexibility může též souviset s tím, o jaký se jedná vztah. Studie Busse a Schmitta (Buss & Schmitt, 1993) ukazuje, že lidé jsou schopni být méně kritičtí, pokud se jedná o krátkodobý vztah. Co se však týče vztahu dlouhodobého, snaží se své partnery co nejvíce přiblížit ideálům (Simpson et al., 2001).

Navíc, vnímání sebe sama je pravděpodobně spojeno s vnímáním ostatních (Simpson et al., 2001). Sebevnímání jedince může být spojeno s obrazy ideálního partnera, takže jedinci s pozitivnějším sebevnímáním by měli mít vyšší ideální standardy a také menší ochotu z nich slevovat. Konkrétně, vnímá-li se člověk v některé z výše zmíněných dimenzí vysoko, nastavuje ve stejné dimenzi vysoké ideály a také očekává, že najdou jim rovného partnera. Obecně se tedy předpokládá, že pozitivní vnímání sebe sama by mohlo být spojeno s vyššími standardy a menší ochotou z nich slevovat (Simpson et al., 2001).

3 DISKREPANCE MEZI PARTNERSKÝMI PREFERENCEMI A SKUTEČNÝM VÝBĚREM PARTNERA

Je zřejmé, že partnerské preference jsou důležitým prvkem párovacího procesu. Můžeme tedy říci, že pokud jde o skutečnou volbu partnera, uplatňují se při ní právě preference jedince (např. Buss, 1989; Buss & Barnes, 1986; Buss & Schmitt, 1993; Fletcher, Simpson, Thomas & Giles, 1999; Kenrick & Keefe, 1992). Tyto výzkumy vycházejí z předpokladu, že se partnerské preference vyvinuly jako psychologické adaptace, tudíž by měly proces výběru partnera řídit. Můžeme tedy říci, že pokud budeme znát ideální preference jedinců, můžeme usuzovat na jejich budoucí partnery (Campbell & Stanton, 2014). Otázkou však zůstává, zda tomu tak opravdu je. Preference, které jedinci uvádějí, se ve skutečném výběru partnera nemusí významně odrazit. Mnohé výzkumy nasvědčují tomu, že v některých případech existuje značná diskrepance mezi preferencemi a reálným výběrem (Campbell & Stanton, 2014; Figueredo, Sefcek & Jones, 2006; Todd, Penke, Fasolo, & Lenton, 2007). Byť tito autoři nepopírají význam preferencí v partnerském výběru, považují tvrzení, že partnerský výběr kopíruje preference jedince, za velmi zjednodušující. Proces párování je podle nich mnohem komplexnější a lidé se často z různých důvodů dělají kompromisy (Courtiol et al., 2010; Havlíček & Klapilová, 2007).

3.1 Důvody existence diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem

Důvodů existence diskrepance mezi partnerskými preferencemi a výběrem partnera může existovat mnoho. Jedním z nich je například skutečnost, že partner, který by splňoval naše požadavky ve všech dimenzích, nemusí zkrátka vůbec existovat (Fletcher et al., 2004) Ne všechny charakteristiky jsou však při výběru partnera stejně důležité. Například podle hierarchického modelu, pokud klesnou důležité charakteristiky pod minimální požadovanou úroveň, nedojde k výběru, ani kdyby bonusové charakteristiky dosahovaly úrovně vysoké (viz kap. č. 2.3 Minimální standardy, „*mate value*“ a jejich vliv na preference a výběr partnera). Nejčastěji se uvádějí jako nejdůležitější charakteristiky v dimenzi *status-zdroje*, *vřelost-spolehlivost*, *vitalita-atraktivita* (Fletcher et al., 1999).

Dalším důvodem mohou být prostorová a časová omezení. I když ideální partner pro daného jedince může ve skutečnosti existovat, pokud však nebude v jeho blízkosti, nemůže se se s ním setkat. Často může být takovým ideálním partnerem slaná osobnost, ke které nemá jedinec možnost se dostat. Partner splňující všechny ideály jedince také mohl existovat v minulosti (Courtiol et al., 2010; Grammer, Fink, Møller, & Thornhill, 2003)

Pokud bude ideální partner přesně vyhovující našim preferencím prostorově a časově dosažitelný, nemusí jeho preferencím nejlépe odpovídat daný jedinec (Courtiol et al., 2010). Důležitou roli zde hraje *mate value* a její vnímání u sebe sama. Ukazuje se, že jedinci se často párují na základě soběpodobnosti, především pak podobnosti v *mate value*. I když tak jedinci mohou mít jisté preference, zakládají partnerský svazek s těmi, kteří mají podobnou hodnotu na „partnerském trhu“ jako oni samotní. (Figueredo et al., 2006). Díky tomuto mechanismu mají jedinci podstatně větší šanci najít partnera a neztrácet energii pokoušením se o takového partnera, kterého nemůže získat (Buston & Emlen, 2003).

Mezi jedinci stejného pohlaví se na „partnerském trhu“ nachází velké množství konkurentů s podobnými preferencemi, a ti spolu soutěží o přízeň daného potenciálního partnera. Jedná se o vnitropohlavní výběr, při němž soutěží jedinci stejného pohlaví o preferovaného jedince druhého pohlaví, a tak je obtížné preferovaného partnera získat (Buss & Schmitt, 1993; Todd et al. 2007).

Diskrepance může také vzniknout v případě nátlaku např. rodiny na jedince ohledně volby partnera. V tomto případě se budou preferované charakteristiky s charakteristikami skutečného partnera významně lišit, jelikož nebyly nikterak podmíněné vlastní volbou (Courtiol et al., 2010).

V neposlední řadě může diskrepance mezi preferencemi a skutečným výběrem vycházet také z toho, že lidé nemají jasně definované preference a k jejich tvorbě může docházet až při samotném zkoumání (Kaheman, Ilana & Schkade, 1999). I kdyby jedinci preference měli, nemusí být zkušeni v jejich verbalizování, nebo si je nemusí uvědomovat vůbec, jelikož výběr partnera probíhá na nevědomé úrovni (Wilson & Dunn, 1986).

Lidé také často přizpůsobují odpovědi svým domněnkám ohledně výzkumníkově intenci, což může výsledky značně zkreslit. Podle Todda a kol. (2007) je možná i varianta, že je lidská mysl adaptovaná k tomu, aby podávala falešné informace, kteréžto mají mást potenciální soky.

3.2 Výzkumy zabývající se diskrepancí mezi ideálním a skutečným partnerem

Existující výzkumy zabývající se diskrepancí mezi partnerskými preferencemi a výběrem partnera lze rozlišit několika způsoby. Můžeme se soustředit na metodiku, kterou při výzkumu používají. Nejčastěji jsou v tomto ohledu využívány dotazníkové a speed-datingové studie⁵, můžeme se ale také setkat s průzkumem seznamovacích inzerátů či experimentem. Dále lze sledovat charakter výzkumů, který může být prospektivní, kdy jedinci hodnotí preferované charakteristiky v době, kdy nemají partnera, či retrospektivní, kdy jedinci uvádějí své preference naopak již po vytvoření vztahu, tedy retrospektivně. Můžeme se také zaměřit na typ charakteristik, na které se výzkumy soustředí. Nejčastěji jde o charakteristiky sociodemografické, osobnostní a fyzické. Níže představíme výzkumy s ohledem právě na zkoumané charakteristiky.

Jednou z nejranějších studií zabývající se problematikou preferencí a volby partnera byla studie Busse a Barnese (1986). Studie byla zaměřena preference jedinců v manželském svazku, kteří vyplnili sérii dotazníků. Pro některé ze zkoumaných faktorů, jako náboženství, inteligence, láska k dětem, přizpůsobivost aj., byla nalezena pozitivní korelace mezi preferencemi a skutečným partnerem (Buss & Barnes, 1986). Jiná studie byla zaměřena na věkový rozdíl mezi partnery. (Buss, 1989). Také zde byla nalezena pozitivní korelace mezi preferencemi pro věkový rozdíl mezi partnery a skutečným věkem partnerů (Buss, 1989). I další studie byla zaměřena na preferovaný a skutečný věk partnerů (Kenrick & Keefe, 1992). Hodnocení preferovaného věku nezadaných participantů bylo porovnáváno s věkem, ve kterém jedinci skutečně vstupovali do manželství, však tento údaj byl zjišťován na základě záznamů ze skutečných svateb. Také v tomto případě se ukázala silná korelace mezi preferovaným věkem a věkem, ve kterém jedinci poprvé vstoupili do manželství (Kenrick & Keefe, 1992).

Jiná studie zkoumala preference pro atraktivitu a socioekonomický status u jedinců se Singapuru prostřednictvím speed-datingové metody (Tov et al., 2013). Zde se ukázalo, že pokud jedinci uváděli preference pro určitou úroveň dané vlastnosti, chtěli jít na rande s jedinci, kteří dané úrovně dosahovali. Tyto výsledky podporují předpoklad, že partnerské

---

⁵ Speed-dating – jedná se o způsob organizovaného seznámení, kdy se sejdou muži a ženy přibližně ve stejném počtu a všechny potenciální páry se vystřídají v krátkém rozhovoru (5 – 10 min). Jedinci následně na kartě označí ty, se kterými by se rádi ještě viděli. Pouze párům, kteří označí stejnou vůli k dalšímu setkání, dá pořadatel kontaktní informace.

preferenci mají vliv na výběr partnera (Tov et al., 2013). Podobná studie v rámci speed-datingů zaměřená také na finanční vyhlídky a fyzickou atraktivitu však došla k jiným výsledkům (Eastwick & Finkel, 2008). Výsledky odhalili mezipohlavní rozdíly v preferencích, kdy ženy více oceňovaly finanční vyhlídky muže, muži zase fyzickou atraktivitu. Tyto preference ovšem ani u jednoho pohlaví nepredikovaly, kdo jedince ve skutečnosti zaujme (Eastwick & Finkel, 2008).

Mezi jednu z nejvíce citovaných studií patří studie založená na speed-datingu (Todd, Penke, Fasolo & Lenton, 2007). V této studii byly účastníkům speed-datingu před samotným sezením rozeslány dotazníky, ve kterých měli ohodnotit své preference pro potenciálního partnera v sedmi evolučně relevantních rysech: fyzická atraktivita, aktuální a budoucí finanční status, společenské postavení, zdraví, touha po dětech, rodičovské kvality. Výsledky ukázaly, že existuje pouze slabý vztah mezi preferovanými charakteristikami a charakteristikami partnera, jež jedinci pozvali na další rande. Muži kladli největší nároky na fyzickou atraktivitu žen, avšak ve skutečnosti příliš vybíraví nebyli. Na další rande zvali dvakrát více potenciálních partnerek než ženy. Z hodnocených preferencí žen se ukázala významná celková vhodnost muže pro partnerství, avšak ani u žen neodrážela volba partnera pro další rande jejich stanovené preference (Todd, Penke, Fasolo & Lenton, 2007).

Další výzkumy jsou zaměřeny na osobnost jedinců. V jedné ze studií byly zkoumány osobnostní charakteristiky pětifaktorového modelu osobnosti u partnerských dvojic (Botwin et al., 1997). Jedinci hodnotili charakteristiky za sebe, svého ideálního a skutečného partnera. Mezi charakteristikami ideálního a skutečného partnera byla nalezena nízká pozitivní korelace pouze v extraverci a otevřenosti (Botwin et al., 1997). Také další studie zkoumala prostřednictvím pětifaktorového modelu osobnosti preferované charakteristiky a charakteristiky skutečného partnera (Figueredo, Sefcek & Jones, 2006). Jedinci vyplňovali údaje za sebe, svého ideálního i aktuálního partnera. Výsledky neukázaly žádný vztah mezi osobnostními charakteristikami ideálního a skutečného partnera. Naopak se ukázalo, že jedinci si spíše vybírali partnery, kteří byli v osobnostních charakteristikách podobní jim samotným (Figueredo et al., 2006).

Ve studii Campbella a kol. (2016) byli osloveni nezadaní účastníci, kteří měli ohodnotit své partnerské preference pro 38 různých charakteristik (např. inteligence, vnímavost, tolerance, vtipnost). Po dalších pět měsíců sledovali partnerský status

participantů. U jedinců, kteří v této době vytvořili nový vztah ($N = 38$), byly charakteristiky nových partnerů ve velké shodě s jejich partnerskými preferencemi, které uvedli v době, kdy ve vztahu nebyli (Campbell et al., 2016). V jiném výzkumu měli účastníci pročitat jednotlivé popisy potenciálních partnerů a na základě toho vybrat jedince, se kterým se chtějí setkat (Eastwick, Finkel & Eagly, 2011). V popisech se objevovali charakteristiky jako např. ambice, věrnost, vřelost, velkorysost. Následně si vybrali partnera, se kterým se chtěli sejit, přičemž byli požádáni, aby si představili, že jsou na rande. Ukázalo se, že preference účastníků měly vliv na to, zda se budou chtít s daným jedincem potkat. Pokud však došlo k vlastnímu setkání, preference dále nehrály velkou roli (Eastwick et al., 2011). Nedávná studie českých výzkumníků také sledovala, zda se liší osobnostní charakteristiky ideálního a skutečného partnera. Zde výsledky ukázaly signifikantní rozdíly mezi preferovanými charakteristikami a charakteristikami skutečného partnera. Jedinci preferovali vyšší hodnoty ve všech osobnostních rysech, než dosahovali jejich skuteční partneři (Valentova et al., 2016a).

Poslední skupina výzkumů se zabývá fyzickými charakteristikami, které jsou pro tuto práci stěžejní, avšak existuje jich jen malé množství. Zajímavý výzkum uskutečnil tým francouzských výzkumníků (Courtiol et al., 2010). Skupina účastníků byla tvořena z partnerských dvojic, které hodnotili míru BMI a tělesnou výšku u ideálního partnera a u sebe samých. Dané charakteristiky účastníci sami upravovali prostřednictvím virtuálního programu. Vzájemným porovnáním konstruovaných postav partnerů se zjistilo, že ideální a skutečný partner se v těchto charakteristikách příliš nelišili u žen. Muži preferovali partnerky minimálně vyšší, avšak s podstatně nižšími hodnotami BMI, než měli jejich skutečné partnerky. Pokud jde o skutečnou volbu partnera, muži méně slevují ze svých nároků, kdežto ženy si své partnery vybírají pečlivěji, což je pravděpodobně způsobeno vyššími počátečními investicemi do potomků (Courtiol et al., 2010).

Další dvě studie byly provedeny na jedincích ze dvou populací, Brazílie a České republiky, a sledovaly mezikulturní rozdíly v diskrepanci mezi preferencemi a skutečným výběrem partnera. První studie byla zaměřena na relativní výšku, kdy pomocí obrázkových stimulů hodnotili účastníci tento rys u ideálního a skutečného partnera (Valentova et al., 2016b). Muži z obou populací preferovali a také měli za partnerky menší ženy, než byli oni sami. Taktéž ženy z obou populací preferovaly a vybíraly větší muže, než byly samy (Valentova et al., 2016b). V tomto případě lze říci, že jedinci z obou populací mají pro tento

rys podobné preference a jejich skuteční partneři těmto preferencím odpovídají. Ve druhé studii bylo cílem zjistit, zda se preference pro tělesné ochlupení a vousy liší s rozvinutím těchto charakteristik u skutečného partnera (Valentova et al., 2016c). Ženy z obou populací uváděly preference pro nižší míru tělesného ochlupení, než měli jejich aktuální partneři. České ženy navíc preferovaly partnery s lehce hustšími vousy, než měli jejich skuteční partneři (Valentova et al., 2016c). Míra preferovaného tělesného ochlupení tak byla u žen z obou populací stejná, preferovaná hustota vousů se však mezi populacemi lišila.

V tomto kontextu můžeme zmínit výzkum provedený v diplomové práci Marie Zunové (Zunová, 2015). Tento výzkum byl zaměřený na diskrepanci mezi ideálním a skutečným partnerem ve fyzických charakteristikách u homosexuálních žen z Brazílie a České republiky. Ve výzkumu byly použity stimuly pro tyto fyzické charakteristiky: BMI, WHR, LBR a velikost prsou. Partnerky participantek se od preferencí lišily ve všech charakteristikách. Participantky z obou populací preferovaly nižší hodnoty BMI, WHR a LBR a větší poprsí, než měly skutečné partnerky (Zunová, 2015). Homosexuální ženy z obou populací tak vykazují podobné preference pro fyzické charakteristiky a jejich partnerky preferovaných hodnot nedosahují.

Ze zmíněných výzkumů nemůžeme zcela jasně říci, že by preference jedinců plně odpovídaly charakteristikám partnera, kterého si skutečně vyberou. Nejasné a rozporuplné výsledky výzkumů mohou tedy spočívat ze samotného procesu párování, nebo v samotné metodice studie, jak si ukážeme níže.

3.3 Metodická omezení studií

Metoda zvolená pro výzkum je důležitým faktorem, který může mít vliv na jeho výsledky. Z výše představených studií plyne několik metodických omezení, která se nyní pokusíme alespoň nastínit.

První metodické omezení spočívá v retrospektivním charakteru studií. V těchto případech pracují výzkumníci s již utvořenými partnerskými páry, u kterých zpětně zjišťují jejich preference, a ty pak srovnávají s charakteristikami jejich aktuálního partnera. Na základě toho pak výzkumníci vyvozují, že jedincovy ideály vedly k výběru partnera. Jedná se o většinu výše uvedených studií (např. Buss & Barnes, 1986; Botwln et al., 1997, Courtiol

et al., 2010). Účastníci jsou dotazováni na své preference ohledně ideálního partnera a na charakteristiky partnera aktuálního, ovšem pokud preference jedinců nebyly zjištěny před vytvořením vztahu, není možné určit, zda vedly k výběru partnera. Vnímání diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem jedince souvisí se spokojeností ve vztahu, a tak je v zájmu jedinců, aby diskrepanci minimalizovali (Simpson et al., 2001). Jedinec může přizpůsobovat vlastní ideály, aby co nejvíce odpovídaly charakteristikám aktuálního partnera. Mohou se také snažit aktuálního partnera změnit tak, aby více odpovídal jejich preferencím, např. pokud žádají zdroje, mohou ovlivnit partnera k hledání nového zaměstnání, podněcovat jej ke studiu aj. (Campbell & Stanton, 2014; Simpson et al., 2001; Murray, Holmes, & Griffin, 1996).

Další výzkumy mohou mít prospektivní charakter, sledují tedy preference jedinců ještě předtím, než dojde k samotnému výběru, avšak i u nich můžeme nalézt jistá omezení. Do této skupiny můžeme zařadit např. speed-datingové studie. Tato metoda je pro zkoumání funkcí partnerských preferencí dnes velmi populární. Díky této technice prospektivního charakteru lze bez zdlouhavého a náročného longitudinálního sledování jedinců zjistit, jaké měli jedinci preference před tím, než došlo k výběru partnera. Výše uvedené výzkumy však dochází k odlišným výsledkům. Ty jednak ukazují, že preferovaná úroveň v určité charakteristice predikovala stejnou úroveň v dané charakteristice u partnerů, se kterými se jedinci chtěli sejit (Tov et al., 2013). Na druhé straně výsledky dalších dvou studií ukazují, že preferované charakteristiky nesouvisely s charakteristikami partnerů, se kterými se jedinci chtěli dále setkat (Eastwick & Finkel, 2008; Todd et al., 2007). Zdá se tak, že preference jedinců spíše ukazovaly, jak se jim líbil popis vlastností potenciálních partnerů, nikoli však samotní partneři poté, co se s nimi setkali. Limitem těchto studií je, že se táží na počáteční přitažlivost, nikoli na formování vztahu. Z těchto výzkumů jen minimum jedinců vytvořilo vztah (cca 3%). Pokud tedy jde o vytvoření dlouhodobého vztahu, nemůžeme z těchto studií říci, že se lidé řídí preferencemi (Campbell et al., 2014).

V tomto kontextu je specifický výzkum Kenricka a Keefeho (1992). V této studii použili neobvyklý způsob zkoumání toho, zda preference řídí partnerský výběr. Výzkumníci porovnávali uvedené preference jedinců pro věk partnerů se záznamy věku ze skutečných sňatků. Ani v tomto případě tak nelze konstatovat, že preference ovlivňují výběr partnera, protože uvedené preference a obrazy manželství nebyly posouzeny v rámci stejné skupiny lidí (Campbell & Stanton, 2014).

Současné rozumění tomu, jak partnerské preference fungují v procesu utváření vztahu, se tak ještě neopírá o pevný empirický základ (Campbell & Stanton, 2014). V této oblasti je zapotřebí dalších výzkumů. Zejména pak výzkumy longitudinálního charakteru sledující počáteční utváření vztahu, které by nám mohly poskytnou pohled na celý proces lidského párování, od jeho započetí a po celou dobu jeho formování.

4 SPOKOJENOST V PARTNERSKÉM VZTAHU

Partnerská spokojenost je komplexní a multidimenzionální fenomén, v jehož kontextu se v literatuře setkáváme různými kategoriemi, jako je celková partnerská spokojenost (Burr, 1970; Rusbult, 1983), emoční spokojenost (Richters et al., 2003) či spokojenost sexuální (Santtila et al., 2008). Autoři zabývající se partnerskou spokojeností pracují také s různými koncepty a definicemi. Setkáváme se tak s pojetím „partnerské spokojenosti“ (*satisfaction*; např. Burr, 1970; Shackelford & Buss, 1997), či „manželského štěstí“ (*marital happiness*; Lang, 1932). Koncept „partnerského přizpůsobení“ se nabízí jako jedna z možností pro zkoumání kvality partnerského vztahu (*dyadic adjustment*; např. Spanier, 1976). V této práci budeme dále pracovat se Spanierovým pojetím partnerského přizpůsobení, kde je spokojenost jako jedna z jeho subškál (Spanier, 1976).

Spokojenost v rámci partnerského vztahu je důležitým faktorem, který ovlivňuje délku trvání vztahu a také celkovou spokojenost v životě jedince. Partnerská spokojenost reflektuje aktuální stav partnerského vztahu, může vypovídat i o dlouhodobém průběhu vztahu, v tomto případě pomáhá jedincům s rozhodováním ohledně setrvání ve vztahu, či jeho opuštění. Při zacházení s pojmem partnerská spokojenost však často docházelo a stále dochází k jisté generalizaci, přičemž je tento pojem spojován především se stabilitou. Jeden z prvních pokusů o definici spokojenosti provedl Burr (1970). Spokojenost definuje jako „*subjektivní stav, v němž jedinec pociťuje určitý stupeň dosažení cíle nebo touhy*“ (Burr, 1970, s.29). Ve snaze lépe porozumět manželské spokojenosti, identifikoval Burr ve svém výzkumu šest specifických oblastí manželství. Jedná se o hospodaření s finančními prostředky, společenské činnosti páru, dělení a vykonávání domácích prací, přátelský vztah s partnerem, sexuální komunikace a vztah s dětmi. Dále zkoumá, jak se liší subjektivní spokojenost jedinců v každé z těchto oblastí a v různých stádiích života. Podle výsledků studie spokojenost v průběhu životního cyklu ve výše zmíněných oblastech manželství neklesala systematicky, docházelo spíše k jejím náhlým změnám. Největší pokles partnerské spokojenosti ve většině oblastí autor zaznamenal mezi fází životního cyklu, kdy jsou děti v předškolním a školním věku (Burr, 1970).

Také Shackelford a Buss (1997) definují spokojenost ve vztahu, tentokrát pomocí zisků a nákladů z něj plynoucích. Podle nich je manželství adaptivním svazkem, který zajišťuje reprodukční úspěch jedinců. Každý svazek je spojen jednak s určitými náklady, ale také s přínosy, jejichž poměr má vliv na spokojenost či nespokojenost se současným

vztahem. Shackelford a Buss definují manželskou spokojenost jako „*psychologický nástroj, který sleduje celkové náklady a přínosy manželství*“ (Shackelford & Buss, 1997, s.10). Manželská nespokojenost je pak „*adaptivním mechanismem motivující jedince k tomu, aby se pokusil opustit stávající vztah a hledal příznivější*“ (Shackelford & Buss, 1997, S.10). Pokud se jedincům v partnerském svazku daří úspěšně překonávat problémy (komunikace partnerů, výchova dětí aj.), je pro ně vztah charakteristický především zisky. Pokud zisky převažují nad náklady, jedinci jsou spokojeni, a tedy motivováni k setrvání ve vztahu (Shackelford & Buss, 1997).

K výzkumu partnerské spokojenosti velkou měrou přispěl Graham B. Spanier, který vytvořil dotazník pro hodnocení kvality manželství a podobných dyád (Spanier, 1976). Spanierův dotazník (*Dyadic Adjustment Scale*; Spanier, 1976), který existuje také v revidované verzi, je hojně používán ve výzkumech zabývajících se partnerskou spokojeností. Spanier pracuje s konceptem partnerského přizpůsobení, přičemž spokojenost je pouze jednou z jeho součástí. Podle Spaniera můžeme partnerské přizpůsobení chápat dvěma způsoby: jako proces či jako kvalitativní hodnocení stavu. Sám jej chápe spíše jako proces, ve kterém různé interakce posunují pár vpřed či jej táhnou dozadu. Partnerské přizpůsobení tak definuje jako „*proces s kvalitativním rozměrem, který můžeme hodnotit v kterémkoli bodě v určitém čase na stupnici od dobře přizpůsobený až po špatně přizpůsobený*“ (Spanier, 1976, s.17). Na přizpůsobení partnerů se autoři soustředili již dříve, žádný z nich se však nezabýval studiem přizpůsobení u jiných než manželských párů, ačkoli počet dlouhodobých nemanželských párů od druhé poloviny dvacátého století stále narůstal. Cílem studie Spaniera bylo vyvinout takový dotazník, který lze použít k hodnocení kvality manželských a jiných dlouhodobých párů (Spanier, 1976). Faktory ovlivňující partnerskou spokojenost

Výše jsme uvedli definice, které jsou ve výzkumu partnerské spokojenosti nejčastěji používané. Dále budeme věnovat pozornost nejvýznamnějším faktorům, které mohou ovlivnit míru partnerské spokojenosti. Na spokojenost v partnerském vztahu může mít vliv mnoho faktorů, výzkumníci se v této souvislosti věnují především osobnostním charakteristikám (Botwin et al., 1997), komunikaci (Burlison & Denton, 1997), přítomnosti alternativních partnerů (Rusbult, 1983), homogamii a komplementaritě (Epstein & Guttman, 1985; Zhang, Ho, Yip, & Zhang, 2012), konfliktům a podpoře (Cramer, 2004; Kurdek, 1994), diskrepanci mezi ideálním a skutečným partnerem (Fletcher, 1999; Murray et al.,

1996; Simpson, 1987). Tyto faktory můžeme rozdělit na interpersonální, vnější a individuální (Larson & Holman, 1994).

Interpersonální faktory

Interpersonální faktory jsou ty, které plynou z interakce mezi jedinci. Z těchto faktorů, které mají vliv na spokojenost jedinců ve vztahu, řadíme například konflikty mezi partnery či jejich komunikaci. Jedna ze studií zkoumala oblasti partnerského života, kvůli kterým se partneři nejčastěji přou, a které z nich nejvíc ovlivňují jejich spokojenost se vztahem (Kurdek, 1994). Výsledkem byla specifikace šesti oblastí partnerských konfliktů: moc, sociální otázky, osobní nedostatky, nedůvěra, intimita a osobní odstup. Dále bylo zjištěno, že časté konflikty ve všech těchto oblastech měly negativní vliv na partnerskou spokojenost. Konflikty v oblasti moci pak snižovaly spokojenost i po roce vztahu (Kurdek, 1994). Jiná studie naopak předpokládala, že více než konflikty je se spokojeností spojena podpora (Cramer, 2004). Podpora a konflikty jsou zde hodnoceny ve vztahu k porozumění, otevřenosti, souhlasu, bezpodmínečnosti přijetí, negativity a spokojenosti s diskusí. Výsledky objevily signifikantní pozitivní vliv podpory na spokojenost ve vztahu, zatímco konflikt nebyl se spokojeností nikterak spojen (Cramer, 2004). Ukazuje se, že konflikty ve vztahu mají negativní vliv na partnerskou spokojenost, zatímco vzájemná podpora partnerů přispívá naopak k jejich spokojenosti.

Také komunikační dovednosti jsou důležitým determinantem spokojenosti ve vztahu (Burlison & Denton, 1997). Podle některých autorů se jedná o komplexní záležitost. Ve své studii objevili autoři asociaci mezi komunikačními dovednostmi a spokojeností pouze u párů, které neměly v manželství problémy. U těchto párů se také ukázalo, že spokojenost zvyšuje i schopnost jedince vnímat toho druhého. Jedinci se cítili lépe, pokud uměli odhalit partnerovy pozitivní úmysly (Burlison & Denton, 1997). Percepční dovednosti tedy mohou zvýšit spokojenost manželů, pokud je manželství v zásadě šťastné.

Vnější faktory

Jedním z významných vnějších determinantů partnerské spokojenosti jsou děti. Ačkoli má přítomnost dětí podle některých odborníků pozitivní dopad na stabilitu vztahu, na spokojenost partnerů dopadá negativně (Stone & Shackelford, 2007). Dále se ukazuje, že jedinci uvádějí nejnižší partnerskou spokojenost v době, kdy jsou děti v předškolním a

školním věku. Po skončení této fáze ale dochází k postupnému nárůstu spokojenosti partnerů (Burr, 1970).

Jiným vnějším faktorem může být například přítomnost vhodného alternativního partnera. Pokud se taková alternativa objeví, protějšek s ním může začít srovnávat stávajícího partnera a pokud se objeví nedostatky, klesá spokojenost jedince s daným vztahem (Rusbult, 1983).

Individuální faktory

Poslední skupinou jsou individuální faktory, mezi které řadíme např. osobnostní charakteristiky. Význam osobnostních charakteristik jedinců na spokojenost ve vztahu zkoumali výzkumníci Botwin a kolegové (1997). Sto osmnáct nemanželských a dvě stě šestnáct manželských párů poskytovalo prostřednictvím pětifaktorového modelu osobnosti informace o vlastních i partnerových osobnostních charakteristikách a hodnotily partnerskou spokojenost. Podle výsledků měla osobnost jednoho partnera signifikantní efekt na spokojenost partnera druhého. Silným pozitivním prediktorem celkové i sexuální spokojenosti byla zejména přívětivost. Menší, přesto konzistentní vztah vykazovala též svědomitost, emoční stabilita a otevřenost. Vyšší hodnoty emoční stability pozitivně predikovaly vyšší celkovou spokojenost u obou pohlaví. Jedinci s emočně stabilním partnerem trávili rádi společně čas a považovali jej za oporu (Botwin et al., 1997).

Také se ukazuje, že vliv na partnerskou spokojenost má to, zda jsou si jedinci v daných charakteristikách podobní. Ukazuje se, že jedinci hodnotí vztah jako spokojenější, pokud jsou si vzájemně podobní např. v sociodemografických charakteristikách jako je věk, sociální třída, náboženství, úroveň vzdělání (Rebello, Silva & Brito, 2014), osobnostních charakteristikách (Arrindell & Luteijn, 2000) aj. (např. Epstein & Guttman, 1985; Zhang et al., 2012).

Další proměnou, která může mít vliv na spokojenost ve vztahu, je tzv. diskrepance hodnot na partnerském trhu (*mate value discrepancy*; Beam, Goetz, & Buss, 2016). Jedná se o novou hypotézu, která tvrdí, že vnímání hodnoty partnera vůči sobě a vůči alternativním partnerům bude regulovat spokojenost ve vztahu. Výsledky této studie ukázaly, že pokud jedinci vnímali hodnotu svého partnera jako nižší než svou vlastní, vykazovali nižší míru partnerské spokojenosti. U těchto jedinců byla spokojenost navíc negativně ovlivněna i

přítomností alternativního partnera s vyšší hodnotou partnerskou, než vykazoval jejich současný partner (Beam et al., 2016).

V druhé kapitole (viz kap. preference při volbě partnera) jsme ukázali, že partnerské preference se pravděpodobně vyvinuly jako psychologický mechanismus, který slouží coby vodítko k výběru co nejlepšího partnera. Mnohdy však není ideální partner z různých důvodů dostupný, a tehdy jsou lidé nuceni ke kompromisům. Tyto kompromisy pak vytvářejí diskrepanci mezi partnerem, kterého si jedinci vyberou a jejich ideály. Někteří autoři tvrdí, že porovnání současného partnera a vztahu s vlastními ideály je hlavním způsobem, jakým jedinci hodnotí kvalitu vztahu. Tedy diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem může negativně ovlivňovat spokojenost jedince se svým partnerem a vztahem (Murray, Holmes & Griffin, 1996; Simpson et al., 1999 aj.)

Longitudinální studie Fletchera a kolektivu (1999) se zaměřila na dopad diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem na partnerskou spokojenost. Této studii se účastnili jedinci započínající nový vztah, přičemž testování probíhalo jednou za měsíc po dobu tří měsíců a poté opět po roce. Participanti hodnotili charakteristiky pro tři dimenze kvalit ideálního a skutečného partnera: vřelost-spolehlivost, vitalita-atraktivita, status-zdroje. Výsledky studie ukázaly, že čím větší konzistenci mezi svými ideály a skutečným partnerem jedinci uváděli, tím hodnotili vztah jako spokojenější (Fletcher et al., 1999). Toto tvrzení podporuje také studie Simpsona a kolektivu (2001). V této studii byli participanti požádáni, aby uvedli vlastnosti svých ideálů a aktuálního partnera v rámci stejných tří dimenzí jako v předchozí studii. Čím více se skuteční partneři přibližovali daným ideálům, tím vyšší míru spokojenosti respondenti udávali (Simpson et al., 2001). Longitudinálně zkoumali tuto problematiku také výzkumníci z Ontaria. V této studii participovalo 121 párů, které třikrát během jednoho roku vyplnili sérii dotazníků týkajících se jejich ideálního a skutečného partnera a partnerské spokojenost (Murray et al., 1996). Výsledky ukázaly, že čím blíže jedinec vnímal svého současného partnera svým ideálům, tím hodnotí současný vztah jako spokojenější (Murray et al., 1996).

Ve výzkumu Marie Zunové (2015), která zkoumala diskrepanci ve fyzických charakteristikách u homosexuálních žen se ukázala fyzická atraktivita jako silným prediktorem partnerské spokojenosti. Práce byla zaměřena na čtyři evolučně relevantní fyzické rysy pro partnerský výběr žen: BMI, WHR, LBR a velikost prsou. Výsledky ukázaly, že největší negativní vliv na shodu v partnerství měla diskrepance v BMI. Dále se ukázalo, že diskrepance WHR bylo silným prediktorem celkového partnerského přizpůsobení.

Na druhé straně existují studie, jejichž výsledky neukázaly žádný vztah mezi diskrepancí a spokojeností ve vztahu. Již výše zmíněná studie Botwina a kolektivu (1997) se zabývala také tím, zda diskrepance v osobnostních charakteristikách ideálního a skutečného partnera participantů ovlivňuje partnerskou spokojenost. Podle výsledků této studie neměla diskrepance mezi osobnostními charakteristikami ideálního a skutečného partnera vliv na partnerskou spokojenost ani v jednom z pěti zkoumaných faktorů osobnosti (Botwin et al., 1997).

Na partnerskou spokojenost má vliv mnoho faktorů (mate value, délka vztahu, homogamie, osobnostní a fyzické charakteristiky aj.). Jedním z nich může být také diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem. Výsledky výzkumů však nejsou zcela konzistentní. Některé výzkumy dochází k závěru, že diskrepance je silným prediktorem hodnocení kvality vztahu potažmo partnerské spokojenosti, jiné výzkumy nenachází mezi diskrepancí a hodnocením kvality vztahu žádný vztah. Roli by mohly hrát například charakteristiky, pro které je diskrepance měřena.

5 STABILITA PARTNERSKÉHO VZTAHU

Ačkoli se pojem stability partnerského vztahu může zdát na první pohled jasný, při hlubším zamyšlení vyvstávají ohledně jeho definice nejasnosti. Jednoduše můžeme stabilitou mínit skutečnost, že se vztah nerozpadne a trvá dále. Avšak již samotné přemýšlení o opuštění vztahu na straně jednoho z partnerů může značit, že se vztah pravděpodobně rozpadne, nebude tedy stabilní. Např. Bryant a Conger (1999) považují vztah za nestabilní tehdy, pokud jeden z partnerů začne uvažovat o rozchodu, nebo pokud vztah prošel krizí. Pokud tyto aspekty ve vztahu nenajdeme, můžeme uvažovat o vztahu jako o stabilním.

V odborné literatuře se v kontextu stability vztahu operuje i s dalšími pojmy, jako je partnerská spokojenost, kvalita vztahu, partnerský úspěch, délka vztahu, rozvod manželů apod. Velká část výzkumů ale vymezuje stabilitu negativně, tedy jako partnerský neúspěch, rozpad partnerství, rozvod, a tedy jako nestabilitu. Tyto výzkumy hledají faktory, které měly vliv na ukončení vztahu, např. hněv (Gottman et al., 1998), nesoulad osobností partnerů (DeGraaf, 2006) stres (Karney & Bradbury, 1995) aj. Nežřídka se také setkáme s případy, kde se partnerská stabilita zaměňuje s partnerskou spokojeností. Faktem je, že spokojenost a stabilita jsou ve vzájemně blízkém vztahu. Ukazuje se, že faktory zkoumané ve vztahu k partnerské spokojenosti, mají stejný vliv také na stabilitu (Karney & Bradbury, 1995). Výjimkou je délka vztahu, která jak se ukazuje pozitivně ovlivňuje stabilitu, avšak na manželskou spokojenost má negativní vliv (Karney & Bradbury, 1995). Lewis (1979) a Spanier (1976) (v Karney a Bradbury, 1995) vytvořili typologii manželských párů s ohledem na spokojenost a stabilitu. Manželství tak mohou být i) spokojená a stabilní, ii) spokojená, ale nestabilní, iii) nespokojená, ale stabilní, iv) nebo nespokojená a nestabilní. Spokojený vztah může jedinec opustit v případě, jsou-li k dispozici vhodnější alternativy a náklady spojené s opuštěním vztahu jsou nízké. V nespokojeném vztahu mohou jedinci zůstat z opačného důvodu (Karney & Bradbury, 1995). O spokojenosti tak pořád musíme uvažovat jako o určité podkategorii stability vztahu, neměli bychom je však zaměňovat. V této práci budeme za partnerskou stabilitu považovat setrvání jedince ve vztahu, v opačném případě je bude jednat o nestabilitu.

5.1 Faktory ovlivňující stabilitu partnerského vztahu

Partnerský vztah je citlivý svazek a jeho stabilita může být narušena různými vlivy. Pokud tyto vlivy omezují jedince ve vztahu příliš, může jedinec shledat výhodnějším vztah opustit než v něm setrvat. Existuje celá řada faktorů ovlivňujících stabilitu vztahu, přičemž mnohé z nich jsou pro stabilitu a spokojenost společné. Za nejvýraznější prediktory stability autoři považují spokojenost samotnou (Karney & Bradbury, 1995), dále také délku vztahu, blízkost partnerů, závazek a sex (Carrere et al., 2000; Fletcher, 2000; Karney & Bradbury, 1995), osobnostní charakteristiky (Kelly & Conley, 1987), žárlivost (Fletcher, 2000), lásku (Ahmetoglu et al., 2009), alternativní partnery (Rusbult, 1983), homogamii a komplementaritu (Barelds & Barelds, 2008), diskrepanci mezi ideálním a skutečným partnerem (Eastwick, & Neff, 2012) aj.

Za základní determinant stability vztahu považují autoři partnerskou spokojenost. Partnerská spokojenost je podle jedné z teorií (viz kap. 4.1 Faktory ovlivňující partnerskou spokojenost) psychologickým mechanismem, který sleduje bilanci nákladů a přínosů spojených se vztahem. Pokud jedinec shledává dlouhodobě vysoké náklady a málo výhod, přichází psychologické stádium nespokojenosti, která může motivovat jedince k tomu, aby opustil vztah (Shackelford & Buss, 1997). Toto tvrzení vědecky testoval Simpson (1987), který svou studii postavil na základě investičního modelu (Rusbult, 1983). Této longitudinální studie se zúčastnilo 234 zadaných participantů. Všichni participanté vyplnili dotazník na začátku studie a poté opět po třech měsících, přičemž se sledovala stabilita vztahu v závislosti na hodnocené spokojenosti a dalších vnímaných aspektech vztahu. Jedinci, kteří byli i po třech měsících ve vztahu se stejným partnerem, hodnotili již dříve vztah jako spokojenější, než jedinci jejichž vztahy se rozpadly. Dalšími faktory působící na stabilitu vztahu byly délka vztahu, sexualita, exkluzivita vztahu, blízkost s partnerem, alternativní partneři a investice do vztahu (Simpson, 1987).

Ukazuje se, že zvláště osobnostní charakteristiky mohou být determinanty stability vztahu. Pravděpodobnost rozpadu manželství je větší tehdy, je-li jeden z partnerů líný, nepřijemný, depresivní, neurotický, uzavřený zkušenosti či introvertní (Fletcher, 2000). Z osobnostních charakteristik je neuroticismus nejčastěji spojován s negativním vlivem na stabilitu vztahu. Tento vliv zkoumala longitudinální studie (Kelly & Conley, 1987), které se účastnilo 300 párů. Páry byly rozděleny do 3 kategorií: spokojené-stabilní, nespokojené-stabilní a rozvedené. Nejsilnějšími negativními prediktory stability manželství byl

neuroticismus u mužů i žen a impulzivita muže. Vysokou úroveň neuroticismu vykazovali jedinci v rozvedených manželstvích a zároveň v manželstvích stabilních, ale nespokojených. Neuroticismus také negativně ovlivňoval spokojenost ve vztahu (Kelly & Conley, 1987). Jiná studie nenašla signifikantní vztah mezi osobnostními rysy partnerů a délkou vztahu (Ahmetoglu et al., 2009).

Dalším faktorem partnerské stability je homogamie jedinců. Partneři s podobnými zájmy, názory, postoji, socioekonomickým statusem, osobnostními charakteristikami, vzděláním a inteligencí aj. spolu zůstávají déle a mají více potomků než vzájemně odlišní jedinci (Karney & Bradbury, 1995; Bereczkei & Csanaky, 1996; Rebello et al., 2014)). Naopak heterogamie může mezi jedinci vyvolávat konflikty a může mít následně negativní dopad na stabilitu vztahu. Ukazuje se, že vztahy nepodobných jedinců jsou méně stabilní než vztahy podobných jedinců (Felmlee, 2001).

Podle teorie vzájemné provázanosti (*interdependance theory*; Rusbult, 1983) je vývoj vztahu ovlivněn jednak spokojeností, ale také velikostí investic a kvalitou alternativního partnera. Zájem jedince udržet vztah roste, pokud je se vztahem spokojen, investuje do něj a není přítomen atraktivní alternativní partner (Rusbult, 1983). Výzkumu založeném na této teorii se zúčastnilo 34 zadaných jedinců, kteří každých 17 dní během 7 měsíců zaznamenávali vnímané zisky a náklady vztahu, alternativní partnery, spokojenost a závazek. V průběhu tohoto výzkumu bylo 29 % vztahů ukončeno. Jedinci, kteří ve vztahu zůstali, zaznamenávali lehké zvýšení nákladů, pokles zisků, vzrůstající spokojenost a pokles kvalitních alternativních partnerů. Jedinci, kteří vztah opustili, uváděli nepřilíš zvyšující se zisky, zato značný vzrůst nákladů, mírný pokles spokojenosti a výrazné zlepšení kvality alternativ (Rusbult, 1983). Také Simpson (1987) poukazuje na skutečnost, že kvalita alternativních partnerů ovlivňuje to, zda jedinec vztah ukončí, nebo v něm zůstane.

Podstatný vliv na stabilitu vztahu má také diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem. Studie Fletchera a kol. (1999) ukázala, že pokud se partneři jedinců příliš lišili od jejich ideálů, mělo to negativní vliv na spokojenost jedinců se současným partnerem a vztahy byly náchylnější k rozpadu. Studie Eastwicka a Neffa (2012) zkoumala, zda je diskrepance mezi ideály a partnerem u novomanželů prediktorem rozvodu během prvních 3,5 let. Vzorek 169 novomanželských párů vyplnil během prvního půl roku sérii dotazníků a každých 6 měsíců po dobu 3 let vypovídali o stavu svého manželství. V průběhu studie ukončilo manželství 22 párů. Hodnocenými charakteristikami byli např. komunikativnost, přátelskost, ambicióznost, náladovost, kritičnost aj. U těchto párů byla nalezena vyšší míra

diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem (Eastwick & Neff, 2012). Ač nevědomě, jedinci se dopouštějí srovnávání partnerů se svými ideály a míra diskrepance či konzistence má vliv na rozhodování jedinců ohledně setrvání ve vztahu či jeho ukončení. Toto tvrzení potvrdila také další longitudinální studie zkoumající diskrepanci mezi ideálním a skutečným partnerem v pěti dimenzích: *vřelost-spolehlivost*, *vitalita-atraktivita*, *status zdroje*, *intimita-věrnost* a *vášeň*. U 100 participantů během počátečních stádií vztahu byla vyšší míra konzistence spojena s vyšší hodnocenou kvalitou vztahu a také s vyšší pravděpodobností přetrvání vztahu (Fletcher, Simpson & Thomas, 2001).

Z výzkumů vyplývá, že faktorů působících na stabilitu vztahu je mnoho, jako zásadní se ukazuje např. spokojenost, délka vztahu, podobnost partnerů či osobnostní charakteristiky. V tomto ohledu chybí výzkumy, které by se zabývaly vlivem fyzických charakteristik případně diskrepancí mezi ideálním a skutečným partnerem ve fyzických charakteristikách na stabilitu vztahu. Jak jsme ukázali v kapitole č. 2. Preference při volbě partnera, fyzické charakteristiky hrají důležitou roli v párovacím procesu, mohly by tedy ovlivňovat také stabilitu vztahu.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

6 CÍLE A HYPOTÉZY VÝZKUMU

Tato práce navazuje na mezikulturní studii, která se uskutečnila v roce 2013 a byla zaměřena na různé aspekty partnerského párování u heterosexuálních a homosexuálních mužů a žen z České republiky a Brazílie, přičemž zde byly zahrnuty charakteristiky fyzické i osobnostní. Pro účely této práce jsme dále pracovali pouze s heterosexuálními ženami z České republiky, čímž jsme přišli o možnost mezikulturního srovnání. Původním záměrem studie bylo testovat vedle heterosexuálních žen také muže, avšak z důvodu velmi malého počtu mužských participantů v navazující studii nebyli do analýz zahrnuti. Tato skutečnost tak vyloučila možnost testovat mezipohlavní rozdíly v diskrepanci (Trivers, 1973). Longitudinální charakter studie nicméně poskytl jiný přínos. Po třech letech jsme měli možnost podívat se na změny, kterými jednotliví participanté v rámci partnerství prošli. Tato studie byla zaměřena pouze na fyzické charakteristiky, které mohou hrát v partnerských preferencích významnou roli (viz kap. č. 2 Preference při volbě partnera). Zatímco většina výzkumů zabývajících se faktory partnerské spokojenosti či stability vztahu je zaměřena na osobnostní charakteristiky (viz kap. č. 4.1 Faktory ovlivňující partnerskou spokojenost, a kap. č. 5.1 Faktory ovlivňující stabilitu partnerského vztahu), na fyzické charakteristiky je jich zaměřeno významně méně.

Cílem předkládané studie bylo testovat stabilitu obrazů ideálního partnera, které participantky uváděly v původní a navazující studii. Sledovali jsme také, zda je obraz ideálního partnera závislý na aktuálním partnerovi. Dalším cílem bylo testovat potenciální vliv diskrepance ve fyzických charakteristikách mezi ideálním a skutečným partnerem na partnerské přizpůsobení a jeho jednotlivé subškály (shoda, spokojenost, soudržnost). Nakonec jsme díky navázání na předchozí studii mohli sledovat reálný dopad diskrepance na stabilitu vztahu. Sledovali jsme tedy, které vztahy z původní studie přetrvaly a které se rozpadly v závislosti na sledované diskrepanci mezi ideálním a skutečným partnerem ve fyzických charakteristikách.

Výzkumné hypotézy:

- 1) Obraz ideálního partnera nebude stabilní v čase.
- 2) Obraz ideálního partnera bude ovlivněn partnerem aktuálním.
- 3) Diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem bude mít negativní vliv na partnerské přizpůsobení.
- 4) Diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem bude mít negativní vliv na stabilitu vztahu.

7 MATERIÁL A METODY VÝZKUMU

7.1 Původní studie z roku 2013

Původní studie z roku 2013 byla provedena mezikulturně, byla zaměřena na heterosexuální a neheterosexuální jedince ze dvou vzájemně odlišných populací, z Brazílie a České republiky. Tato studie měla v rámci kontextu párování široký zájem. Vedle partnerských preferencí a diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem (Např. Valentova et al., 2016a) testovala také asortativní párování (Štěrbová et al. 2017) a imprinting-like efekt (Valentova & Bártová, 2017). Testovala také vlivy různých faktorů jako je pohlaví, sexuální orientace, populace a partnerského statusu na diskrepanci mezi ideálním a skutečným partnerem (Valentova et al., 2016a; Valentova et al., 2016b). Studie byla též zaměřena na osobnostní (Valentova et al., 2016a) i fyzické charakteristiky (Valentova et al., 2016c).

7.1.1 Výzkumný vzorek

Původní studie z roku 2013 se zúčastnilo celkem 1,819 heterosexuálních a neheterosexuálních mužů a žen mezi 18 – 50 lety z České republiky ($N = 891$, průměrný věk = 27,94, $SD = 7,22$) a Brazílie ($N = 928$, průměrný věk = 25,14, $SD = 5,782$). Za heterosexuální byli jedinci považováni tehdy, pokud se na Kinseyho škále sexuální orientace označili jako výlučně, převážně či spíše heterosexuální (54,9 % mužů, $N = 385$; 78,5 % žen, $N = 878$). Za neheterosexuální byli jedinci považováni tehdy pokud se na Kinseyho škále označili jako bisexuální a výlučně, převážně či spíše homosexuální (47,0 % mužů, $N = 330$; 34,2 % žen, $N = 240$). Nábor participantů probíhal převážně prostřednictvím sociálních sítí (facebook, LGBT) a dále metodou sněhové koule, kontaktováni byli také jedinci na základě seznamu participantů z předchozích studií na Univerzitě Karlově v Praze a univerzitě v São Paulu.

7.1.2 Sběr dat

Sběr dat probíhal prostřednictvím platformy Qualtrics⁶. Nejdříve si každý jedinec přečetl obecný popis výzkumných záměrů a potvrdil informovaný souhlas (potvrzení

---

⁶ www.qualtrics.com

souhlasu bylo podmínkou účasti ve studii). Poté účastníci zadali svůj email pro zaslání výsledků studie a případný opětovný kontakt. Následně byli účastníci požádáni o vyplnění úvodních informací týkajících se jejich věku, výšky, váhy, počtu sourozenců, počtu potomků, oboru profese/studia, sexuální orientace, zkušeností se vztahy, délka dlouhodobého vztahu (pokud byl účastník ve vztahu), a v případě žen menstruačního cyklu a hormonální antikoncepce. Dále následovaly jednotlivé bloky zaměřené na osobnostní, fyzické charakteristiky a sociodemografické charakteristiky: vlastní, ideálního partnera, skutečného partnera (v případě vztahu) a rodiče opačného pohlaví. Jednotlivé bloky byly randomizovány, aby nedocházelo k ovlivňování v kontextu pořadí prezentace. Účast byla dobrovolná s možností kdykoli odstoupit, a trvala přibližně 40 minut.

7.1.3 Dotazníky a fyzické charakteristiky

Původní dotazník byl sestaven z mnoha komponentů měřící různé aspekty partnerského párování (viz tabulka č. 1). Zahrnoval stimuly pro měření fyzických i osobnostních charakteristik pro účastníka, jeho rodiče opačného pohlaví, ideálního a skutečného partnera. Dále obsahoval revidovaný dotazník partnerského přizpůsobení, dotazník měřící sociosexualitu a dotazník genderové nonkonformity.

Tabulka č. 1: Struktura dotazníku z původní studie

Sociodemografický dotazník – pohlaví, věk aj.
Otázky týkající se zkušenosti jedinců s dlouhodobými vztahy⁷ – počet dlouhodobých partnerů, aktuální partnerský status, délka aktuálního vztahu či délka posledního vztahu.
Revidovaný dotazník partnerského přizpůsobení (R-DAS) (Busby a kol., 1995; Spanier, 1976) – standardizovaný dotazník zjišťující kvalitu vztahu v rámci tří subškál – shoda, spokojenost, soudržnost.
Revidovaný dotazník sociosexuální orientace (SOI-R) (Penke & Asendorpf, 2008) – zaměřen na aspekty týkající se sexuálního chování, touhy a postojů.
Deseti položkový osobnostní dotazník (TIPI) (Gosling a kol., 2003), – založený na pětifaktorovém modelu osobnosti. Využit byl k vyhodnocení osobnosti účastníka, jeho rodiče opačného pohlaví, jeho ideálního a aktuálního partnera.

⁷ „Dlouhodobým vztahem myslíme vztah, který je stabilní a považujete jej za perspektivní do budoucnosti.“

Dotazník dětské genderové nonkonformity (CGN) (Bailey a kol., 1995) – měří chování a aktivity v dětství, které jsou typické pro opačné pohlaví.

Dotazník trvalé genderové nonkonformity (CGI) (Dunne a kol., 2000) – měří schopnosti a aktivity jedince v dospělosti, které jsou typické pro opačné pohlaví.

Fyzické charakteristiky – sada fyzických charakteristik pro ženy a muže, zjišťující míru rozvoje dané charakteristiky pro ideálního a skutečného partnera (tabulka č. 2).

Tabulka č. 2: Hodnocené fyzické charakteristiky z původní studie

Muži hodnotili:	Ženy hodnotily:
Barva vlasů	Barva vlasů
Barva pleti	Barva pleti
Maskulinita/femininita obličeje	Maskulinita/femininita obličeje
WHR (poměr pasu a boků)	Délka vousů
BMI (index tělesné hmotnosti)	Muskulatura
LBR (poměr nohou a trupu)	Somatotyp
Velikost pozadí	BMI (index tělesné hmotnosti)
Velikost poprsí	LBR (poměr nohou a trupu)
Pevnost poprsí	WHR (poměr pasu a boků)
Relativní výška	WCR (poměr pasu a ramen)
Délka a barva vlasů	Relativní výška
-	Tělesné ochlupení
-	Velikost ramen

7.2 Navazující studie

7.2.1 Výzkumný vzorek

Pro navazující studii byli z prvního kola studie kontaktováni jen participanti z České republiky, kteří souhlasili s opětovnou účastí na studii (N = 613) z toho žen bylo (N = 325). Dotazník dokončilo 394 žen, z toho byly do analýz zařazeny pouze ty, které se na Kinseyho škále označily od 0-2, kdy se 58,4 % žen označilo za výlučně heterosexuální (N = 97) a 41,2 % žen se označilo za převážně heterosexuální (N = 69). Žádná z žen se neoznačila jako spíše heterosexuální. Dotazník tedy dokončilo 166 heterosexuálních žen (N = 166, průměrný věk = 30,9, SD = 8,09), Do analýz bylo zahrnuto pouze 133 žen ve věku 18 – 43 let (N = 133, průměrný věk = 29,28, SD = 5,744). Z toho bylo 105 žen v současnosti ve vztahu (N = 105, průměrná délka = 91,86 měsíců, SD = 69,65). Z analýz byli vyloučeni muži (N = 119) a neheterosexuální ženy (N = 228), z důvodu malého počtu.

7.2.2 Sběr dat

Sběr dat probíhal stejným způsobem jako v původní studii. Participantům byla nejdříve krátce připomenuta studie, které se před třemi lety účastnili. Dále byli participanti seznámeni s aktuální studií, přičemž konkrétní cíle nebyly respondentům sděleny, aby byl minimalizován vliv na výpovědi. Po potvrzení informovaného souhlasu byli participanti požádáni, aby uvedli stejnou emailovou adresu jako v prvním kole sběru dat, aby jejich výpovědi mohly být spárovány s předchozími. Dále participanti vyplňovali otázky týkající se jejich věku, počtu potomků, sexuální orientace, zkušeností s dlouhodobými partnerskými vztahy, délkou dlouhodobého vztahu (pokud byli či měli). Dále následovaly jednotlivé bloky týkající se fyzických charakteristik (pro přehled viz kap. 7.2.3 dotazníky a fyzické charakteristiky).

Délka účasti ve výzkumu byla individuální v závislosti na tom, zda byli participanti ve vztahu či nikoli. V průměru zabrala od 10 do 20 minut. Jelikož participantům nebyla vyplacena finanční odměna, coby kompenzace za ochotu a strávený čas je na konci výzkumu čekaly vyhodnocené osobnostní testy, které v průběhu studie vyplnili. Jednotlivé odpovědi na škále od 1 - 7 byly podle Goslinga a kol. (2003) opatřeny hodnotou a tyto hodnoty byly následně sečteny. Daný součet ukázal u každé charakteristiky skór, kterého participanti, jejich rodiče opačného pohlaví, ideální a skuteční partneři dosáhli. Dále byl podán popis vysokého a nízkého skóru v daných charakteristikách (viz přílohy č. 9 a 11).

7.2.3 dotazníky a fyzické charakteristiky

Z původní studie jsme vzhledem k našim cílům vynechali otázky, na které účastníci odpověděli již v původní studii, a které se pravděpodobně nezměnily, nebo které jsme netestovali. Jedná se o otázky ohledně počtu sourozenců, oboru profese/studie, menstruačního cyklu, hormonální antikoncepce. Původní dotazník trval 40 minut, a tak hlavním důvodem vyřazení těchto otázek bylo zkrátit studii tak, aby byla relevantní k našim cílům a neodradila příliš mnoho účastníků.

Vzhledem k tomu, že cílem této práce nebylo testovat efekt homogamie/heterogamie ani imprinting-like efektu, vyřadili jsme hodnocení fyzických stimulů pro samotného účastníka i jeho rodiče opačného pohlaví. Z fyzických charakteristik týkajících se ideálního a skutečného partnera jsme z dotazníku vyřadili dvě charakteristiky: WHR a WCR. Studie ukazují, že WHR nehraje při hodnocení atraktivity mužů velkou roli (např. Fan et al., 2005). U WCR se v původní studii ukázala nevhodnost stimulu. Do analýz také nevstoupily tři charakteristiky: barva vlasů, barva pleti a somatotypy (viz tabulka č. 4). Barva pleti nemá v české populaci příliš velký význam, v původní studii byla zahrnuta především vzhledem k brazilským účastníkům. Dále se z původních analýz ukázalo, že paleta barvy vlasů je omezená (chybí např. zrzavá). V případě somatotypu se ukázala nevhodnost tohoto stimulu.

Abychom mohli posoudit stabilitu vztahu a stálost preferencí, aktuální dotazník jsme doplnili o otázky, které zkoumaly, zda aktuální či poslední dlouhodobý partner účastníků ten, s kterým byli v době účasti v původní studii. Konkrétně, zda je účastník stále ve vztahu se stejným partnerem, se kterým byl v prvním kole sběru dat, nebo, zda byl jeho poslední dlouhodobý partner ten, se kterým byl v době prvního kola sběru dat.

Tabulka č. 3: Struktura dotazníku z navazující studie⁸

<p>Sociodemografický dotazník – nestandardizovaný dotazník zjišťující základní údaje týkající se pohlaví, věku, sexuální orientace, pohlaví participantky, jejího ideálního a skutečného partnera.</p>
<p>Otázky týkající se zkušenosti jedinců s dlouhodobými vztahy – počet dlouhodobých partnerů, aktuální partnerský status, délka aktuálního vztahu či délka posledního vztahu. Dále přidané otázky zjišťující, zda je aktuální či poslední partner participantů ten, se kterým byli v původní studii.</p>
<p>Revidovaný dotazník partnerského přizpůsobení (R-DAS) (Busby a kol., 1995; Spanier, 1976) – standardizovaný dotazník zjišťující kvalitu vztahu v rámci tří subškál – shoda, spokojenost, soudržnost.</p>
<p>Revidovaný dotazník sociosexuální orientace (SOI-R) (Penke & Asendorpf, 2008) – zaměřen na aspekty týkající se sexuálního chování, touhy a postojů.</p>
<p>Deseti položkový osobnostní dotazník (TIPI) (Gosling a kol., 2003), – založený na pětifaktorovém modelu osobnosti. Využit byl k vyhodnocení osobnostních testů participanta, jeho ideálního a skutečného partnera.</p>
<p>Dotazník dětské genderové nonkonformity (CGN) (Bailey a kol., 1995) – měří chování a aktivity v dětství, které jsou typické pro opačné pohlaví.</p>
<p>Dotazník trvalé genderové nonkonformity (CGI) (Dunne a kol., 2000) – měří schopnosti a aktivity jedince v dospělosti, které jsou typické pro opačné pohlaví.</p>
<p>Fyzické charakteristiky – sada fyzických charakteristik pro ženy a muže, zjišťující míru rozvoje dané charakteristiky pro ideálního a skutečného partnera (viz tabulka č. 4).</p>

Pozn. Celková tabulka ukazuje dotazníky použité v původní studii. Šedě jsou vyznačeny dotazníky, které byly použity v navazující studii.

⁸ Pro detailnější popis dotazníků viz kap. č. 7.2.4 popis dotazníků

Tabulka č. 4: Hodnocené fyzické charakteristiky z navazující studie

Muži hodnotili:	Ženy hodnotily:
Barva vlasů	Barva vlasů
Barva pleti	Barva pleti
Maskulinita/femininita obličeje	Maskulinita/femininita obličeje
WHR (poměr pasu a boků)	Délka vousů
BMI (index tělesné hmotnosti)	Muskulatura
LBR (poměr nohou a trupu)	Somatotyp
Velikost pozadí	BMI (index tělesné hmotnosti)
Velikost poprsí	LBR (poměr nohou a trupu)
Pevnost poprsí	WHR (poměr pasu a boků)
Relativní výška	WCR (poměr pasu a ramen)
Délka a barva vlasů	Relativní výška
-	Tělesné ochlupení
-	Velikost ramen

Pozn. Všechny stimuly byly použity v původní studii.

-světle šedé jsou označeny použité stimuly v navazující studii

-tmavě šedé jsou označeny stimuly zahrnuté do analýz

7.2.4 Popis dotazníků

Sociodemografický dotazník dotazník

V tomto nestandardizovaném dotazníku participanti vyplňovali následující informace: pohlaví participanta, věk, počet potomků, osobnostní charakteristiky, míru dominance/submisivity, sexuální orientace, pohlaví ideálního partnera, pohlaví aktuálního partnera (viz příloha č. 5).

Sexuální orientace byla měřená na Kinseyho sedmibodové škále: 0 – výlučně heterosexuální, 1 – převážně heterosexuální, 2 – spíše heterosexuální, 3 – bisexuální, 4 – spíše homosexuální, 5 – převážně homosexuální, 6 – výlučně homosexuální. Participanti, kteří se na škále zařadili od 3 do 6, byly z analýz vyloučeni, proto dále pracujeme s termínem heterosexuální participanti.

Otázky týkající se dlouhodobého vztahu

Cílem této části dotazníku bylo zjistit zkušenost participantů s dlouhodobým vztahem a zda jsou v současné době v dlouhodobém vztahu, přičemž dlouhodobý vztah byl definován jako vztah s perspektivou do budoucnosti. Pokud participanté uvedli, že jsou aktuálně ve vztahu, zajímalo nás, zda se jedná o stejného partnera, kterého měli v první části studie. Pokud participanté v současnosti vztah neměli, ale v minulosti ano, byli tázáni, zda byl jejich poslední dlouhodobý partner ten, se kterým byli ve vztahu v době účasti v prvním kole studie. Dotazník zahrnoval také otázky ohledně délky současného či posledního dlouhodobého vztahu a ohledně počtu dlouhodobých partnerů participantů (viz příloha č. 6).

Revidovaný dotazník partnerského přizpůsobení (R-DAS)

Původní dotazník partnerského přizpůsobení (*Dyadic Adjustment Scale, DAS*; Spanier, 1976) byl sestaven pro měření přizpůsobení manželských a nově také nemanželských párů. Dotazník obsahoval 32 položek, které obsahovaly čtyři subškály: partnerská spokojenost (*dyadic satisfaction*), partnerská soudržnost (*dyadic cohesion*), shoda v partnerském vztahu (*dyadic consensus*) a vyjadřování emocí (*affectional expression*) (Spanier, 1976). Vývoj tohoto dotazníku je postaven na dřívějších výzkumech, které se zabývaly spokojeností v partnerských vztazích. Spanier k jeho tvorbě nejdříve použil všechny položky, které kdy byly použity v dotaznících partnerského přizpůsobení, což činilo zhruba 300 otázek. Dále byly odstraněny duplikáty, načež tři nezávislí hodnotitelé zkoumali platnost obsahu položek a nevyhovující vyloučili z analýz. Zbýlých 200 položek bylo zahrnuto do dotazníku, který vyplnilo 218 jedinců v manželském svazku a 94 rozvedených jedinců. Analýzou byly vyloučeny položky s malým rozptylem a velkou šikmostí, otázky s alternativní formulací či strukturou a malým rozdílem mezi průměry sezdaných a rozvedených jedinců. Konečný „dotazník partnerského přizpůsobení“ (*Dyadic Adjustment Scale, DAS*; Spanier, 1976, s.18) obsahuje 32 položek a zahrnuje subškály, které měří čtyři empiricky ověřené komponenty: partnerskou spokojenost, partnerskou shodu, partnerskou soudržnost a vyjadřování citů.

Jelikož byla tato verze problematická z hlediska některých položek a subškál, vytvořil Busby s kolegy (1995) revidovanou verzi. Nová verze obsahuje pouze 14 otázek, ve kterých jedinec hodnotí ústřední aspekty vztahu na pěti či šestibodové škále. Skórování dotazníku probíhá sečtením bodů ze všech 14 otázek, přičemž prvních šest otázek má reverzní bodovou

škálu. Tímto získáme celkový skóre jedince, vyšší skóre značí vyšší míru partnerského přizpůsobení. Maximálně mohou jedinci dosáhnout 83 bodů.

Tuto revidovanou verzi jsme zvolili především kvůli její stručnosti oproti původní verzi. Také z důvodu problematičnosti některých položek a subškály vyjadřování emocí. Revidovaný dotazník obsahuje tři subškály, které lze analyzovat samostatně pomocí sečtení bodů otázek, které se týkají konkrétních subškál. Jednalo se o subškály: shoda, spokojenost, soudržnost (viz příloha č. 7).

Shoda vyjadřuje shodu v partnerském vztahu týkající se životních postojů a hodnot. Jednalo se o prvních 6 otázek, ve kterých měli účastníci za úkol zaznamenat u každé položky míru souhlasu či nesouhlasu se svým partnerem. Škála byla reverzní: 1 – vždy shoda, 2 – téměř vždy shoda, 3 – občas shoda, 4 – často neshoda, 5 – téměř vždy neshoda, 6 – vždy neshoda. Maximální skóre v této subškále byl 36.

Tato škála obsahuje další tři podsubškály s následujícími otázkami:

- *Dělání rozhodnutí*: „Jak často se shodnete na:“ „Dělání důležitých rozhodnutí“; „Rozhodnutí týkající se zaměstnání“.
- *Společné hodnoty*: „Jak často se shodnete na:“ „Náboženské otázky“, „Správné nebo vhodné chování (například zásady zdravení lidí, pravidla stolování, oblékání).“
- *Projevy lásky*: „Jak často se shodnete na:“ „Projevování citů“, „Sex“

V subškále spokojenost zaznamenávali účastníci frekvenci, s jakou se u nich dané chování týkající se spokojenosti vyskytuje na šestibodové škále: 1 – pořád, 2 – často, 3 – spíše častěji, 4 – občas, 5 – zřídka, 6 – nikdy. V této části lze dosáhnout maximálního skóre 24 bodů. Tato škála obsahuje dvě podsubškály s následujícími otázkami:

- *Stabilita*: „Jak často uvažujete o ukončení vztahu?“, „Litujete toho, že žijete společně?“
- *Konflikt*: „Jak často se s partnerem/partnerskou hádáte?“, „Jak často si jdete s partnerem/partnerskou na nervy?“

Poslední subškálou se partnerská soudržnost, která se soustředí na společně trávený čas partnerů a vzájemnou spolupráci, což má vypovídat o partnerské kohezi. Účastníci opět hodnotili frekvenci, s jakou se dané chování vyskytuje v partnerském vztahu, přičemž

byly použity dvě různé bodové škály. Šestibodová škála byla použita až na jednu otázku u všech: 1 – nikdy, 2 – méně než jednou za měsíc, 3 – jednou nebo dvakrát za měsíc, 4 – jednou nebo dvakrát týdně, 5 – jednou za den, 6 – více než jednou denně. Maximálně mohli účastníci dosáhnout 23 bodů.

Také tato subškála obsahuje dvě další podsubškály s následujícími otázkami:

- *Společné aktivity*: „Chodíte společně za zábavou či koníčky?“ Tato otázka byla hodnocena na pětibodové škále: 1 – nikdy, 2 – zřídka, 3 – příležitostně, 4 – téměř každý den, 5 – každý den. Další otázka byla společně s dalšími hodnocena na šestibodové škále: „Věnujete se společně nějaké činnosti?“
- *Vzájemná diskuse*: „Jak často?“ „Máte podnětnou výměnu názorů“, „Klidně o něčem diskutujete?“

K tomuto dotazníku bylo přidáno šest otázek týkajících se spokojenosti účastníků a jeho partnera ve vztahu. Odpovědi na tyto otázky byly analyzovány samostatně. Jednalo se o následující otázky: „Jste ve vztahu spokojený/a?“, „Domníváte se, že je Váš/Vaše partner/ka ve vztahu spokojený/a?“, „Jste ve vztahu sexuálně spokojený/á?“, „Domníváte se, že je Váš/Vaše partner/ka ve vztahu sexuálně spokojený/á?“, „Nakolik jste do svého/ho partnera/ky zamilovaný/ý?“, „Nakolik si myslíte, že je do Vás zamilovaný/á Váš/e partner/ka?“

Fyzické charakteristiky

Další část dotazníku tvořily obrázkové stimuly fyzických charakteristik. Respondentky byly požádány, aby označily nejlépe odpovídající rozvinutí dané fyzické charakteristiky u svého ideálního a aktuálního partnera (v případě, že byly ve vztahu). Jedná se o stejné charakteristiky, které byly použity v prvním kole sběru dat (Dixson, Dixson, Bishop & Parish, 2010; Dixson, Halliwell, East, Wignarajah & Anderson, 2003; Sorokowski & Pawlowski, 2008).

Fyzické stimuly hodnocené účastnicemi (viz příloha č. 8)

- Barva vlasů
- Barva pleti
- Typ obličeje s ohledem na maskulinitu/femininitu

- Délka vousů
- Postava s ohledem na tělesnou muskulaturu
- Typ postavy
- Postava s ohledem na tělesnou hmotnost, BMI
- Poměr délky nohou vůči trupu, LBR
- Relativní výška
- Tělesné ochlupení
- Velikost ramen

8 VYHODNOCOVÁNÍ DAT

Statistická analýza dat byla provedena pomocí počítačového softwaru IBM SPSS Statistics 21 a programu Microsoft Excel 2016. Pro zajištění normality dat byla nejdříve provedena deskriptivní analýza, kde jsme prostřednictvím vizuální explorační grafů, z-skórů a výpočtu MAD eliminovali chybné a odlehlé hodnoty. Pomocí vizuální explorační dat a testů normality (Shapiro-Wilk a Kolmogorov-Smirnov) byla zajištěna normalita rozdělení. Pro účely párování a porovnání dat z původní a navazující studie byla data z obou studií sloučena do jednoho datasetu. Dále byly vypočteny absolutní rozdíly pro dané fyzické charakteristiky mezi ideálním a skutečným partnerem (diskrepance), které byly použity jako nezávislá proměnná pro testování partnerského přizpůsobení a stability vztahu. Vypočten byl také celkový skóre pro dotazník partnerského přizpůsobení a následně skóre jednotlivých subskál (shoda, spokojenost, soudržnost).

Pro testování stability partnerských preferencí a vlivu aktuálního partnera na preference byla použita parametrická korelační analýza a párový t-test. Následně jsme k testování korelačních koeficientů u stabilních a nestabilních vztahů použili Fisherovu Z-transformaci. Pro testování vlivu diskrepance na partnerskou spokojenost byla použita lineární regresní analýza. Pro testování vlivu diskrepance na stabilitu vztahu byla použita binární logistická regrese.

8.1 Deskriptivní analýza

8.1.1 Chybějící data

Celkově se studie zúčastnilo 343 respondentů. Dotazník nedokončilo 69 z nich, tato data tedy nebyla do analýz zahrnuta. Pro nedostatek mužských participantů byli vyřazeni také všichni participanté mužského pohlaví ($N = 98$). Dále byly z analýz vyřazeny ženy, které překročily věkovou hranici 43 let ($N = 14$), a ženy, které na Kinseyho škále sexuální orientace uvedly jinou než heterosexuální orientaci ($N = 29$). Hodnoty, které byly identifikovány jako odlehlé, byly odstraněny. Do analýzy tak byla zařazena data od 133 participantek, které splňovaly veškeré podmínky dané výzkumem.

8.1.2 Deskriptivní statistika

Tabulka č. 5: Věk

	Celkem	Minimum	Maximum	Medián	Průměr	SD
1. Studie	133	21	43	29	29,28	5,744

Do studie bylo zařazeno celkem 133 nehomosexuálních žen. Nejmladší respondentky v prvním kole studie byly ve věku 18 let a nejstarší ve věku 40 let. V druhém kole studie se věková hranice nejmladších a nejstarších posunula o tři roky. Průměrný věk respondentek byl v druhém kole studie 29, 28 let (medián 29 let).

Tabulka č. 6: Počet dětí

	Celkem (N)	Minimum	Maximum	Medián	Průměr
Dcery	133	0	3	0	,34
Synové	133	0	4	0	,39

Nejvíce potomků, které participantky uvedly, byli čtyři synové. Nejčastěji však participantky uváděly počet potomků 0, průměrně pak 0,34 dcer a 0,39 synů.

Tabulka č. 7: Partnerský status

	Celkem (N)	V současnosti ve vztahu	V současnosti vztah nemají, ale v minulosti měly	Nikdy neměly vztah
Participantka	133	105 (78,9 %)	21 (15,7 %)	7 (5,3 %)

Většina participantek uvedla, že mají nebo v minulosti měly zkušenost s dlouhodobým partnerským vztahem. V současné době přitom bylo ve vztahu 118 ze 133 participantek, tedy téměř 89 %. Dalších 16,5 %, tedy 22 participantek uvedlo, že v minulosti dlouhodobý vztah měly, v současnosti však nemají. Pouze minimum participantek nemělo žádnou zkušenost s dlouhodobým partnerským vztahem.

Tabulka č. 8: Partnerský status s ohledem na to, zda jsou participantky ve stejném vztahu, jako v prvním kole sběru dat (stabilní) nebo se jejich vztah z prvního kola rozpadl (nestabilní)

	Celkem (N)	Stabilní	Nestabilní
participantka	101	77 (76,2 %)	24 (23,7 %)

Ve vztahu se stejným partnerem jako před třemi lety v prvním kole testování zůstalo 77 participantek. U 24 participantek se vztah z prvního kola rozpadl.

Tabulka č. 9: Délka vztahu v měsících

	Celkem	Minimum	Maximu	Medián	Průměr	SD
Stejný vztah	77	37	411	111	130,96	64,06
Nový vztah	27	2	34	15	17,64	,809

Vztah jedinců, kteří spolu zůstali od prvního kola sběru dat trval nejdéle 441 měsíců, tedy cca 34 let. Minimum pro jedince ve stejné vztahu bylo určeno již mezidobým navazující studie, tedy 3 roky. Nový partnerský vztah měl nejméně dva měsíce. Průměrně trval vztah jedinců, kteří zůstali se stejným partnerem, 130,96 měsíců (cca 11 let). Průměrná doba trvání nových vztahů byla 17,64 měsíců (cca 1,5 roku).

8.2 Statistická analýza

Zprvė byla pomocí bivariátní korelace a párového t-testu testována stabilita obrazů ideálního partnera pro jednotlivé fyzické charakteristiky. Toto testování jsme provedli a) pro všechny participantky bez ohledu na partnerský status, b) u participantek, které zůstaly ve stejném vztahu jako v původní studii (dále stabilní) a c) u participantek, jejichž vztah z původní studie se po třech letech rozpadl (dále nestabilní). Abychom zjistili, zda je obraz ideálního partnera závislý na partnerovi aktuálním, porovnali jsme výsledné korelační koeficienty mezi ideálním a aktuálním partnerem z prvního a druhého sběru u stabilních a nestabilních vztahů pomocí Fisherovy Z-transformace.

Dále jsme testovali vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem na partnerské přizpůsobení, a také na stabilitu vztahu. Vliv diskrepance na partnerskou spojenost byl zjišťován prostřednictvím lineární regresní analýzy. Nejdříve jsme pomocí statistického softwaru vytvořili absolutní rozdíly mezi preferovanými charakteristikami a charakteristikami skutečného partnera z navazující studie. Následně jsme testovali vliv těchto rozdílů na celkové partnerské přizpůsobení a také pro jeho jednotlivé subškály (shoda, spokojenost, soudržnost). Závislou proměnnou byl vždy skóre z dotazníku R-DAS, nezávislými proměnnými byly vypočítané absolutní rozdíly (diskrepance). Nakonec jsme pomocí binární logistické regrese testovali vliv diskrepance na stabilitu vztahu. Pro tuto analýzu jsme vytvořili absolutní rozdíly mezi preferovanými charakteristikami a charakteristikami ideálního partnera z původní studie. Coby nezávislou proměnnou jsme použili tyto absolutní rozdíly (diskrepance), závislou proměnnou byly dvě varianty: vztah z původní studie 1. nerozpadl, 2. rozpadl.

8.2.1 Stabilita obrazů ideálního partnera – korelační analýza

Pro zjištění, zda se obrazy ideálního partnera co do fyzických charakteristik po třech letech mění či nikoli, jsme použili bivariátní korelace (tabulky č. 10 – 12; grafy č. 1 - 8).

- Byla nalezena středně silná až silná signifikantní korelace mezi preferencemi pro všechny fyzické charakteristiky, které participantky uváděly v původní studii a po třech letech v navazující studii ($p < ,001$) ($N = 133$) (tabulka č. 11).
- U participantek, které zůstaly ve vztahu se stejným partnerem jako v původní studii, byla nalezena silná signifikantní korelace pro preference všech fyzických charakteristik ($p < ,001$) ($N = 77$) (tabulka č. 7).
- U participantek, jejichž vztah z původní studie se rozpadl, byl nalezená středně silná korelace pro preference muskulatury ($p < ,01$), a slabá korelace pro vousy, BMI, LBR a velikost ramen ($p < ,05$) ($N = 23$) (tabulka č. 12).

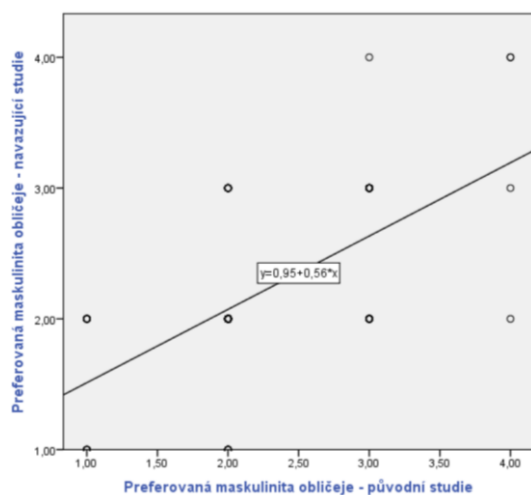
Tabulka č. 10: Bivariální korelace fyzických charakteristik ideálního partnera v původní a navazující studii

Charakteristiky ideálního partnera	Celkem (N)	ρ
Maskulinita/femininita obličeje	133	,561***
Vousy	133	,635***
Muskulatura	133	,518***
BMI	133	,507***
LBR	133	,427***
Relativní výška	133	,571***
Tělesné ochlupení	133	,668***
Velikost ramen	133	,507***

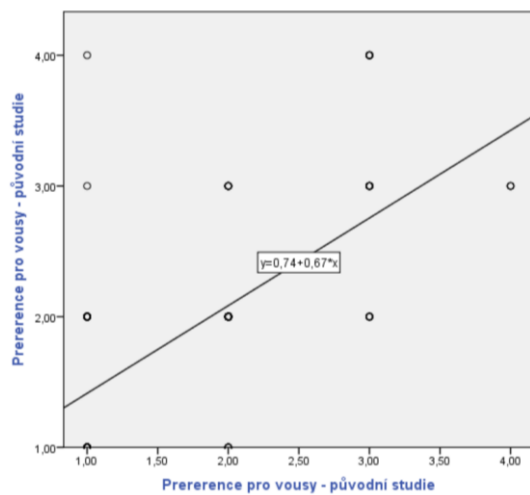
Vysvětlivky: * $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

Byla nalezena středně silná až silná signifikantní korelace mezi preferencemi pro všechny fyzické charakteristiky, které participantky uváděly v roce 2013 a nyní.

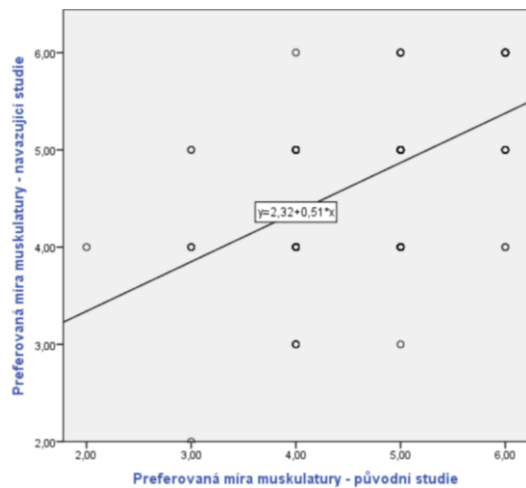
Graf č. 1: Korelace preferované maskulinity obličeje z původní a navazující studie

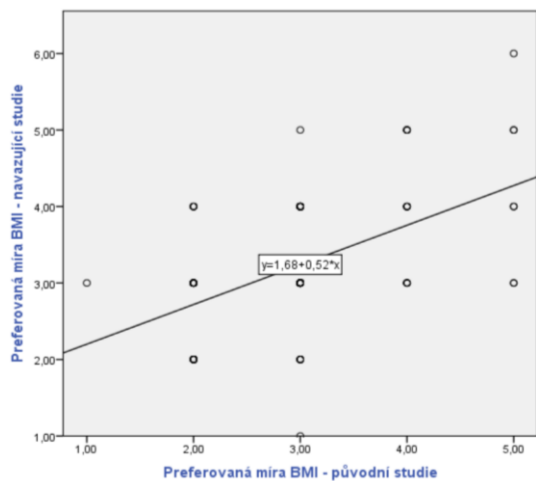
Graf č. 2: Korelace preferované maskulinity obličeje z původní a navazující studie

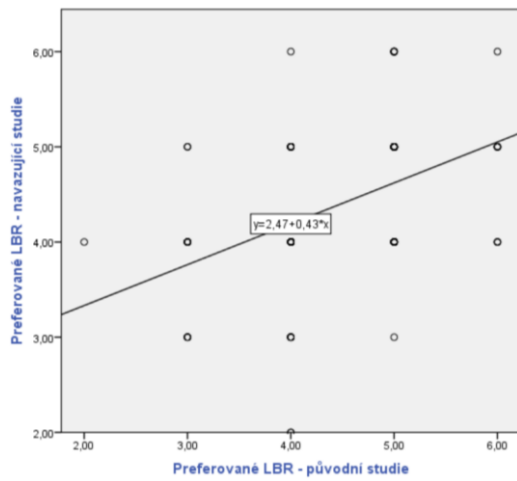
Graf č. 3: Korelace preferované muskulatury z původní a navazující studie

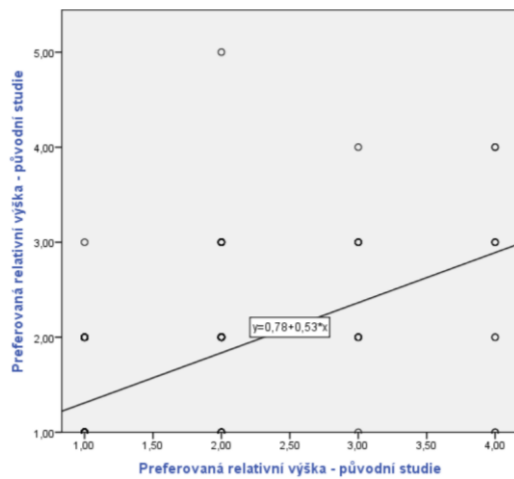
Graf č. 4: Korelace preferované míry BMI z původní a navazující studie

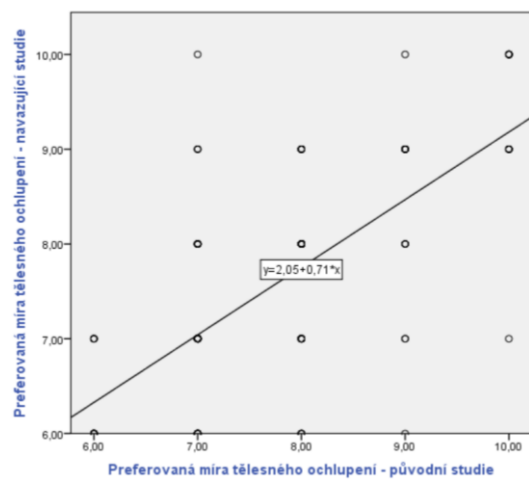
Graf č. 5: Korelace preferované LBR z původní a navazující studie

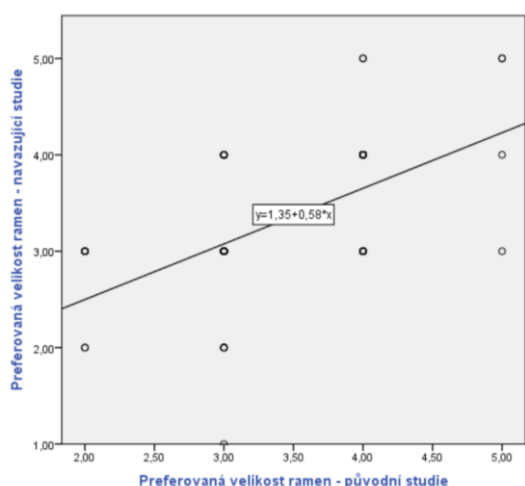
Graf č. 6: Korelace preferované relativní výšky z původní a navazující studie

Graf č. 7: Korelace preferované míry tělesného ochlupení z původní a navazující studie

Graf č. 8: Korelace preferované velikosti ramen z původní a navazující studie

Tabulka č. 11: Bivariátní korelace fyzických charakteristik ideálního partnera po třech letech u participantek, které zůstaly ve stejném vztahu

Preference pro fyzické charakteristiky	Celkem (N)	ρ
Maskulinita/femininita obličeje	77	,697***
Vousy	77	,688***
Muskulatura	77	,450***
BMI	77	,577***
LBR	77	,399***
Relativní výška	77	,535***
Tělesné ochlupení	77	,771***
Velikost ramen	77	,535***

Vysvětlivky: * $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

U participantek, které zůstaly ve vztahu se stejným partnerem, kterého měly v původní studii, byla nalezena silná signifikantní korelace pro preference všech fyzických charakteristik

Tabulka č. 12: Bivariátní korelace fyzických charakteristik ideálního partnera po třech letech u participantek, jejichž vztah z původní studie se rozpadl

Preference pro fyzické charakteristiky	Celkem (N)	ρ
Maskulinita/femininita obličeje	23	,408
Vousy	23	,515*
Muskulatura	23	,671**
BMI	23	,443*
LBR	23	,475*
Relativní výška	23	,323
Tělesné ochlupení	23	,341
Velikost ramen	23	,631*

Vysvětlivky: * $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

U participantek, jejichž vztah z původní studie se rozpadl, byl nalezená středně silná korelace pro preference muskulatury, a slabá korelace pro vousy, BMI, LBR a velikost ramen.

8.2.2 Vliv aktuálního partnera na obraz ideálního partnera

Pro testování potenciálního vlivu fyzických charakteristik aktuálního partnera na preferované fyzické charakteristiky jsme použili Fisherovu Z-transformaci. Porovnávaly se dva korelační koeficienty: stabilního a nestabilního vztahu (Tabulka č. 13).

Tabulka č. 13: Fisherova Z-transformace korelačních koeficientů preferencí a výběru partnera

Preference pro fyzické charakteristiky	Z	Sig
Maskulinita/femininita obličeje	1,7	,0891
Vousy	1,09	,2757
Muskulatura	-1,3	,1936
BMI	,72	,4715
LBR	-,37	,7114

Relativní výška	1,04	,2983
Tělesné ochlupení	2,65	,008
Velikost ramen	-,58	,5619

Vysvětlivky: * $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

Ukázalo se, že korelační koeficienty mezi ideálním a aktuálním partnerem u stabilních a nestabilních vztahů se liší v případě tělesného ochlupení.

8.2.3 Stabilita obrazů ideálního partnera – t-test

Párovým t-testem jsme podrobněji zjišťovali, jak se od sebe odlišují obrazy ideálního partnera v jednotlivých fyzických charakteristikách u participantek po třech letech, tj. v porovnávali jsme rozdíly v průměrech těchto dvou obrazů ideálního partnera (tabulky č. 14 – 16).

- Analýza ukázala pozitivní signifikantní rozdíl mezi preferencemi z původní a navazující studie pro tyto charakteristiky: vousy a BMI ($p < 0,05$). Pro preferenci tělesného ochlupení z původní a navazující studie se ukázal negativní signifikantní rozdíl ($p < 0,05$). V případě ostatních charakteristik nebyl nalezen signifikantní rozdíl ($p > ,05$) ($N = 133$) (tabulka č. 14).
- U participantek, které měly stejný vztah jako před třemi lety, byl nalezen signifikantní rozdíl mezi preferencemi pouze v případě BMI ($N = 77$) (tabulka č. 15).
- U participantek, kterým se vztah z původní studie rozpadl, nebyl nalezen signifikantní rozdíl mezi preferovanými fyzickými charakteristikami charakteristikami ($N = 23$) (tabulka č., 16)

Tabulka č. 14: párový t-test rozdílnosti preferencí z prvního a druhého kola měření u všech participantek

Preference pro fyzické charakteristiky	Studie	N	Průměr	SD	SE	t
Maskulinita/femininita obličeje	Původní	133	2,1654	,60111	,05334	,000
	Navazující	133	2,1654	,60111	,05334	
Vousy	Původní	133	1,8504	,73548	,06526	2,332*
	Navazující	133	1,9843	,77648	,06890	
Muskulatura	Původní	133	4,8110	,83316	,07393	-,547
	Navazující	133	4,7717	,81833	,07262	
BMI	Původní	133	2,9528	,78536	,06969	3,712**
	Navazující	133	3,2126	,80307	,07126	
LBR	Původní	133	4,4882	,80540	,07147	-1,130
	Navazující	133	4,4016	,80927	,07181	
Relativní výška	Původní	133	1,6880	,91065	,08145	-,220
	Navazující	133	1,6720	,84028	,07516	
Tělesné ochlupení	Původní	133	7,7480	1,09811	,09744	-2,107*
	Navazující	133	7,5748	1,17189	,10399	
Velikost ramen	Původní	133	3,2913	,63133	,05602	-,904
	Navazující	133	3,2441	,63890	,05669	

Vysvětlivky: * $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

Analýza ukázala pozitivní signifikantní rozdíl mezi preferencemi z původní a navazující studie pro vousy a BMI. Pro tělesné ochlupení se ukázal negativní signifikantní rozdíl.

V případě ostatních charakteristik nebyl nalezen signifikantní rozdíl.

Tabulka č. 15: párový t-test rozdílnosti preferencí z prvního a druhého kola měření u participantek, které zůstaly ve stejném vztahu

Preference pro fyzické charakteristiky	Studie	N	Průměr	SD	SE	t
Maskulinita/femininita obličeje	Původní	77	2,2500	,59930	,07063	-,725
	Navazující	77	2,2083	,64867	,07645	
Vousy	Původní	77	1,8750	,73038	,08608	1,410
	Navazující	77	1,9722	,75007	,08840	
Muskulatura	Původní	77	4,9306	,69862	,08233	-1,381
	Navazující	77	4,8056	,76248	,08986	
BMI	Původní	77	3,0278	,87165	,10273	3,729*
	Navazující	77	3,3750	,84649	,09976	
LBR	Původní	77	4,4722	,71152	,08385	-,532
	Navazující	77	4,4167	,88413	,10420	
Relativní výška	Původní	77	1,6620	,90937	,10792	,000
	Navazující	77	1,6620	,87739	,10413	
Tělesné ochlupení	Původní	77	7,9583	1,13134	,13333	-1,349
	Navazující	77	7,8333	1,18678	,13986	
Velikost ramen	Původní	77	3,3889	,57053	,06724	-1,410
	Navazující	77	3,2917	,63772	,07516	

Vysvětlivky: * $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

U participantek, které měly stejný vztah jako před třemi lety, byl nalezen signifikantní rozdíl mezi preferencemi pouze v případě BMI.

Tabulka č. 16: párový t-test rozdílnosti preferencí z prvního a druhého kola měření u participantek, jejichž vztah z původní studie se rozpadl

Preference pro fyzické charakteristiky	Studie	N	Průměr	SD	SE	t
Maskulinita/femininita obličeje	Původní	23	2,0000	,42604	,08891	,000
	Navazující	23	2,0000	,52223	,10889	
Vousy	Původní	23	2,0435	,92826	,19355	1,226
	Navazující	23	1,8261	,77765	,16215	
Muskulatura	Původní	23	4,7391	1,00983	,21056	,720
	Navazující	23	4,6087	1,11759	,23303	
BMI	Původní	23	2,9130	,73318	,15288	,569
	Navazující	23	2,8261	,65033	,13560	
LBR	Původní	23	4,6522	,64728	,13497	-,272
	Navazující	23	4,6957	,82212	,17142	
Relativní výška	Původní	23	1,6957	,70290	,14657	1,000
	Navazující	23	1,5217	,73048	,15232	
Tělesné ochlupení	Původní	23	7,2174	1,16605	,24314	-1,594
	Navazující	23	7,6522	1,11227	,23193	
Velikost ramen	Původní	23	3,1739	,57621	,12015	-,810
	Navazující	23	3,2609	,61919	,12911	

U participantek, jejichž vztah z původní studie se rozpadl, nebyl nalezen signifikantní rozdíl mezi preferencemi pro fyzické charakteristiky před třemi roky a nyní.

8.2.4 Vliv diskrepance na partnerskou spokojenost

Pro zjištění souvislosti mezi diskrepancí v charakteristikách ideálního a skutečného partnera a partnerskou spokojeností, byla použita lineární regresní analýza. Závislou proměnnou představoval v tomto případě jednak celkový skóre dotazníku partnerského přizpůsobení R-DAS a poté také skóre jednotlivých subškál dotazníku (shoda, spokojenost, soudržnost). Byl absolutní rozdíl mezi ideálním a skutečným partnerem (viz tabulky č. 17 – 19).

- Výsledky ukázaly negativní signifikantní vztah pouze mezi diskrepancí preferované a skutečné BMI u partnera a celkovým skórem partnerského přizpůsobení. V tomto případě bylo $R^2 = ,075$, výsledky tedy vysvětlují 75 % variability v tomto vzorku (Tabulka č.17; graf č. 9).
- Negativní signifikantní vztah byl nalezen pro diskrepanci mezi ideálním a skutečným partnerem v BMI a subškálu shoda v partnerském vztahu, kdy $R^2 = ,068$ (Tabulka č. 18; graf č. 10)
- Diskrepance mezi ideálním a aktuálním partnerem neměla vliv na partnerskou spokojenost a soudržnost v žádné ze sledovaných charakteristik (Tabula č. 19)
- Všechny další charakteristiky neukázala analýza signifikantní výsledky (viz tabulky č. 17 - 19).

Výsledky ukázaly, že všechny modely provedených regresí pro partnerské přizpůsobení R-DAS total ($R^2 = ,131$, $p = ,296$) a jeho jednotlivé subškály (shoda ($R^2 = ,199$, $p = ,058$), spokojenost ($R^2 = ,041$, $p = ,944$) a soudržnost ($R^2 = ,129$, $p = ,308$)), byly nesignifikantní a vysvětlovaly maximálně 13,1 % variability v našem vzorku.

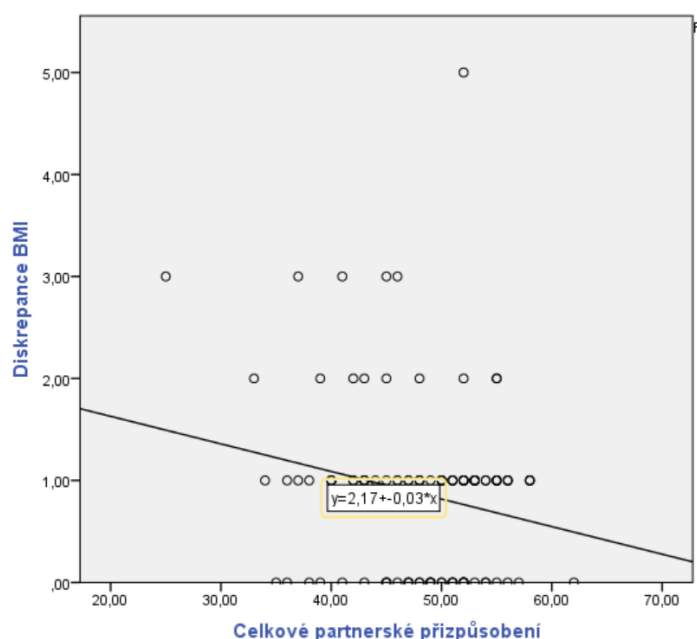
Tabulka č. 17: Lineární regrese mezi diskrepancí v charakteristikách ideálního a skutečného partnera a partnerskou spokojeností – celkový skór R-DAS (N = 77)

Diskrepance mezi preferencemi a skutečným partnerem	t	B	Beta
Maskulinita/femininita obličeje	,630	,662	,078
Vousy	-1,170	-1,623	-,141
Muskulatura	-,053	-,060	-,007
BMI	-2,315*	-2,330	-,284
LBR	-,298	-,293	-,039
Relativní výška	-,451	-,396	-,059
Tělesné ochlupení	-,587	-,590	-,073
Velikost ramen	,096	,117	-,013

Vysvětlivky: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Výsledky ukázaly negativní signifikantní vztah pouze mezi diskrepancí preferované a skutečné BMI u partnera a celkovým skórem partnerského přizpůsobení.

Graf. č. 9: Lineární regrese: vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem v BMI na celkové partnerské přizpůsobení

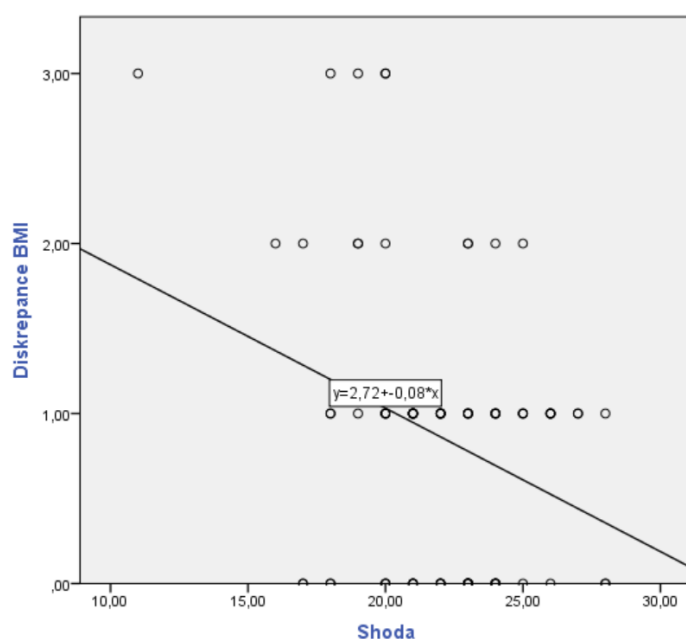
Tabulka č. 18: Lineární regrese mezi diskrepancí v charakteristikách ideálního a skutečného partnera a partnerskou spokojeností – shoda (N = 77)

Diskrepance mezi preferencemi a skutečným partnerem	t	B	Beta
Maskulinita/femininita obličeje	,679	,304	,081
Vousy	-1,768	-1,044	-,204
Muskulatura	,004	,002	,000
BMI	-3,152**	-1,350	-,371
LBR	,163	,068	,021
Relativní výška	,110	,041	,014
Tělesné ochlupení	-,779	-,333	-,094
Velikost ramen	,551	-,286	,070

Vysvětlivky: *p < ,05; **p < ,01; ***p < ,001

Negativní signifikantní vztah byl nalezen pro diskrepanci mezi ideálním a skutečným partnerem v BMI a subškálu shoda

Graf č.10: Lineární regrese: vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem v BMI na partnerskou shodu

Tabulka č. 19: Lineární regrese mezi diskrepancí v charakteristikách ideálního a skutečného partnera a partnerskou spokojeností: 1) spokojenost, 2) soudržnost, (N = 77)

Diskrepance mezi preferencemi a skutečným partnerem	1. t	B	Beta	2. t	B	Beta
Maskulinita/femininita obličeje	-,271	-,112	-,035	1,067	,470	,132
Vousy	-,218	-,119	-,027	-,790	-,460	-,095
Muskulatura	-,497	-,222	-,068	,337	,160	,044
BMI	-,964	-,384	-,124	-1,412	-,596	-,173
LBR	,764	,298	,106	-1,596	-,659	-,211
Relativní výška	-,572	-,199	-,079	-,646	-,238	-,085
Tělesné ochlupení	,002	,001	,000	-,610	-,257	-,076
Velikost ramen	-,252	-,122	-,035	-,092	-,047	-,012

Vysvětlivky: * $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

Výsledky neukázaly žádný signifikantní vztah mezi diskrepancí fyzických charakteristik ideálního a skutečného partnera a 1) partnerskou spokojeností, 2) partnerskou soudržností.

8.2.5 Vliv diskrepance na stabilitu vztahu

Pro zjištění vlivu diskrepance na to, zda spolu jedinci z prvního kola sběru dat zůstali, nebo se rozpadli, jsme použili binární logistickou regresi (tabulka č. 20).

Tabulka č. 20: Logistická regrese vlivu diskrepance na stabilitu vztahu mezi skupinou participantek, které zůstaly ve stejném vztahu a participantek, jejichž vztah se z prvního kola rozpadl

Diskrepance mezi preferencemi a skutečným partnerem	B	SE	Wald	ExpB
Maskulinita/femininita obličeje	-,046	,383	,014	,955
Vousy	,245	,377	,424	1,278
Muskulatura	,453	,286	2,512	1,573
BMI	,135	,323	,174	1,144
LBR	,081	,320	,063	1,084
Relativní výška	,093	,228	,168	1,098
Tělesné ochlupení	-,179	,291	,381	,836
Velikost ramen	-,668	,431	2,408	,513

Výsledky neukázaly žádný vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem ve fyzických charakteristikách na stabilitu partnerského vztahu.

9 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ A DISKUSE

9.1 Shrnutí výsledků

- **Ideální partner**

- a) **Stabilita obrazu ideálního partnera**

Všechny zkoumané fyzické charakteristiky ideálního partnera uvedené v původní a navazující studii spolu pozitivně signifikantně korelovaly. T-testy ukázaly v případě vousů a BMI pozitivní signifikantní rozdíl, v případě tělesného ochlupení negativní signifikantní rozdíl. U ostatních charakteristik nebyl nalezen žádný signifikantní rozdíl.

- b) **Vliv aktuálního partnera na obraz ideálního partnera**

U participantek ve stabilním vztahu byla nalezena signifikantní korelace ve všech fyzických charakteristikách ideálního partnera z původní a navazující studie. T-testy ukázaly signifikantní rozdíl pouze v preferencích pro BMI. U druhé skupiny participantek, jejichž vztah z původní studie se rozpadl (nestabilní) byla nalezena silná signifikantní korelace pro velikost ramen a muskulaturu, a středně silná signifikantní korelace pro BMI, LBR a vousy ideálního partnera z původní a navazující studie. T-testy neukázaly signifikantní rozdíly. Fisherova Porovnáním korelačních koeficientů preferencí pro jednotlivé charakteristiky mezi stabilním a nestabilním vztahem prostřednictvím Fisherovy Z-transformace se ukázalo, že korelační koeficienty mezi ideálním a aktuálním partnerem u stabilních a nestabilních vztahů se liší v případě tělesného ochlupení.

- **Vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem**

- a) **Na partnerské přizpůsobení**

U většiny zkoumaných charakteristik neměla diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem vliv na partnerské přizpůsobení. Jediný signifikantní výsledek byl nalezen v případě BMI. Konkrétně vyšší diskrepance v BMI negativně predikovala celkový skóre partnerského přizpůsobení. Z jednotlivých subškál se ukázala negativní vliv diskrepance v BMI na shodu v partnerském vztahu.

b) Na stabilitu vztahu

Nebyl nalezen žádný vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem ve zkoumaných fyzických charakteristikách na stabilitu vztahu, tj. zda se vztah rozpadl či nikoli.

9.2 Diskuse

Cílem předkládané studie bylo testovat stabilitu obrazů ideálního partnera, a také potenciální vliv aktuálního partnera na obraz ideálního partnera. Dalším cílem bylo testovat, zda diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem ve fyzických charakteristikách má vliv na celkové partnerské přizpůsobení. Posledním cílem bylo zjistit, zda má tato diskrepance vliv na stabilitu partnerského vztahu.

9.2.1 Stabilita obrazů ideálního partnera

Testovali jsme, zda se obraz ideálního partnera ve fyzických charakteristikách bude po třech letech od původní studie lišit. Výsledky ukázaly, že u participantek, bez ohledu na partnerský status, preference pro všechny fyzické charakteristiky z původní a navazující studie spolu signifikantně pozitivně korelovaly. Jinými slovy, pokud participantky preferovaly vyšší či nižší míru rozvinutí dané charakteristiky v původní studii, v navazující studii preferují podobnou míru rozvinutí stejné charakteristiky. Výsledky t-testů ukázaly, že se partnerské preference změnilo pro tyto charakteristiky: BMI, vousy a tělesné ochlupení. V případě BMI a vousů preferovaly participantky v navazující studii vyšší míru rozvinutí těchto charakteristik, v případě tělesného ochlupení preferovaly participantky v navazující studii nižší míru rozvinutí této charakteristiky.

Partnerské preference jsou tedy poměrně stabilní v čase, což ukazuje na jejich důležitý evoluční význam. Ukazuje se, že námi zkoumané fyzické charakteristiky hrají z evolučního hlediska důležitou roli, protože vypovídají o kvalitách jedince. Maskulinita značí pohlavní dospělost, fyzickou sílu a zdraví muže (Dixson et al., 2010). Ženy obecně preferují maskulinní muže, avšak příliš vysoká míra maskulinity může vypovídat o agresivitě jedince (Lyonset et al., 2016). Výška muže je další důležitým ukazatelem jednak zdraví, ale také sociálního statusu jedince (Stulp et al., 2014). I v tomto případě však ženy nepreferují nejvyšší jedince, ale dělají kompromisy vzhledem ke své vlastní výšce. Ukazuje se, že ženy preferují vyšší muže, než jsou ony samy, avšak nejvýše o 25 cm (Stulp et al., 2014). Délka

nohou vůči trupu, tedy LBR, reflektuje stabilitu vývoje muže. Ukazuje se, že pokud má jedinec delší nohy v poměru k trupu, existuje u něj snížená šance výskytu kardiovaskulárních onemocnění, avšak příliš dlouhé nohy mohou značit zhoršenou funkci plic (Sorokowski & Pawlowski, 2008). Ukazuje se, že ženy hodnotí jako nejatraktivnější o 5 % delší nohy vůči trupu (Sorokowski & Pawlowski, 2008). Velikost ramen vypovídá o síle muže a jeho pohlavní dospělosti. Testosteron produkovaný v období dospívání a následně poté působí na rozložení tuku a svalů, svalstvo v horní polovině těla tedy roste pod anabolickým působením testosteronu (Swami & Tovée, 2005). Roli v partnerských preferencích žen hraje také míra tělesného ochlupení a vousů, jelikož se jedná o sekundární pohlavní znak a vypovídá o pohlavní dospělosti muže (Dixson et al., 2007). Ukazuje se však, že preferovaná míra vousů i tělesného ochlupení se mezi kulturami liší (Dixson et al., 2010). Tyto charakteristiky tedy ukazují kvality jedince, které jsou pro ženu důležité z hlediska partnerství. Proto je jejich preference v průběhu času poměrně stabilní.

Podle výsledků se partnerské preference po třech letech pro určité charakteristiky změnilly. Participantky preferovaly vyšší míru BMI a vousů a nižší míru tělesného ochlupení. Tuto skutečnost můžeme interpretovat například tak, že tyto charakteristiky podléhají u jedinců v průběhu života změnám. Postupem času se pohlavně dimorfnní znaky jako vousy a tělesné ochlupení u mužů mění, tělesného ochlupení i vousů přibývá. Mění se také postava mužů s ohledem na rozložení tuku. Nejdříve v po období puberty je mužská postava pod vlivem testosteronu maskulinnější, čím je však muž starší, může u něj docházet k ústupu svalové hmoty, hodnoty BMI se tak zvyšují. Změny v BMI mohou být také důsledkem změny životního stylu. Také preference žen se mohou měnit v čase. Čím jsou ženy starší, tím více mohou preferovat vyšší míru rozvinutí těchto charakteristik u mužů. V případě preference nižší míry tělesného ochlupení v navazující studii můžeme zohlednit ukazující se mezikulturní rozdíly v preferencích pro tuto charakteristiku (Dixson et al., 2010). Preference žen z České republiky mohou být ovlivněny současným módním trendem, kdy je nižší míra tělesného ochlupení považována za atraktivnější.

9.2.2 Vliv aktuálního partnera na obraz ideálního partnera

V tomto případě bylo našim cílem zjistit, jaký vliv má aktuální partner na obraz ideálního partnera co do fyzických charakteristik. Naše výsledky ukázaly, že u žen ve stejném vztahu jako v původní studii se změnilly partnerské preference v případě BMI. Jedním z možných vysvětlení je, že se partneři participantek mohli po třech letech stát

pohodlnějšími a v důsledku toho přibrat na váze. Tři roky je dostatečně dlouhá doba na to, aby se i významně změnila tělesná konstituce jedinců. Vztah se časem stává stabilnějším, tudíž motivace partnerů k tomu, aby vypadali dobře, klesá. Podle modelu ideálních standardů (Fletcher et al., 1999) jedinci mohou v případě diskrepance přizpůsobovat své preference charakteristikám aktuálního partnera. Předpokládá se, že nesoulad mezi preferencemi a skutečným partnerem způsobuje nespokojenost ve vztahu a nespokojenost má vliv na jeho stabilitu. Pokud jedinci věnovali již mnoho energie na vytvoření vztahu, je v jejich zájmu vztah udržet, zejména pokud se ve vztahu vyskytují další závazky jako děti apod. Změna preferencí je tak důležitou funkcí pro udržení vztahu.

U participantek, jejichž vztah z původní studie se rozpadl, se ukázala signifikantní korelace pro preferované BMI, LBR, vousy, velikost ramen a muskulaturu. T-testy však neukázaly signifikantní rozdíl v žádné z těchto charakteristik. Tyto ženy mohly a nemusely vytvořit nový vztah. Pokud od posledního rozchodu nový vztah nevytvořily, mohly jejich preference stále odrážet charakteristiky posledního partnera. Pokud nový vztah vytvořily, mohly být podobné preference důsledkem kupříkladu homogamního párování (Alvarez & Jaffe, 2004). Jedinci si tedy mohou vybírat partnera na základě soběpodobnosti. Jinou variantou může být, že si jedinci vybírají partnera na základě podobnosti se svým rodičem opačného pohlaví za předpokladu, že s ním měli v dětství dobrý vztah (*imprinting-like effect*, např. Bereczkei a Gyuris, 2009). Participantky si tak mohou konzistentně vybírat podobné partnery, kteří jsou podobní buďto jím samotným, nebo jejich rodičům opačného pohlaví.

Výsledky ukázaly, že obraz ideálního partnera je ovlivněn aktuálním partnerem v případě tělesného ochlupení. Jedním z možných vysvětlení je, že participantky přizpůsobily své preference aktuálnímu partnerovi, aby snížily diskrepanci (Fletcher a Simpson, 2000). Ukazuje se, snižování diskrepance probíhající na nevědomé úrovni je důležitou funkcí ideálních standardů a hraje podstatnou roli v partnerské spokojenosti. Pokud totiž jedinec vnímá mezi svými ideály a skutečným partnerem velkou míru diskrepance, je ve vztahu nespokojený. Avšak aktuální vztah již vyžadoval množství nákladů ze strany obou partnerů, což motivuje jedince k tomu, aby se pokusil tento vztah udržet.

9.2.3 Vliv diskrepance na partnerské přizpůsobení

Zde bylo našim cílem testovat potenciální vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem ve fyzických charakteristikách na partnerské přizpůsobení. Výsledky regresní analýzy ukázaly, že diskrepance v mezi ideálním a skutečným partnerem v BMI negativně

ovlivňuje celkový skóre partnerského přizpůsobení. Dále výsledky ukázaly, že diskrepance v BMI má vliv na subškálu shoda v partnerském vztahu. Analýza neukázala žádný vliv diskrepance ve fyzických charakteristikách na dvě další subškály: partnerskou spokojenost a soudržnost.

Výsledky naznačují, že BMI může být ukazatelem dalších vlastností jedince, které ovlivňují celkové partnerské přizpůsobení a také partnerskou shodu. Z evolučního hlediska má BMI podstatný význam. Jednak může být svědčit o reprodukčním potenciálu jedince. Obezita muže, kterou mohou značit vysoké hodnoty v BMI, může způsobovat dočasně sníženou schopnost jeho reprodukce. Naopak příliš hubení muži, tedy nízké hodnoty v BMI mohou být ukazatelem pohlavní nezralosti muže, a tedy neschopnosti reprodukce (Tovée et al., 2002). BMI je také ukazatelem tělesné kondice a zdraví jedince, které úzce souvisí s hodnocením atraktivity (Furgham et al., 1997). I když některé výzkumy ukazují, že při hodnocení atraktivity mužské postavy je důležitější WCR, tedy poměr pasu a ramen (Maisey et al., 1999), podle některých autorů by BMI mohlo být znakem, jímž se ženy při hodnocení atraktivity mužské postavy řídí (Swami & Tovée, 2005). V tomto ohledu však existují mezikulturní rozdíly, kdy vyšší hodnoty BMI jsou hodnoceny jako atraktivnější v neindustriálních společnostech (Swami & Tovée, 2005).

BMI u mužů může být dále důležitým ukazatelem schopnosti muže zabezpečit rodinu. Ženy preferují muže, jejichž tělesná konstituce ukazuje sílu, vypovídá o jejich reprodukční schopnosti, schopnosti ochránit rodinu a poskytnou jí zdroje (Barrett et al., 2007). Podle výzkumů jsou charakteristiky muže ukazující na vlastnictví či potenciál nabytí zdrojů pro ženy velmi důležité (Finkel & Eastwick, 2008). Pokud je muž obézní nebo naopak příliš hubený, může to vypovídat o snížení těchto výše zmíněných schopností.

Vliv diskrepance v BMI na celkové partnerské přizpůsobení i shodu v partnerském vztahu můžeme pak interpretovat coby odlišnost partnerů v životním stylu. Shoda v partnerském vztahu se týká především životních postojů a hodnot. Ženy mohou být aktivní, zatímco muži pohodlní, což se odráží na jejich tělesné konstituci. Pokud ženy zastávají aktivní životní styl, mohou preferovat za partnery jedince, kteří mají stejné hodnoty (Fletcher et al., 1999). Mezi preferencemi žen pro určitou míru BMI a skutečnou mírou BMI partnere tak mohla vzniknout diskrepance, která měla následně negativní vliv na partnerskou shodu. Rozdílný životní styl se může odrazit také do celkového partnerského přizpůsobení.

Negativní vliv diskrepance v BMI na shodu v partnerství a celkové partnerské přizpůsobení se ukázal také ve výzkumu Marie Zunové (2015), který byl zaměřen na neheterosexuální ženy. Společně s WHR se BMI ukázalo jako nejdůležitější faktor. Skutečnost, že BMI se ukázalo jako prediktor celkového partnerského přizpůsobení a partnerské shody u heterosexuálních i neheterosexuálních jedinců je velmi zajímavá a může odkazovat na širší fenomén. Také výzkum Fletchera a kol. (1999), že diskrepance ve třech dimenzích partnerského vztahu, z nichž se jedna týkala oblasti vitality a atraktivity, měla vliv na hodnocení partnerské spokojenosti. Ukazuje se, že fyzická atraktivita jedinců v partnerském vztahu je spojena s váší, intimitou aj., a tak i spokojeností ve vztahu (Sangrador & Yela, 2000).

Naše výsledky však ukázaly vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem na partnerské přizpůsobení a shodu pouze v BMI. Většina studií zabývajících se partnerskou spokojeností objevila vliv osobnostních charakteristik. Především emoční nestabilita má negativní vliv na partnerskou spokojenost (Botwin et al., 1997). Vzájemná podobnost partnerů v osobnostních charakteristikách má pak pozitivní vliv na partnerskou spokojenost (Arrindell & Luteijn, 2000). Na druhou stranu, ve studii Botwina a kol. (1997) neměla diskrepance mezi preferencemi a skutečným partnerem v osobnostních charakteristikách na hodnocení partnerské spokojenosti žádný vliv.

Výzkumy v této oblasti dochází k různým závěrům. Je tedy stále otázkou, zda diskrepance v osobnostních či fyzických charakteristikách má významnější vliv na hodnocení partnerského přizpůsobení, nebo zda toto hodnocení zásadnějším způsobem ovlivňují jiné faktory.

9.2.4 Vliv diskrepance na stabilitu vztahu

Skutečnost, že naše výsledky neukázaly žádný vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem ve fyzických charakteristikách můžeme interpretovat několika způsoby. Některé výzkumy ukázaly, že pokud existuje mezi ideálním a skutečným partnerem diskrepance, jedinci mohou být motivováni k tomu, aby ji snížili (*Ideal Standard Model*, Fletcher et al., 1999; Campbell & Fletcher, 2015). Jedním ze způsobů, jak k tomu dochází je, že jedinci přizpůsobí své ideály aktuálnímu partnerovi. Jiným způsobem je, že mohou pokusit změnit samotného aktuálního partnera. Také výsledky naší studie ukázaly, že je preference pro míru tělesného ochlupení jsou ovlivněny mírou tělesného ochlupení aktuálního partnera. Dalším z možných vysvětlení je, že diskrepance mezi preferencemi a

skutečným partnerem ve fyzických charakteristikách by mohl hrát větší roli u mužů. Z výzkumů zaměřených na mezipohlavní rozdíly v preferencích vyplývá, že fyzické charakteristiky hrají v preferencích významně větší roli u mužů než u žen (např. Conway et al., 2015; Waynforth & Dunbar, 1995).

Výše jsme ukázali, že diskrepance ve fyzických charakteristikách (konkrétně v BMI) může mít částečně negativní vliv na partnerské přizpůsobení. Avšak opuštění vztahu je již zásadní záležitost vzhledem k různým závazkům, které jsou se vztahem spojeny. Ačkoli nebyla provedena žádná studie, která by ukazovala vliv diskrepance ve fyzických charakteristikách na stabilitu vztahu, je možné, že diskrepance v jiných charakteristikách má na stabilitu vztahu větší vliv.

Například se ukázalo, že u rozvedených manželských párů byla nalezena vyšší míra diskrepance v různých osobnostních charakteristikách než u párů, které v manželství zůstali (Eastwick & Neff, 2012). Jednalo se o charakteristiky týkající se *vřelosti* (např. komunikativnost), *vitality* (např. přátelskost, ambicióznost) a *nedostatků* (např. náladovost, kritičnost). Také další studie ukázala, že vyšší vnímaná konzistence mezi ideálním a skutečným partnerem má vliv na pravděpodobnost rozpadu vztahu. Jedinci hodnotili charakteristiky ideálního a skutečného partnera v oblasti *vřelost-spolehlivost*, *vitalita-atraktivita*, *status zdroje*, *intimita-věrnost* a *vášeň* (Fletcher et al., 2001).

9.3 Přínosy studie

Výzkum byl přínosný zejména svým longitudinálním charakterem, kterým nám poskytl data od stejných jedinců po třech letech. Díky tomu jsme mohli sledovat skutečný dopad diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem na stabilitu vztahu, nebyli jsme tak omezeni pouze na subjektivně hodnocené partnerské přizpůsobení. Jedinci si často sami neuvědomují, co má na jejich preference či přizpůsobení potažmo spokojenost vliv. V této studii jsme měli možnost skutečně sledovat, jak se mění partnerské preference v čase a jak jej ovlivňuje obraz aktuálního partnera. Dalším přínosem studie bylo zaměření na fyzické charakteristiky. Jen velmi omezené množství je přitom zaměřeno na vliv této diskrepance na partnerské přizpůsobení či spokojenost a žádná nezkoumala stabilitu vztahu.

9.4 Limity studie

Vedle přínosů má studie také své limity. Jedním z nich je zaměření pouze na heterosexuální ženy. Původním záměrem bylo zahrnout také heterosexuální muže, avšak již v původní studii se jich zúčastnilo mnohem méně než žen a v navazující studii se tento počet ještě mnohokrát zmenšil. Dále jsme se omezili pouze na heterosexuální jedince. Přitom bychom mohli očekávat rozdíly v pohlaví a orientaci (Valentova et al., 2016). Jedním z největších limitů je relativně malý počet participantek, které byly zahrnuty do finálních analýz ($N = 133$). Tato skutečnost byla způsobena jednak omezeným množstvím jedinců, které jsme vzhledem k navazujícímu charakteru studie mohli kontaktovat (pouze ty, kteří se účastnili prvního kola sběru dat, a kteří souhlasili s opětovnou účastí). Také tři roky je pravděpodobně dlouhá doba na to, aby se navazující studie zúčastnilo co nejvíce participantů z původní studie. I když byly participantům v průběhu těchto tří let zaslány výsledky z první studie, nebyl s nimi jinak udržován kontakt, který je pro navazující studie důležitý. Mnoho participantů změnilo e-mailovou adresu, tudíž jsme neměli možnost je kontaktovat. Z původně odeslaných 616 e-mailů se jich přibližně 1/5 vrátila. Část jedinců také studii nedokončila, jejich data tak nemohla být použita k analýze. Vzhledem k tomu, že počet participantek, jejichž vztah se z původní studie rozpadl byl malý ($N = 23$), mohly být tyto participantky méně ochotny účastnit se studie než participantky, jejichž vztah se nerozpadl.

Limitem mohou být též použité fyzické stimuly, kterými byly kreslené dvojrozměrné obrázky či fotografie. Takové stimuly nemohou postihnou veškerou variabilitu, která se v daných fyzických charakteristikách ve skutečnosti nachází. Nicméně se jedná o relevantní měřicí nástroje, které se v obdobných typech výzkumů běžně používají (Dixson et al., 2003; Sorokowski & Pawlowski, 2008).

Dalším limitem shledáváme skutečnost, že zadané participantky hodnotily charakteristiky ideálního partnera ve stejný moment jako charakteristiky aktuálního partnera, což mohlo výsledky zkreslit.

9.5 Návrhy pro budoucí výzkumy

Pouze malý počet studií zkoumal vliv diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem ve fyzických charakteristikách na partnerskou spokojenost a žádná studie nebyla zaměřena na stabilitu vztahu. Další studie by se proto mohly zaměřit na vliv diskrepance ve

fyzických charakteristikách na partnerskou spokojenost a stabilitu vztahu, avšak za použití jiné metodiky. Vzhledem k tomu, že se partnerské preference mohou v průběhu času a v závislosti na různých faktorech měnit, bylo by přínosné zkoumat jedince ještě před vytvořením vztahu a následně po dobu formování vztahu. Další výzkumy by tedy měly mít longitudinální a prospektivní charakter. Dále by bylo zajímavé zaměřit se také na muže, protože se ukazuje, že při volbě partnera jsou pro ně fyzické charakteristiky důležitější než pro ženy. Diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem ve fyzických charakteristikách by proto u mužů mohla hrát větší roli. Další studie by mohly zkoumat vliv diskrepance na partnerské přizpůsobení u obou pohlaví s různou sexuální orientací, protože jak se ukázalo v této a jiné studii, BMI ovlivňovalo partnerské přizpůsobení a partnerskou shodu u heterosexuálních i homosexuálních žen. Zajímavé by také bylo zkoumat tento jev u participantů z různých zemí a sledovat, zda existují v tomto jevu mezikulturní rozdíly. Další studie by se také mohly zaměřit na manželské páry, či páry, které mají potomky zkoumat důležitost daných charakteristik ve výběru partnera a v partnerském soužití. Případně by se tak další studie mohly zaměřit na charakteristiky, které mohou hrát v této oblasti větší roli, např. osobnostní.

9.6 Etické otázky výzkumu

Z první studie z roku 2013 byli zvonu osloveni pouze ti jedinci, kteří uvedli, že souhlasí s opětovnou účastí na studii. Před započítáním samotného výzkumu byli všichni participanté zpraveni, že jejich účast na studii je zcela dobrovolná, a kdykoli budou chtít, budou moci ze studie odstoupit a jejich data nebudou zpracována. Dále všichni participanté před zahájením studie potvrdili informovaný souhlas (viz příloha č. 2) bez jehož potvrzení nebylo možné přistoupit k vyplňování dotazníku. Participanté mohli na konci výzkumu zanechat komentář nebo se na nás v případě jakýchkoli dotazů obrátit na e-mailovou⁹ stránku založenou pro účely studie. Participanté také uvedli, zda mají zájem o výsledky navazující studie, které jim případně budou zaslány. Vzhledem k povaze výzkumu nemohla být účast na studii zcela anonymní, participanty jsme kontaktovali na základě e-mailů, které uvedli v původní studii, tyto e-maily jsme dále použili pro spárování informací od participantů z 1. a 2. části studie. Informace o participantech nebyly předány třetím osobám, ani využity pro jiné účely.

---

⁹ Vyzkum.partnerskych.vztahu@gmail.com

9.7 Závěr

V předloženém navazujícím výzkumu jsme si vytyčili několik cílů. Jedním z nich bylo zkoumat, zda je obraz ideálního partnera stabilní v čase, a také zda je ovlivněn aktuálním partnerem. Další cíle byly zaměřeny na diskrepanci ideálního a skutečného partnera ve fyzických charakteristikách. Sledovali jsme vliv této diskrepance na partnerské přizpůsobení a na stabilitu vztahu. V této studii jsme pracovali s heterosexuálními ženami, které hodnotily své preference a aktuálního partnera ve vybraných fyzických charakteristikách: maskulinita/femininita obličeje, tělesná muskulatura, tělesné ochlupení, vousy, BMI, LBR, relativní výška, velikost ramen.

Teoretická část shrnuje nejdůležitější poznatky týkající se evolučního zakotvení partnerských preferencí, stability preferencí, diskrepance mezi ideálním a skutečným partnerem, partnerské spokojenosti a stability partnerského vztahu. V empirické části jsme testovali naše hypotézy. Výsledky ukázaly, že partnerské preference jsou v čase poměrně stabilní. Jistou změnu jsme našli pouze v případě BMI, vousů a tělesného ochlupení. Dále se ukázalo, že vliv aktuálního partnera na obraz ideálního partnera je pouze zanedbatelný, nalezen byl jen v případě tělesného ochlupení. Diskrepance ve fyzických charakteristikách mezi ideálním a skutečným partnerem měla negativní vliv na partnerské přizpůsobení pouze v jedné ze zkoumaných charakteristik, BMI. Na stabilitu vztahu neměla tato diskrepance vliv. jeho subškály.

Stabilita preferencí může nasvědčovat tomu, že by partnerské preference mohly být utvářeny různými mechanismy v průběhu raného dětství či dříve. Mohly by je utvářet také jiné mechanismy, jako např. dědění preferencí. Výsledky dále ukázaly pouze nepatrný vliv diskrepance na partnerské přizpůsobení a žádný vliv na stabilitu vztahu. Stabilitu v tomto případě můžeme považovat za zásadní ukazatel, jelikož nebyla omezena na subjektivní hodnocení. To naznačuje, že významnější roli by mohla hrát diskrepance ve fyzických charakteristikách u mužů, pro něž jsou fyzické charakteristiky při výběru partnera důležitější. Větší efekt by také mohla mít diskrepance v osobnostních charakteristikách.

Použitá literatura

- Ahmetoglu, G., Sami, V., Chamorro-Premuzic, T. (2010): The Relationship Between Dimensions of Love, Personality, and Relationship Length. *Archives of Sexual Behavior*, 39, 1181–1190
- Alvarez, L., Jaffe, K., (2004): Narcissism guides mate selection: Humans mate assortatively, as revealed by facial resemblance, following an algorithm of “self seeking like”. *Evolutionary Psychology*, 2, 177-194
- Antfolk, J., Salo, B., Alanko, K., Bergen, E., Corander, J., Sandnabba, N.K. & Santtila, P., (2015). Women’s and Men’s Sexual Preferences and Activities with Respect to the Partner’s Age: Evidence of Female Choice, *Evolution and Human Behavior*.
- Arrindell, W. A., & Luteijn, F. (2000). Similarity between intimate partners for personality traits as related to individual levels of satisfaction with life, 28, 629–637.
- Barelds, D. P. H., & Barelds-dijkstra, P. (n.d.). Love at first sight or friends first? Ties among partner personality trait similarity, relationship onset, relationship quality , and love, 24(4), 479–496. <https://doi.org/10.1177/0265407507079235>
- Barkow, Jerome H. Darwin, sex, and status: Biological approaches to mind and culture. University of Toronto Press, 1989.
- Barrett, L, Dunbar, J., Lycet, J. (2007). *Evoluční psychologie člověka*. Praha: Portál.
- Bateman, A. J. (1948). Intrasexual selection in *Drosophila*. *Heredity*.
- Berezkei, T., & Csanaky, A. (1996). Mate Choice, Marital Success, and Reproduction in a Modern Society, 35, 17–35.
- Berezkei, T., Voros, S., Gal, A., & Bernath, L. (1997). Resources , Attractiveness , Family Commitment ; Reproductive Decisions in Human Mate Choice, 699, 681–699.
- Bjorntorp, P. (1988). "The associations between obesity, adipose tissue distribution and disease." *Acfa Medica Scandinauica Supplement 723*: 121-134
- Botwin, M. D., Buss, D. M., & Shackeuard, T. K. (1997). *PersonaUty and Mate Prefeiences : Five Factors In Mate Selection and Marital Satisfaction*, (March 1997).

- Bovet J., Barthes J., Durand V., Raymond M., Alvergne A., 2012: Men's preferences for women's facial features: testing homogamy and the paternity uncertainty hypothesis. *PloS One* 7: e49791.
- Brase, G. L., & Guy, E. C. (2004). The demographics of mate value and self-esteem, 36, 471–484. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(03\)00117-X](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(03)00117-X)
- Bryant, C. M., & Conger, R. D. (1999). Marital Access and Domains of Social Support in Long-Term Relationships. *Journal of Marriage and Family*, 61, 437-450.
- Burleson, B. R., & Denton, W. H. (1997). The Relationship Between Communication Skill and Marital Satisfaction: Some Moderating Effects. 59(4), 884–902.
- Burr, W. R. (1970): Satisfaction with Various Aspects of Marriage over the Life Cycle: A Random Middle Class Sample, *Journal of Marriage and the Family*, 1, 29-37
- Buss, D. (2009). *Evolve* touhy. Dauphin, Volvox Globator.
- Buss, D. M. (1989). Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures, 1–49.
- Buss, D. M., & Schmitt, D. P. (1993). Sexual Strategies Theory: An Evolutionary Perspective on Human Mating, 100(2), 204–232.
- Buss, D. M., Barnes, M. F., 1986, Preferences in human mate selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1986, Vol. 50, 559-570
- Buston, P. M., & Emlen, S. T. (2003). Cognitive Processes Underlying Human Mate Choice: The Relationship between Self-Perception and Mate Preference in Western Society. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 100, 8805-8810.
- Butovskaya, M., Sorokowska, A., Karwowski, M., Sabiniewicz, A., & Fedenok, J. (2017). index , age and number of children in seven traditional societies, (February 2016), 1–9. <https://doi.org/10.1038/s41598-017-01916-9>
- Campbell, L., & Fletcher, G. J. O. (2015). Romantic relationships, ideal standards, and mate selection. *Current Opinion in Psychology*, 1, 97-100.

Campbell, L., Stanton, S. C. E. (2014). The predictive validity of ideal partner preferences in relationship formation: What we know, what we don't know, and why it matters. *Social and Personality Psychology Compass*, 8: 485–494.

Carrere, S., Buehlman, K. T., Gottman, J. M., Coan, J. A., & Ruckstuhl, L. (2000). Predicting Marital Stability and Divorce in Newly wed Couples, 14(1), 42–58.
<https://doi.org/10.1037//0893-3200.14.1.42>

Conroy-beam, D., Goetz, C. D., & Buss, D. M. (2016). Mate Preference Fulfillment or Mate Value Discrepancies? *Evolution and Human Behavior*. Elsevier B.V.
<https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2016.04.003>

Conway, J. R., Noë, N., Stulp, G., & Pollet, T. V. (2015). Finding your Soulmate: Homosexual and heterosexual age preferences in online dating, 22, 666–678.
<https://doi.org/10.1111/pere.12102>

Courtiol, A., Picq, S., Godelle, B., Raymond, M., & Ferdy, J. (2010). From Preferred to Actual Mate Characteristics: The Case of Human Body Shape, 5(9).
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0013010>

Cramer, D. (n.d.). *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied Emotional Support, Conflict, Depression, and Relationship Satisfaction in a Romantic Partner*, (October 2014), 37–41. <https://doi.org/10.3200/JRLP.138.6.532-542>

Darwin, C. (2007). *O vzniku druhů přírodním výběrem*. Praha: Academia.

Dawkins, R. (2003). *Sobecký gen*. Praha: Mladá fronta.

DeBruine, L. M., Jones, B. C., Little, A.C., Boothroyd, L. G., Perrett, D. I., Penton-Voak, I. S., Tiddeman, B.P. Correlated preferences for facial masculinity and ideal or actual partner's masculinity. *Proceedings of the Royal Society B*. 2006; 273: 1355–1360.

Dixson, A. F., G. Halliwell, et al. (2003). "Masculine somatotype and hirsuteness as determinants of sexual attractiveness to women." *Archives of Sexual Behavior* 32(1): 29-39.

Dixson, B. J. W., Sulikowski, D., Vossos, A., Rantala, M. J., Brooks, R. (2016). The masculinity paradox: Facial masculinity and beardedness interact to determine womens ratings of mens facial attractiveness. 10.1111/jeb.12958

- Dixson, B. J., Dixon, A. F., Morgan, B., & Anderson, M. J. (2007). Human Physique and Sexual Attractiveness: Sexual Preferences of Men and Women in Bakossiland, Cameroon, 369–375. <https://doi.org/10.1007/s10508-006-9093-8>
- Dixson, B. J., Dixon, A. F., Bishop, P. J., & Parish, A. A. (2010). Human Physique and Sexual Attractiveness in Men and Women: A New Zealand – U . S . Comparative Study, 798–806. <https://doi.org/10.1007/s10508-008-9441-y>
- Eastwick, P. W., Finkel, E. J. and Eagly, A. H. (2011). When and why do ideal partner preferences affect the process of initiating and maintaining close relationships? *Journal of Personality and Social Psychology*. 101: 1012–1032. DOI: <http://dx.doi.org/10.1037/a0024062>
- Eastwick, P. W., Finkel, E. J., Brooks, C., Buik, B., Eulich, M., Graney, M., Thompson, L. (2008). Sex Differences in Mate Preferences Revisited: Do People Know What They Initially Desire in a Romantic Partner ?, 94(2), 245–264. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.94.2.245>
- Eastwick, P. W., Neff, L. A., Eastwick, P. W., & Neff, L. A. (2012). *Social Psychological and Personality Science*. <https://doi.org/10.1177/1948550611435941>
- Epstein, E., & Guttman, R. (n.d.). *Biodemography and Social Biology Mate selection in man: Evidenc, theory, and outcome*, (May 2013).
- Fan, J., W. Dai, et al. (2005). "Visual perception of male body attractiveness." *Proc.Biol.Sci.* 272(1560): 219-226.
- Felmlee, D. H. (2001): From appealing to appalling: Disenchantment with a romantic partner. *Sociological Perspectives*, 44, 263-280.
- Figueredo, A. J., Sefcek, J.A., Jones, D. N. (2006). The ideal romantic partner personality. *Personality and Individual Differences*, 41, 431 – 441.
- Finkel, E. J., Eastwick, P. W., Karney, B. R., Reis, H. T., & Sprecher, S. (2012). *Online Dating: A Critical Analysis From the Perspective of Psychological Science*. <https://doi.org/10.1177/1529100612436522>
- Fisher R. A., (1930): *The Genetical Theory of Natural Selection*. Oxford: Clarendon Press. (kniha)

- Flegr, J. (2007). Úvod do evoluční biologie (pp. 1 – 544).
- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., & Thomas, G. (2000). Ideals, Perceptions, and Evaluations in Early Relationship Development, 79(6), 933–940.
- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., Thomas, G., & Giles, L. (1999). Ideals in Intimate Relationships, 76(1), 72–89.
- Fletcher, G. J. O., Tither, J. M., O'Loughlin, C., Friesen, M. D., & Overall, N. C. (2004). Warm and homely or cold and beautiful? Sex differences in trading off traits in mate selection. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 659 – 672.
- Furnham, A. (1989). Sex differences in the perception and female body shapes of male, 1(6), 653–662.
- Gangestad, S. W. and G. J. Scheyd (2005). "The evolution of human physical attractiveness." *Annual Review of Anthropology* 34: 523-548.
- Grammer, K., Fink, B., Møller, A. P., & Thornhill, R. (2003). Darwinian aesthetics: sexual selection and the biology of beauty, 385–407.
- Hamilton, W. D. (1964). The genetical evolution of social behaviour. II. *Journal of theoretical biology*, 7(1), 17-52.
- Horáček, J., Kesner, L., Höschl, C a Španiel, F. *Mozek a jeho člověk mysl a její nemoc*. Praha: Galén, 2016. ISBN 978-80-7492-283-1.
- Hřebíčková, M. 2004. NEO osobnostní inventář (podle NEO-PI-R P. T. Costy a R. R. McCrae). *Praha: Testcentrum*.
- Hudson, J. W. & Henze, L. F. (1969). Campus values in mate selection: A replication. *Social Forces*, 31, 772 – 775.
- Kahneman, D., Ilana, R., & Schkade, D. (1999). Economic preferences or attitude eepios?: Analsis of dolla esposes to puli iIssues. *Journal of Risk and Uncertainty*, 19, 203–235. doi:10.1023/A:1007835629236
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1995). The Longitudinal Course of Marital Quality and Stability: A Review of Theory, Method, and Research, 118(1), 3–34.

- Kelly, E. L., & Conley, J. J. (1987). Personality and Compatibility: A Prospective Analysis of Marital Stability and Marital Satisfaction, *52*(1).
- Kenrick, D. T. D., & Keefe, R. C. (1992). sex differences In human reproductive strategies, 75–133.
- Kurdek A. L. (1994): Areas of Conflict for Gay, Lesbian, and Heterosexual Couples: What Couples Argue about Influences Relationship Satisfaction. *Journal of Marriage and Family*, *56*(4), 923-934
- Lang, R (1932) "A study of the degree of happiness or un- happiness in marriage." Unpublished Master's Thesis, University of Chicago.
- Larson, J. H., & Holman, T. B. (2015). Premarital predictors of marital quality and stability, *43*(2), 228–237.
- Larson, J. H., Holman, T. B., (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, *43*(2). pp. 228-237.
- Leitch, I. (2001). Growth and health, 212–216.
- Little, A. C., Jones, B. C., & Burriss, R. P. (2007). Preferences for masculinity in male bodies change across the menstrual cycle, *51*, 633–639.
<https://doi.org/10.1016/j.yhbeh.2007.03.006>
- Lyons, M., Marcinkowska, U., Moisey, V., & Harrison, N. (2016). The effects of resource availability and relationship status on women's preference for facial masculinity in men : An eye-tracking study. *PAID*, *95*, 25–28. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.02.025>
- Maisey, D. S., E. L. E. Vale, et al. (1999). "Characteristics of male attractiveness for women." *Lancet* *353*: 1500.
- McCrae, R. R., Willemsen, G., & Boomsma, D. I. (2012). Are parental personality traits a basis for mate selection? *Journal of Research in Personality*, *46*(4), 455-457.
- Mugleton, N. K., & Fincher, C. L. (2017). Unrestricted sexuality promotes distinctive short- and long-term mate preferences in women. *Personality and Individual Differences*, *111*, 169–173. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.01.054>

- Murray, S. L., Holmes, J. G., & Griffin, D. W. (1996). Interpersonal relations and group. The Self-Fulfilling Nature of Positive Illusions in Romantic Relationships: Love Is Not Blind, but Prescient, 71(6), 1155–1180.
- Pawlowski B., Dunbar, R. I. M., (1999): Withholding age as putative deception in mate search tactics. *Evolution and Human Behavior* 20, 53–69.
- Pawlowski, B. (2003). "Variable preferences for sexual dimorphism in height as a strategy for increasing the pool of potential partners in humans." *Proceedings of the Royal Society of London Series B-Biological Sciences* 270(1516): 709-712.
- Pawlowski, B., & Koziel, S. (2002). The impact of traits offered in personal advertisements on response rates, 23, 139–149.
- Pawlowski, B., and Dunbar, R. I. M. (2001). Human mate choice decisions. In R. Noe, P. Hammerstein, and J. A. R. A. M. van Hooff (Eds.), *Economic models of human and animal behaviour*, (pp. 187-202). Cambridge: Cambridge University Press
- Preotu, I., Turliuc, M. N. (2013). How do people choose their intimate partners? The Ideal Standards Model in Romantic Relationships – some answers and questions. *Psihologia Sociala*; 31. 61 – 73.
- Rebello, K., Dias, M., Junior, S., Célia, R., & Brito, S. (2014). Fundamental Factors in Marital Satisfaction : An Assessment of Brazilian Couples, (May), 777–784.
- Regan PC. Minimum mate selection standards as a function of perceived mate value, relationship context, and gender. *J Psychol Hum Sex* 1998; 10: 53–73.
- Ropret, R., M. Kukolj, et al. (1998). "Effects of arm and leg loading on sprint performance." *European Journal of Applied Physiology and Occupational Physiology* 77(6): 547-550.
- Rusbult, C. E. (1983). A Longitudinal Test of the Investment Model: The Development (and Deterioration) of Satisfaction and Commitment in Heterosexual Involvements, 45(1), 101–117.
- Santtila, P., Wager, I., Witting, K., Harlaar, N., Jern, P., Johansson, A., ... Kenneth, N. (n.d.). Discrepancies between Sexual Desire and Sexual Activity: Gender Differences and Associations with Relationship Satisfaction Discrepancies between Sexual Desire and Sexual Activity : Gender Differences and, (July 2012), 37–41.

- Shackelford, T. K., & Buss, D. M. (1997): Marital satisfaction in evolutionary psychological perspective. In R. L. Sternberg & M. Hojjat (Eds.), *Satisfaction in close relationships* (pp. 7–25). New York: The Guilford Press.
- Shackelford, T. K., Schmitt, D. P., & Buss, D. M. (2005). Universal dimensions of human mate preferences, 39, 447–458. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.01.023>
- Silverthorne, Z. A. & Quinsey, V. L., (2000). Sexual partner age preferences of homosexual and heterosexual men and women. *Archives of Sexual Behavior* 29: 67-76.
- Simpson, J. A., Fletcher, G. J. O., & Simpson, J. A. (2001). Ideals, perceptions , and evolutions in early relationship development Ideals , Perceptions , and Evaluations in Early Relationship Development, (January 2016). <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.6.933>
- Singh, D. (1995). "Female judgement of male attractiveness and desirability for relationships: Role of waist-to-bin ratio." *Journai of Personality and Social Psychology* 69: 1089-1101
- Smith, G. D., Greenwood, R., Gunnell, D., Sweetnam, P., Yarnell, J., & Elwood, P. (2001). Leg length , insulin resistance, and coronary heart disease risk : The Caerphilly Study, 867–872.
- Sorokowski, P., & Pawlowski, B. (2008). Adaptive preferences for leg length in a potential partner, 29, 86–91. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2007.09.002>
- Spanier, G. B. (2015). for Adjustment: New the of Marriage Quality Similar, 38(1), 15–28.
- Spanier, G.B. (1976): Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15-28.
- Stone, E. A., & Shackelford, T. K. (2007). Marital Satisfaction. In R. F. Baumeister & K. D. Vohs (Eds.), *Encyclopedia of Social Psychology*, 541-544. Thousand Oaks, CA: Sage Publications Inc.
- Stulp, G., Barrett, L., Stulp, G., & Barrett, L. (2014). Evolutionary perspectives on human height variation, 44. <https://doi.org/10.1111/brv.12165>
- Swami, V., & Tovée, M. J., (2005). Male physic attractiveness in Britain and Malaysia: A cross-cultural study. *Body Image*, 2(4), 383 – 393.

Štěrbová, Z., Bártová, K., Valentova, J. V. (2017). Assortative mating in personality among heterosexual and male homosexual couples from Brazil and the Czech Republic. *Personality and Individual Differences*, 112, pp. 90 – 96.

Thibaut, J. W.; Kelley, H. H. *The social psychology of groups*. New York, NY: Willey, 1959

Todd, P. M., Penke, L., Fasolo, B., & Lenton, A. P. (2007). Different cognitive processes underlie human mate choices and mate preferences, *104(38)*, 15011–15016.

Todd, P. M., Penke, L., Fasolo, B., & Lenton, A. P. (2016). choices and mate preferences, *104(38)*, 15011–15016. <https://doi.org/10.1073/pnas.0705290104>

Tovée, M. J., Edmonds, L., & Vuong, Q. C. (2012). Categorical perception of human female physical attractiveness and health. *Evolution and Human Behavior*, 33(2), 85-93.

Tovée, M. J., Hancock, P. J. B., Mahmoodi, S., Singleton, B. R. R. & Cornelissen, P. L. (2002). Human female attractiveness: Waveform analysis of body shape. *Proceedings. Biological science/The Royal Society*, 269 (1506), 2205-13.

Trivers, R, Willard, D. (1973). Natural-selection of parental ability to vary seyration of offspring., 179, 90–92.

Třebický, V., Kleisner, K., Havlíček, J. (2012). No T Evolutionary concepts of human physical attractiveness The case of male physique.itle. *Anthropologie*, 50(1), 33–45.

Valentova, J. V., Bártová, K., Štěrbová, Z., & Varella, M. A. C. (2016b). Preferred and actual relative height are related to sex, sexual orientation, and dominance: Evidence from Brazil and the Czech Republic. *Personality and Individual Differences*.

Valentova, J. V., Bártová, K., Štěrbová, Z., Varella, M. A. (2017). Influence of sexual orientation, population, homogamy, and imprinting-like effect on preferences and choices for female buttock size, breast size and shape, and WHR. *Personality and Individual Differences*. 104, 313 – 319.

Valentova, J., Štěrbová, Z., Bártová, K., Varella, M. (2016a). Personality of ideal and actual romantic partners among heterosexual and non-heterosexul men and women: A cross-cultural study. *Personality and Individual Differences*, 101, 160–166.

- Valentova, J.V., Varella, M.A.C., Bártová, K., Štěrbová, Z. & Dixson, B.J.W. (2016c). Mate preferences and choices for facial and body hair in heterosexual women and homosexual men: Influence of sex, population, homogamy, and imprinting-like effect, *Evolution and Human Behavior* (2016)
- Waynforth, D, Dunbar, R. I. M. (1995). No Title Conditional Mate Choice Strategies in Humans: Evidence From “Lonely Hearts” Advertisements. *Behaviour*, 132(9), 755–779.
- Whitley, E., Martin, Æ. R. M., Davey, G., Jeff, S. Æ., & Orr, A. Á. B. (2009). Childhood stature and adult cancer risk: the Boyd Orr cohort, 243–251.
<https://doi.org/10.1007/s10552-008-9239-1>
- Wiederman, M. W., & Dubois, S. L. (1998). Evolution and Sex Differences in Preferences for Short-Term Mates: Results from a Policy Capturing Study, 170, 153–170.
- Wilson, D., & Dunn, D. S. (1986). Effects of Introspection on Attitude-Behavior Consistency: Analyzing Reasons versus Focusing on Feelings, 263, 249–263.
- Zahavi, a. (1975). Mate selection-a selection for a handicap. *Journal of theoretical biology*, 53(1), 205-14
- Zeigler-Hill, V, & Mayers, E. M. (2009). Is high self-esteem a path to the White House? The implicit theory of self-esteem and the willingness to vote for presidential candidate. *Personality and Individual Differences*, 46, 14 – 19.
- Zhang, H., Ho, P. S. Y., Yip, P. S. F., & Zhang, H. (2012). Does Similarity Breed Marital and Sexual Satisfaction? Does Similarity Breed Marital and Sexual Satisfaction?, (October 2014), 37–41.
- Zunová, M. (2015). Znaky fyzické atraktivity u ideálních a aktuálních partnerek homosexuálních a bisexuálních žen.

Seznam Příloh

Příloha č. 1: Email respondentům (text)

**Výzkum partnerských vztahů:
navazující studie**

Vážení účastníci výzkumu,

- na základě Vaší účasti na mezikulturní studii z roku 2013, si Vás dovoluujeme pozvat k navazující studii „**Vliv fyzických a osobnostních charakteristik na preference a výběr romantických partnerů**“. Jedná se o výzkum, jehož výsledky přispějí porozumění fungování partnerských vztahů, s potenciální možností aplikace v pomáhajících procesech, např. párová terapie.
- **Vaše účast je pro studii nesmírně cenná a klíčová**, jelikož jste se již účastnili na mezikulturní studii z roku 2013, a tudíž můžeme např. sledovat, jak se preference mění v čase.
- Tímto bychom Vás chtěli požádat o vyplnění několika krátkých dotazníků a označení obrázků reprezentujících různé fyzické charakteristiky. Celý proces by Vám neměl zabrat více než **20 min**. Účast na výzkumu je zcela **dobrovolná** a kdykoli se rozhodnete, můžete od účasti upustit.
- Jako poděkování za účast získáte na konci **vyhodnocení Vámi vyplněných osobnostních testů a shrnutí výsledků z předchozí studie**.
- Vaši účasti si velice vážíme a děkujeme za Váš čas a zájem. Pokud máte jakékoli dotazy, neváhejte nás kontaktovat, nebo navštivte naši [Facebookovou stránku](#) výzkum partnerských vztahů.

Zúčastnit se můžete [kliknutím zde](#)

Bc. Tereza Janková (terka.jankova@gmail.com)

Mgr. Zuzana Štěrbová (zuzana.sterbova@nuzd.cz)

M.Sc. Marco Varella, Ph.D.

Mgr. Jaroslava Varella Valentova, Ph.D.

Příloha č. 2: Etická komise: schválení projektu (obrázek)

IRB Charles University, Faculty of Sciences

Date: 8. 6. 2016

NOTICE OF APPROVAL

TO: Bc. Tereza Janková, Mgr. Zuzana Štěrbová & Mgr. Jaroslava Varella Valentova, Ph.D.

PROJECT TITLE: The discrepancy between ideal and actual romantic partners in physical and personality characteristics among heterosexual and non-heterosexual men and women: follow-up study

APPROVAL NUMBER: 2016/14

The Institutional Review Board of Charles University, Faculty of Science has approved the project described above. Approval was based on the descriptive material and procedures you submitted for review. Should any changes be made in your procedures, or if you should encounter any new risks, reactions, injuries, or deaths of persons as subjects, you should immediately notify the Board.

This protocol was first approved on: 2016

This research will be reviewed every three years from the date of first approval.

Prof. RNDr. Jaroslav Flegl, CSc.
Chairperson, IRB

Příloha č. 3: Informace o výzkumu a informovaný souhlas (obrázek)

Fakulta humanitních studií a 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy
Facebook, webové stránky Etologie člověka

Milí účastníci výzkumu,

rádi bychom Vás pozvali k účasti ve studii „**Vliv fyzických a osobnostních charakteristik na preference a výběr romantických partnerů**“, která navazuje na mezikulturní výzkum z roku 2013. Na základě Vaší účasti v předchozí studii si Vás dovoluujeme opětovně kontaktovat a požádat o vyplnění několika krátkých dotazníků týkajících se Vašeho partnerského života.

Vaše účast na tomto výzkumu je naprosto dobrovolná a kdykoliv se rozhodnete od účasti upustit, stačí stránku zavřít a neúplná data nebudou analyzována. Odpovídejte prosím upřímně – nezapomeňte, že lidská variabilita je obrovská, a tudíž neexistují žádné správné či špatné odpovědi. Abychom mohli přiřadit Vaše odpovědi k těm, které jste uvedli v předchozím kole testování, nemůže být Vaše účast na výzkumu zcela anonymní. Vaše emaily ovšem budou před zpracováním dat smazány a nebudou se tak vyskytovat nikde společně s Vašimi odpověďmi.

Účast ve výzkumu by Vám neměla zabrat více než **20 min**. K dotazníku se můžete vrátit kdykoli během dvou dnů od spuštění, stačí znovu kliknout na odkaz.

Coby poděkování za Vaši účast se na konci můžete těšit na **vyhodnocení Vámi vyplněných osobnostních testů a shrnutí výsledků z předchozí studie**.

Mnohokrát Vám děkujeme za Váš čas a zájem. Pokud byste měli jakékoli komentáře či dotazy, kontaktujte nás prosím na níže uvedených emailových adresách.

Bc. Tereza Janková (terka.jankova@gmail.com)
Mgr. Zuzana Štěrbová (zuzana.sterbova@nuzd.cz)
M.Sc. Marco A. C. Varella, Ph.D.
Mgr. Jaroslava Varella Valentova, Ph.D.

Abyste se mohli výzkumu zúčastnit a abychom my mohli Vaše odpovědi dále použít, potřebujeme Vás souhlas s účastí ve výzkumu, který nám potvrdíte pomocí níže uvedeného souhlasu.

Prohlašuji, že jsem byl/a informován/a o podmínkách účasti ve výzkumu zaměřeném na „**Vliv fyzických a osobnostních charakteristik na preference a výběr romantických partnerů**“ a rozhodl/a jsem se jej dobrovolně zúčastnit. Údaje poskytnuté o mé osobě nebudou předány žádné třetí osobě a budou použity pouze k vědeckým účelům.

Ano, souhlasím

Ne, nesouhlasím

Příloha č. 5: Úvodní otázky v dotazníku (text)

1) Uved'te prosím svůj email, na který Vám přišla žádost o účast ve studii. (Pokud byste uvedl/a jiný email, než který jste používal/a během první studie v roce 2013, nebyli bychom schopni Vaše současné odpovědi spárovat s těmi předchozími.)

2) Jaké je Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

3) Kolik je Vám let?

4) Kolik máte biologických dětí?

- Dcery
- Synové

5) Myslíte si, že jste osobnost **submisivní** (poslušná, ústupná) nebo **dominantní** (ujímající se vedení, dávající příkazy)?

- 1) Velmi submisivní
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)
- 7) Velmi dominantní

6) Jaká je Vaše sexuální orientace?

- Výhradně heterosexuální
- Převážně heterosexuální
- Spíše heterosexuální
- Bisexuální
- Spíše homosexuální
- Převážně homosexuální
- Výhradně homosexuální

7) Jakého pohlaví je Váš ideální partner/Vaše ideální partnerka?

- Žena
- Muž

8) Jakého pohlaví je Váš skutečný partner/Vaše skutečná partnerka?

- Žena
- Muž

Příloha č. 6: Otázky týkající zkušeností dlouhodobými vztahy (text)

1) Máte nebo jste měl/a dlouhodobého **partnera mužského pohlaví**?

- Ano, v současnosti jsem v dlouhodobém vztahu s mužem
- V současnosti nemám, ale měl/a jsem muže jako dlouhodobého partnera
- Ne, nikdy jsem nebyl/a v dlouhodobém partnerství s mužem

2) Jedná se o **stejného dlouhodobého partnera**, kterého jste měl/la v době účasti v první části studie z roku 2013?

- Ano
- Ne

3) Byl Váš poslední **dlouhodobý partner** ten, s nímž jste byl/a ve vztahu v době účasti v první části studie z roku 2013?

- Ano
- Ne

4) Jak dlouho jste ve svém současném vztahu s Vaším **partnerem mužského pohlaví**? (Uveďte v letech a měsících).

5) Jak dlouho trval Váš poslední vztah s **mužem**? (Uveďte v letech a měsících).

6) Kolik jste doposud měl/a dlouhodobých **partnerů mužského pohlaví**? Dlouhodobým se má na mysli vztah, který jste považovali za perspektivní do budoucnosti. Pokud máte v současnosti perspektivní vztah s mužským partnerem, počítejte prosím i jeho.

Příloha č. 7: Dotazník R-DAS (text)

Následující dotazník obsahuje otázky týkající se Vašeho **partnerského vztahu**. Odpovídejte co nejupřímněji, tak aby Vaše odpovědi byly pravdivé a přesné. Neexistují odpovědi "správné" nebo "chybné". Neztrácejte příliš času rozvažováním, označte první odpověď, která Vás napadne. V žádném případě otázky nepřeskakujte, zodpovězte prosím všechny otázky.

Většina lidí v některých otázkách nesouhlasí se svým partnerem. Zaznamenejte prosím u každé položky míru souhlasu či nesouhlasu mezi Vámi a Vaším partnerem/Vaší partnerkou:

Vždy shoda	Téměř vždy shoda	Občas neshoda	Často neshoda	Téměř vždy neshoda	Vždy neshoda
------------	------------------	---------------	---------------	--------------------	--------------

- 1) Náboženské otázky
- 2) Projevování citů
- 3) Děláním důležitých rozhodnutí
- 4) Sex
- 5) Správné nebo vhodné chování (například zásady zdravení lidí, pravidla stolování, oblékání)
- 6) Rozhodnutí týkající se zaměstnání

Jak často se následující chování vyskytuje mezi Vámi a Vaším partnerem/partnerkou?

Pořád	Často	Spíše častěji	Občas	Zřídka	Nikdy
-------	-------	---------------	-------	--------	-------

- 7) Jak často uvažujete o ukončení vztahu?
- 8) Jak často se s partnerem/partnerkou hádáte?
- 9) Litujete toho, že žijete společně?

10) Jak často si jdete s partnerem/partnerkou na nervy?

Každý den	Téměř každý den	Příležitostně	Zřídka	Nikdy
-----------	-----------------	---------------	--------	-------

11) Chodíte společně za zábavou a koníčky?

Nikdy	Méně než jednou za měsíc	Jednou nebo dvakrát za měsíc	Jednou nebo dvakrát týdně	Jednou za den	Více než jednou denně
-------	--------------------------	------------------------------	---------------------------	---------------	-----------------------

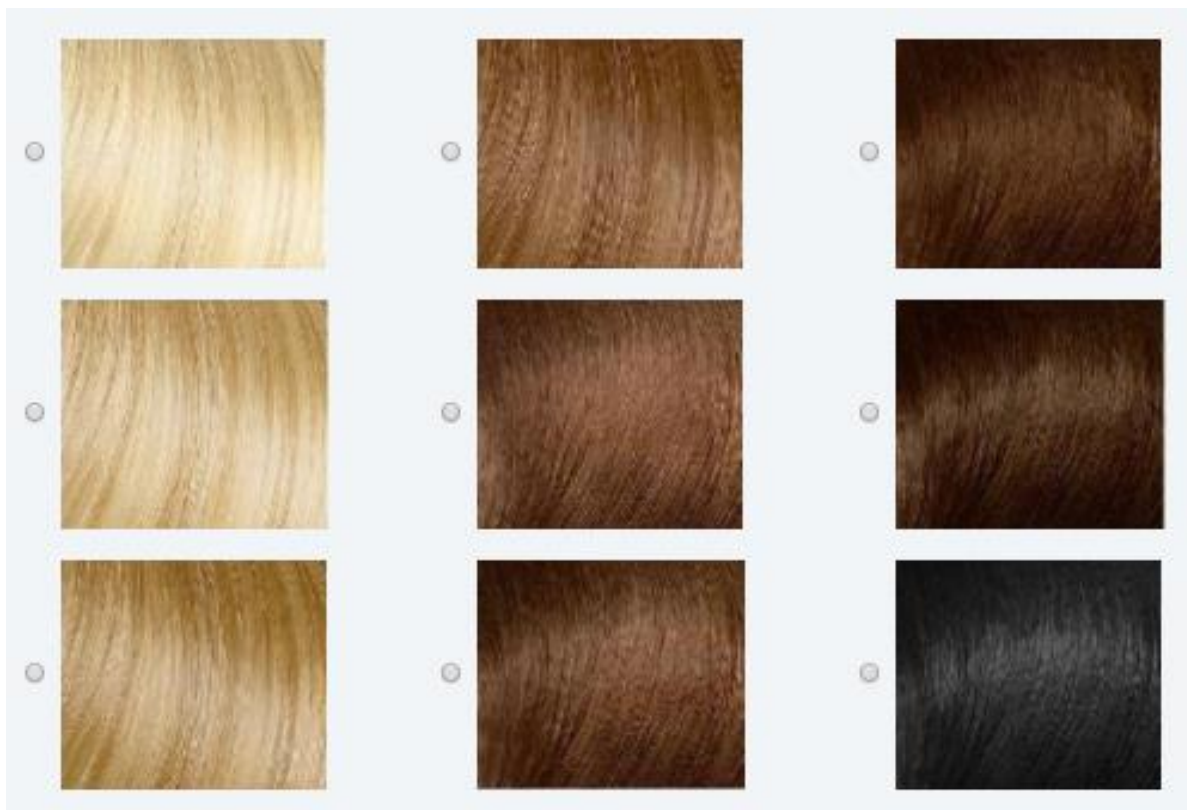
12) Máte podnětnou výměnu názorů?

13) Věnujete se společně nějaké činnosti?

14) Klidně o něčem diskutujete?

Příloha č. 8: Obrázkové stimuly (obrázky)

Barva vlasů

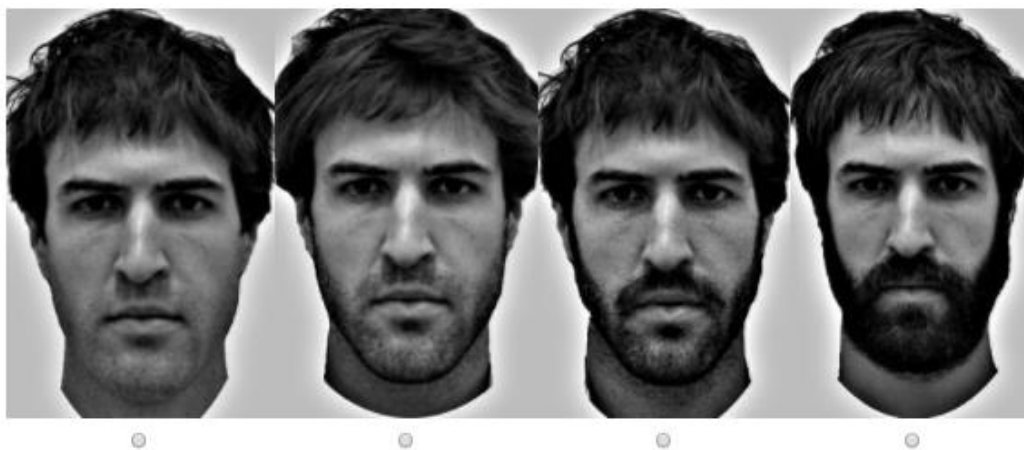
Barva pleti

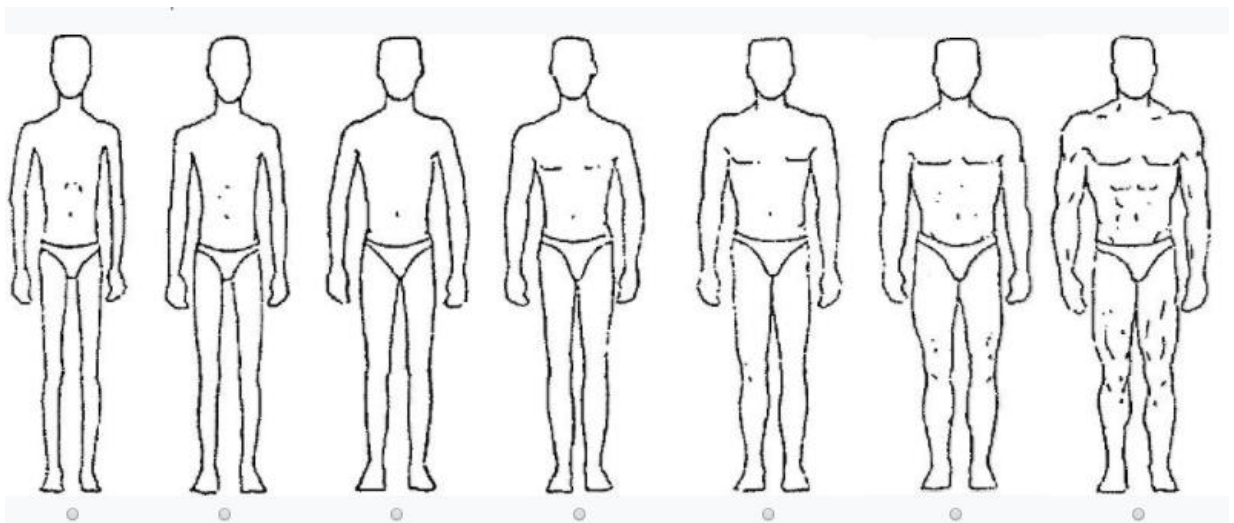
Maskulinita/femininita obličeje

Délka vousů - muži

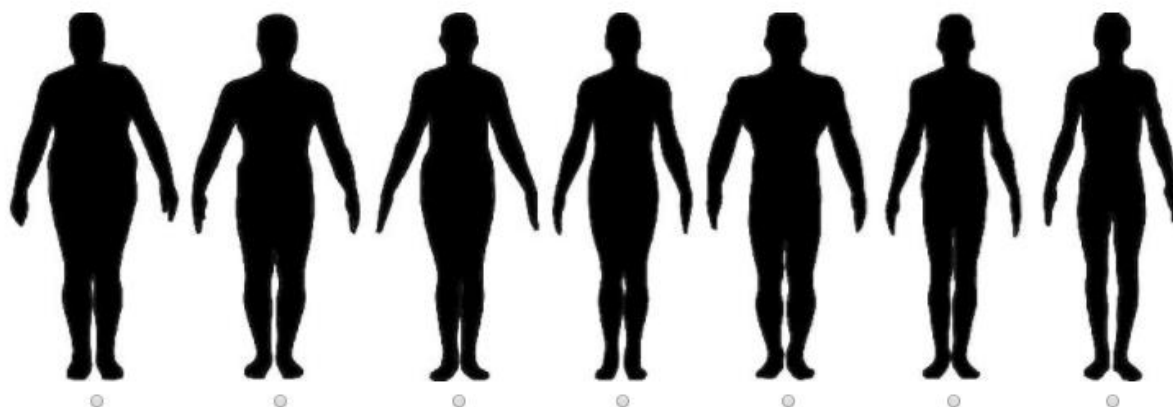

Tělesná muskulatura - muži

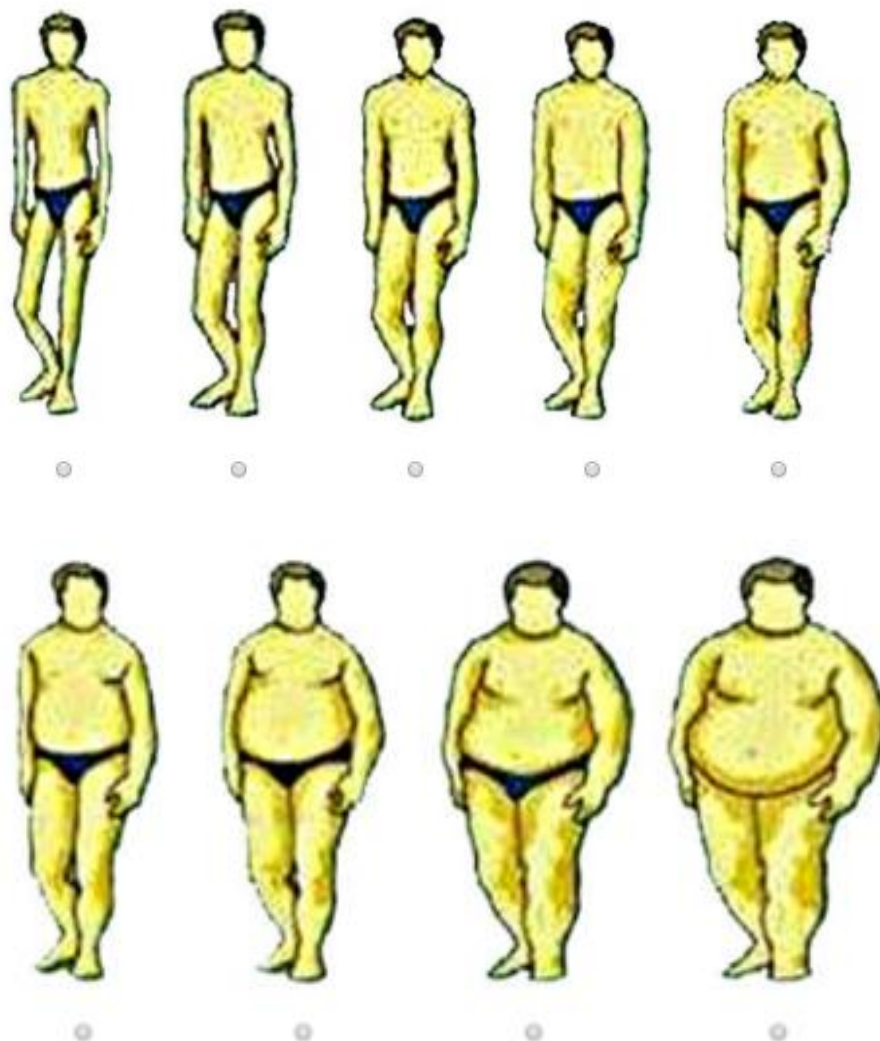

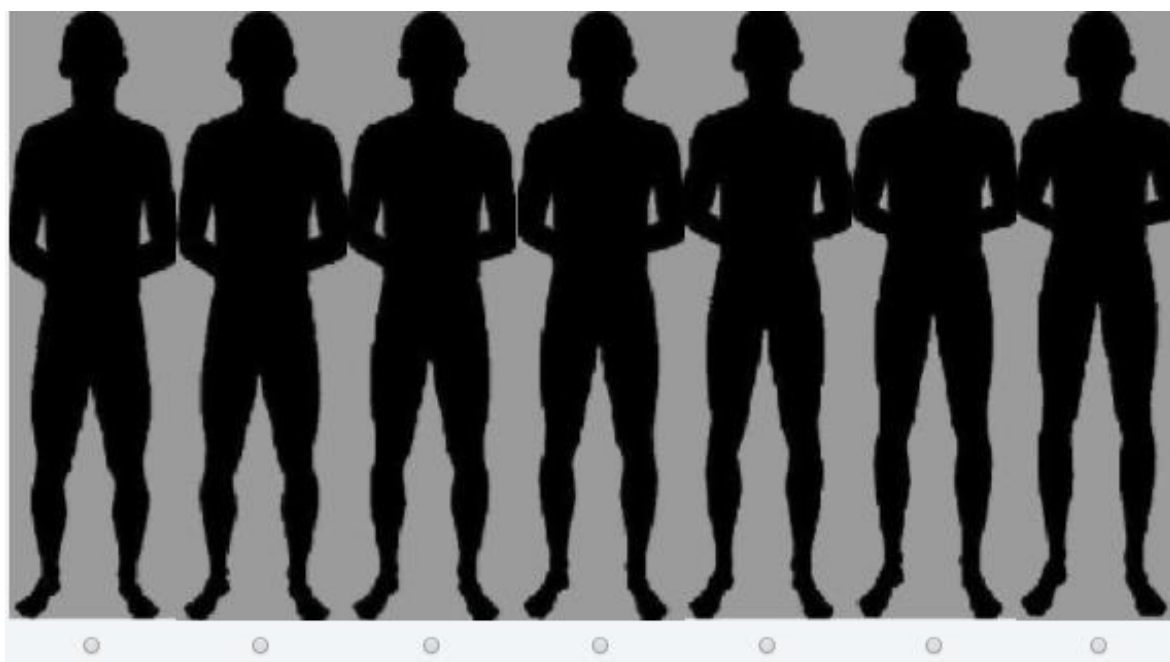
Typ postavy - muži

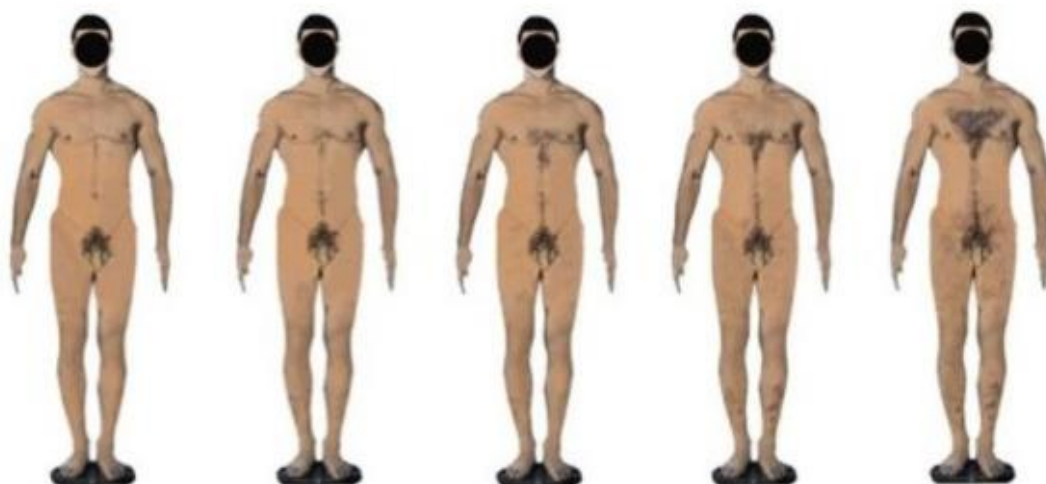
BMI - muži

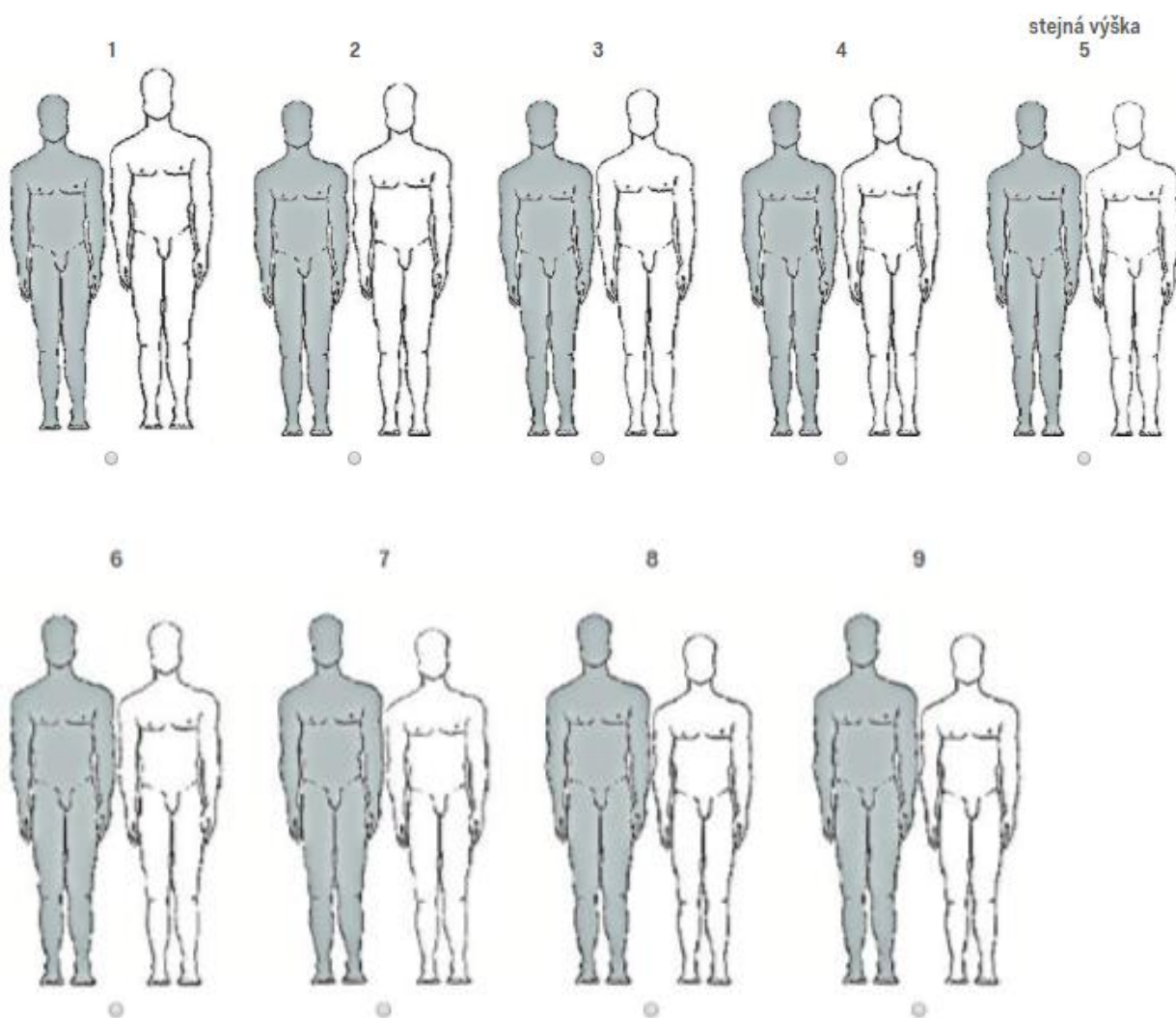
LBR - muži

Tělesné ochlupení - muži

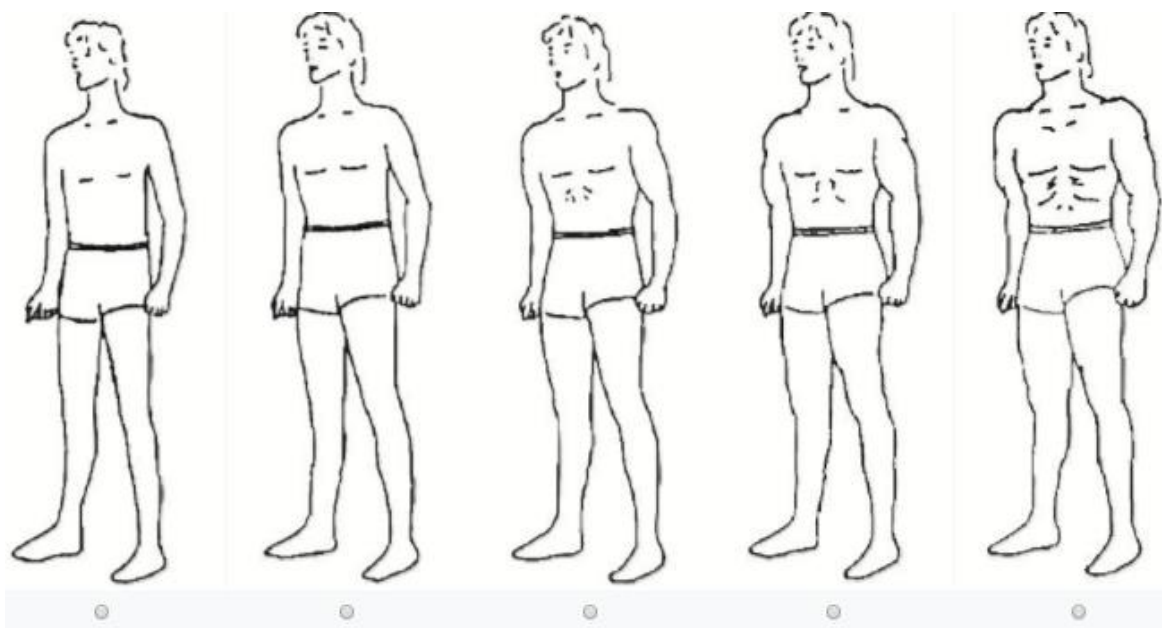

Relativní výška¹⁰ - muži

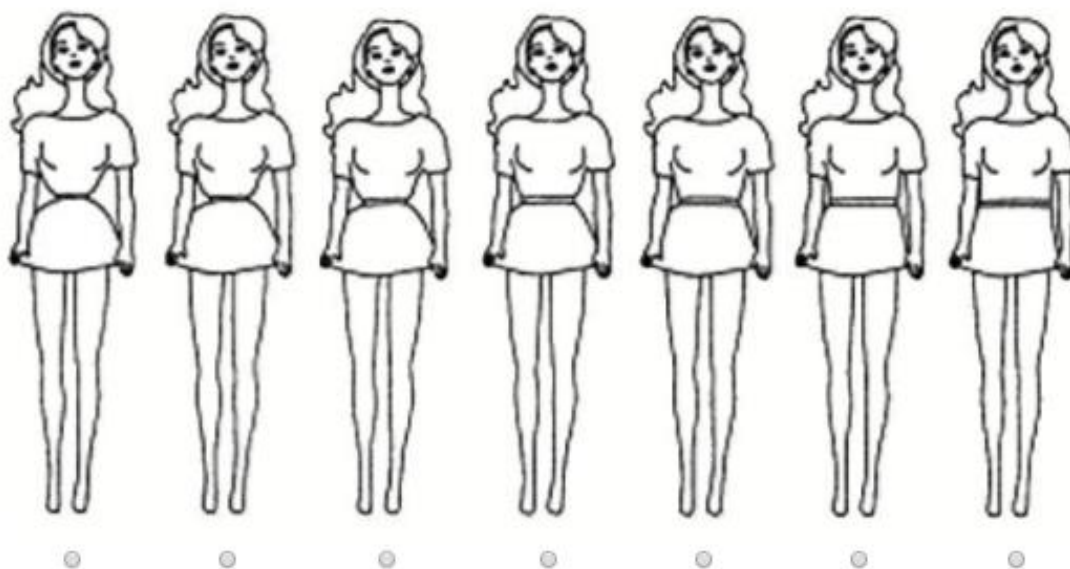

¹⁰ Bílá postava – partner
Šedá postava – participantka

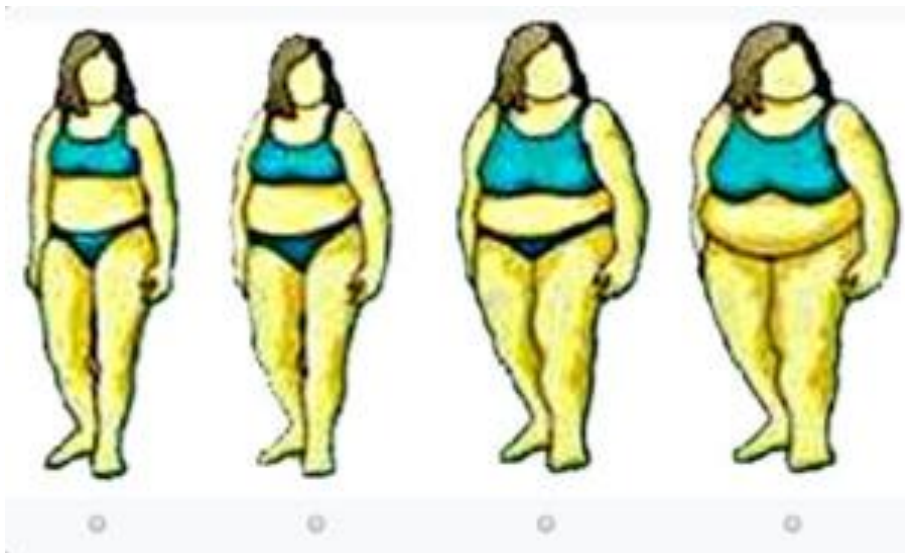
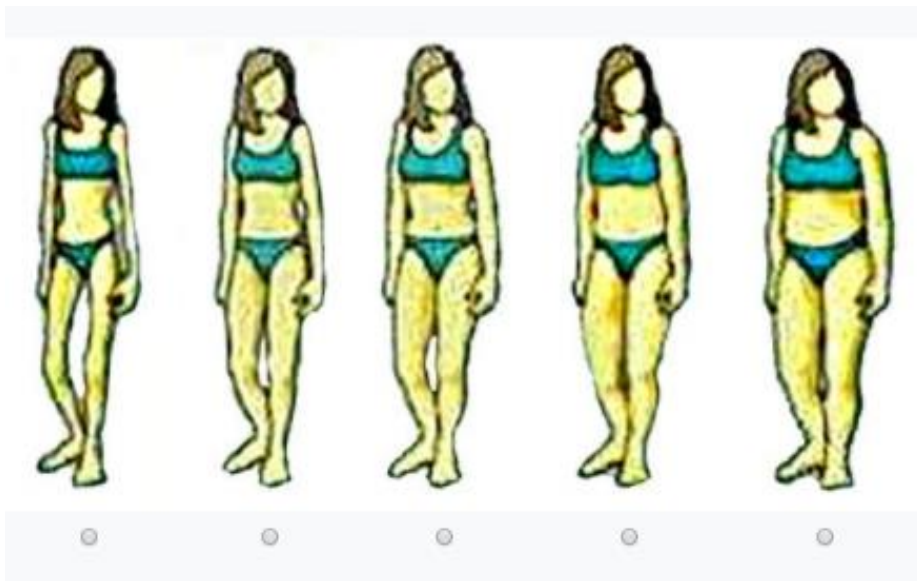
Velikost ramen - muži

WHR - ženy

BMI - ženy

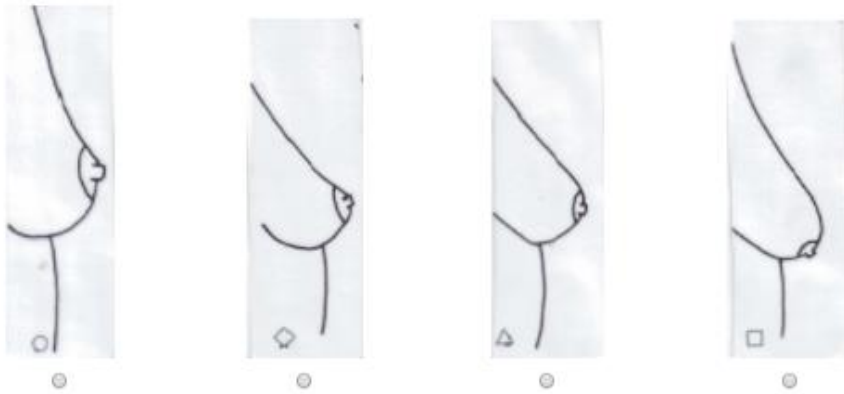
Velikost pozadí - ženy

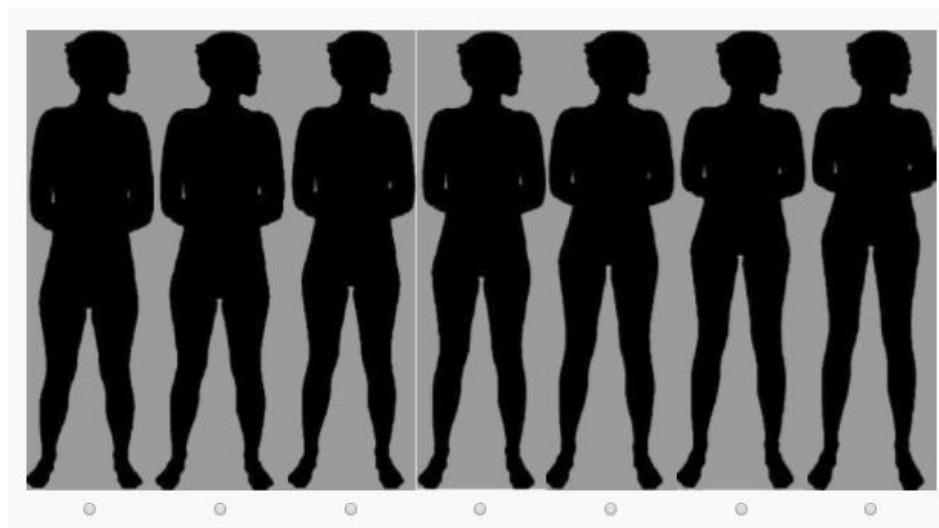
Velikost poprsí - ženy

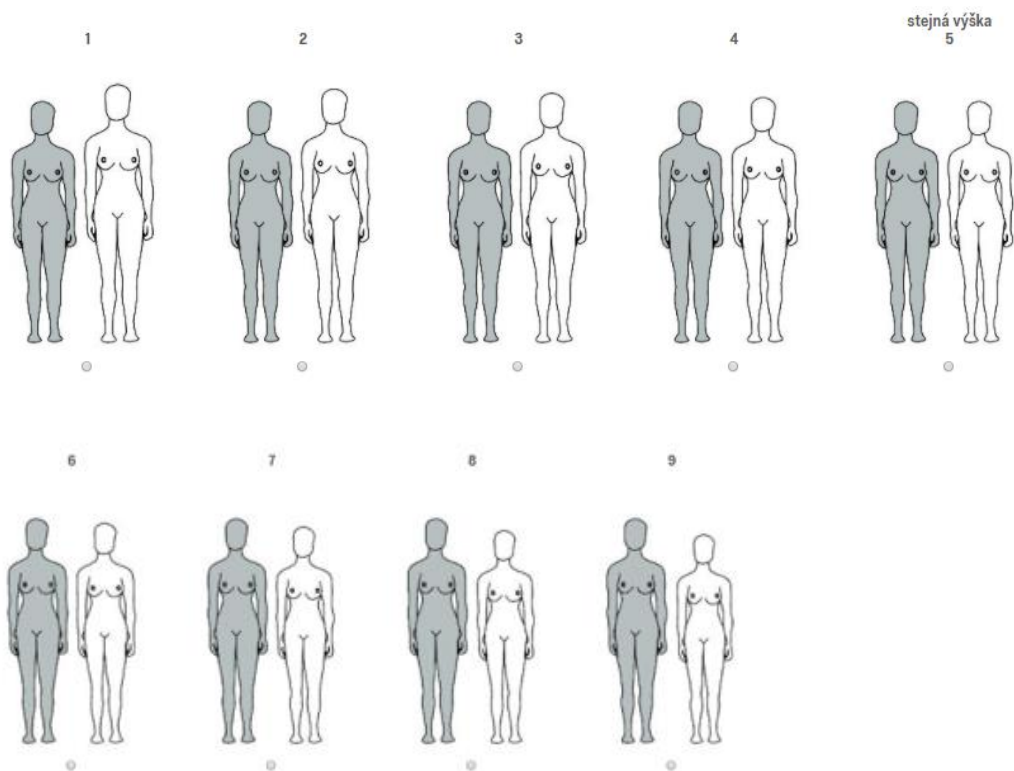
Pevnost poprsí - ženy

LBR - ženy

Relativní výška - ženy¹¹

¹¹ Bílá postava – partnerka
Šedá postava – participant

Příloha č. 9: TIPI (obrázek)

Nyní budete hodnotit dvojice osobnostních rysů podle toho, nakolik Vás/Vašeho ideálního/Vašeho aktuálního partnera vystihují. Přiřaďte hodnotu dvojici vlastností jako celku, i když se u Vás/Vašeho ideálního partnera/ Vašeho aktuálního partnera jedna z nich uplatňuje více.

Považujete se/Vašeho ideálního partnera/ Vašeho aktuálního partnera za člověka:

	Rozhodně nesouhlasím	Spíše nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Ani nesouhlas, ani souhlas	Mírně souhlasím	Spíše souhlasím	Rozhodně souhlasím
Společenského, nadšeného	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kritického, hádavého	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spolehlivého, disciplinovaného	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Úzkostného, snadno zneklidnitelného	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Otevřeného novým zážitkům, složitého	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zdrženlivého, tichého	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Přátelského, laskavého	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Neorganizovaného, nedbalého	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klidného, emočně stabilního	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konvenčního, málo tvořivého	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Příloha č. 10: Závěr dotazníku (text)

1) Zajímalo by nás, nakolik procent byly **Vaše odpovědi upřímné** a nakolik jste si jisti, že jste v průběhu výzkumu **udávali správné odpovědi**? (Posuňte jezdce na odpovídající úroveň u každé otázky. Čím blíže ke 100, tím vyšší míra je Vaší upřímnosti a jistoty správnosti odpovědí).

- *Úroveň upřímnosti Vašich odpovědí*
- *Úroveň jistoty o správnosti Vašich odpovědí*

2) Chtěli byste být informováni o výsledcích tohoto výzkumu?

- *Ano*
- *Ne*

3) Chtěli byste být informováni o možnostech účasti na dalších výzkumech tohoto typu?

4) Bude pro nás velmi užitečné, chcete-li nám sdělit svůj názor na tento výzkum.

Pokud máte nějaké dotazy nebo chcete-li se dozvědět více o tomto výzkumu, neváhejte nás kontaktovat přes [Facebook](#) nebo [emailem](mailto:vyzkum.partnerskych.vztahu@gmail.com): vyzkum.partnerskych.vztahu@gmail.com

Mnohokrát Vám děkujeme za Vaši účast!

Bc. Tereza Janková (terka.jankova@gmail.com)

Mgr. Zuzana Štěrbová (zuzana.sterbova@nudz.cz)

M.Sc. Marco A. C. Varella, Ph.D.

Mgr. Jaroslava Varella Valentova, Ph.D.

Příloha č. 11: Výsledky osobnostních dotazníků (text)

Pět obecných dimenzí osobnosti představují bazální tendence člověka, které mají biologický základ. Bazální tendence nejde měřit přímo, ale jejich působení lze zaznamenat prostřednictvím zálib, postojů a zvyků. Škála, kterou jsme v tomto dotazníku zvolili, nabývá hodnot 2 až 14, přičemž lidé v průměru dosahují 8 bodů. Hodnoty nad 8 bodů tak značí vyšší skór, zatímco hodnoty pod 8 bodů značí skór nižší.

Extraverze

Vysoký skór:

Extraverti jsou společenšší, hovorní, přátelšší, ale tyto vlastnosti nejsou jedinými charakteristikami vystihující tuto dimenzi. Jedinci, kteří dosahují vysokého skóru v této škále, se popisují navíc jako sebejistí, aktivní, energičtí, veselí a optimističtí. Extraverti mají rádi druhé lidi, jsou rádi součástí skupin a různých společenských událostí, obvykle baví společnost, mají rádi vzrušení, stimulující prostředí a udržují si veselou mysl.

Osoby s vysokým skórem v této charakteristice lze popsat následujícími adjektivy:

Družný, společenský, průbojný, smělý, povídavý, sdílný, prosazující se, energický, aktivní, bezprostřední, rázný, nenucený, hravý, rychlý, neostýchavý, optimistický.

Nízký skór:

Introverti jsou zdrženliví, chovají se nezávisle a samostatně spíše než poslušně a povolně, jsou spíše vyrovnaní, než nejistí nebo flegmatictí. Introverti nemusejí nutně trpět sociální fobií, a pokud sami sebe charakterizují jako plaché, ostýchavé a nesmělé, mají na mysli, že chtějí zůstat o samotě a být na druhých nezávislí. O introvertech také nelze říci, že by byli nešťastnými nebo pesimistickými lidmi.

Osoby s nízkým skórem v této charakteristice lze popsat následujícími adjektivy:

Samotářský, nespolečenský, neprůbojný, nesmělý, málomluvný, tichý, zdrženlivý, bez energie, uzavřený, plachý, ostýchavý, nedružný pasivní, stydlivý, nevýbušný, nesdílný, vážný, neaktivní, nepřístupný, nedynamický, nespontánní, rezervovaný, váhavý, pesimistický, nenáruživý.

Neuroticismus

Vysoký skór:

Lidé, kteří dosahují vysokého skóru v neuroticismu, se popisují jako psychicky nestabilní a jejich psychická vyrovnanost je snadno narušitelná. Na rozdíl od emocionálně stabilních jedinců uvádějí častěji negativní prožitky a obtíže při jejich překonávání. Jsou často plni obav, snadno je lze přivést do rozpaků, cítí se zahanbeni, nejistí, nervózní, úzkostní, intenzivně prožívají strach, obavy nebo smutek. Jejich představy nekorespondují s realitou, proto mají omezenou možnost kontrolovat se a zvládat stresové situace.

Osoby s vysokým skórem v této charakteristice lze popsat adjektivy:

Psychicky nevyrovnaný, neklidný, labilní, nervózní, náladový, úzkostný, neodolný vůči stresu, rozrušitelný, se sebou nespokojený, vznětlivý, plný obav, vztahovačný, zlostný, prudký, prchlivý, nejistý, impulzivní, napjatý

Nízký skór:

Osoby dosahující nízkého skóru v této charakteristice se popisují jako emocionálně stabilní, jsou klidné, vyrovnané, bezstarostné a ani stresující situace je nevyvedou snadno z míry. Druzí je mohou někdy považovat za necitlivé.

Adjektiva, která vystihují emocionálně stabilní jedince:

Psychicky vyrovnaný, klidný, uvolněný, stabilní, neúzkostný, odolný vůči stresu, nerozrušitelný, se sebou spokojený, bezstarostný

Otevřenost vůči zkušenosti

Vysoký skór:

Osoby dosahující vysokého skóru v této škále se zajímají o nové zkušenosti, prožitky a dojmy, udávají bohatou fantazii a jsou vnímavější k prožitkům pozitivních i negativních emocí více než uzavření jedinci. Berou v úvahu nové myšlenky a nekonvenční hodnoty. Popisují se jako vědychtiví, intelektuální, obdaření fantazií, ochotní experimentovat a zajímající se o umění a abstraktní témata. Jsou připraveni kriticky přeformulovat platné normy a převzít nové sociální etické a politické hodnoty. Často se chovají nekonvenčně, zkoušejí nové způsoby jednání a dávají přednost změně.

Osoby s vysokým skórem v této charakteristice lze popsat následujícími adjektivy:

Otevřený novému, tvořivý, originální, obrazotvorný, zvědavý, vnímavý, přemýšlivý, zajímající se o umění, citlivý, liberální, nezávislý.

Nízký skór:

Osoby dosahující nízkého skóru v této škále mají častěji sklon chovat se konvenčně a zastávat konzervativní postoje. Dávají přednost známému, osvědčenému před novým a neznámým. Jejich emoční reakce nejsou tak intenzivní a jejich prožívání může být utlumeno. Mívají ohraničené zájmy, kterým se nevěnují s takovou intenzitou jako lidé dosahující vysokého skóru v této charakteristice. Přejímají názory autorit.

Osoby s nízkým skórem v této charakteristice lze popsat následujícími adjektivy:

Uzavřený novému, věcný, realistický, konvenční, neobrazotvorný, nezvídavý, nevnímavý, nepřemýšlivý, nezajímající se o umění, necitlivý.

Přívětivost**Vysoký skór:**

Stejně jako extraverté i přívětivost charakterizuje interpersonální chování. Nejvýraznější charakteristikou osob dosahujících vysokého skóru na této škále je altruismus. Takoví lidé mají pro druhé pochopení a porozumění, projevují jim přízeň, chovají se k nim laskavě a vlídně. Jsou vždy ochotni pomáhat a jsou přesvědčeni, že ostatní zase budou pomáhat jim. Mají sklon důvěřovat druhým lidem a dávají přednost spolupráci.

Osoby s vysokým skórem v této charakteristice lze popsat následujícími adjektivy:

Dobrosrdečný, přívětivý, snášenlivý, zdvořilý, laskavý, soucitný, skromný, charakterní, tolerantní, neagresivní, upřímný, smířlivý, dobromyslný, nesobecký, potajný, vstřícný, důvěřivý, taktní, čestný, přizpůsobivý, obětavý, tvárný.

Nízký skór:

Osoby s nízkým skórem se naproti tomu popisují jako egocentrické mající tendenci znevažovat záměry druhých lidí. Chovají se často hrubě a neomaleně a druhými spíše soutěží než spolupracují.

Osoby s nízkým skórem v této charakteristice lze popsat následujícími adjektivy:

Necitelný, nepřívětivý, nesnášenlivý, nezdvořilý, nelaskavý, nemilosrdný, domýšlivý, bezcharakterní, netolerantní, agresivní, neupřímný, útočný, panovačný, pomstychtivý, rozpínavý, despotický, autoritářský, drsný, svárlivý, bezcitný, konfliktní, neústupný, egoistický, vzdorovitý, tvrdošíjný, sobecký, škodolibý, samolibý, zákeřný, uštěpačný, egocentrický, zlátný, nepoddajný, podezíravý.

Svědomitost

Vysoký skór:

Osoby dosahující vysokého skóru v této škále se popisují jako cílevědomé, ctižádostivé, pilné, vytrvalé, systematické, s pevnou vůlí, disciplinované, spolehlivé, přesné a pořádné. Tyto sociálně žádoucí charakteristiky související nestudijními a pracovními výkony, mají však i svou negativní stránku. Pokud překročí únosnou míru, projeví se jako přehnaná pořádkumilovnost, pedantičnost nebo workoholické chování.

Osoby s vysokým skórem v této charakteristice lze popsat následujícími adjektivy:

Pečlivý, svědomitý, pilný, vytrvalý, důkladný, spolehlivý, systematický, cílevědomý, pracovitý, důsledný, pořádný, zodpovědný, rozhodný, usilovný, produktivní, akorátní, dochvilný, precizní, houževnatý, snaživý, činorodý, výkonný, ctižádostivý, puntíčkářský.

Nízký skór:

Osoby s nízkým skórem se popisují jako nedbalé, lhostejné, nestálé, naplňující své cíle s malým zaujetím. Současně však nezastávají tak puritánské postoje a hodnoty, jako lidé skórující ve svědomitosti vysoko.

Osoby s nízkým skórem v této charakteristice lze popsat následujícími adjektivy:

Nepečlivý, nesvědomitý, líný, nevytrvalý, chaotický, nespolehlivý, nesystematickým bezcílný, nedůsledný, nepořádný.